

Concept 23 december 2011

ACHTERGRONDDOCUMENT

LANDSCHAP
IDENTITEIT
KAART

BETREFFENDE LIK'S

DEELGEBIED WESTERHUIZINGERVEELD EN OMGEVING

- open veenontginningslandschap besloten veenontginningslandschap open heideontginningslandschap besloten heideontginningslandschap

DEELGEBIED DEDEMSVAART ZUID - RHEEZERVEEN - HEEMSERVEEN

- open veenontginningslandschap besloten veenontginningslandschap besloten heideontginningslandschap

DEELGEBIED SLAGHAREN - DE KRIM - (OUD) LUTTEN

- open veenontginningslandschap besloten veenontginningslandschap essen- en hoevenlandschap beekdallandschap

DEELGEBIED GRAMSBERGEN EN OMGEVING

- besloten heideontginningslandschap essen- en hoevenlandschap beekdallandschap

DEELGEBIED RHEEZE - DIFFELEN EN OMGEVING

 besloten heideontginningslandschap

 essen- en hoevenlandschap

 beekdallandschap

DEELGEBIED RADEWIJK - HOOGENWEG - BRUCHTERVELD - SIBCULO

 besloten veenontginningslandschap

 besloten heideontginningslandschap

 essen- en hoevenlandschap

DEELGEBIED NOORDELIJKE STADSRANDZONE HARDENBERG

 besloten veenontginningslandschap

 besloten heideontginningslandschap

 essen- en hoevenlandschap

 beekdallandschap

INHOUDSOPGAVE

hoofdstuk 1: Opbouw plangebied

7

1.1	Begrenzing	8
1.2	Ondergrond: geomorfologie, bodem en hydrologie	10
1.3	Ontstaansgeschiedenis cultuurlandschap	16
1.4	Landschappelijke hoofdstructuur	18
1.5	Huidige landschappen	20

hoofdstuk 2: Visuele dragers

23

2.1	Heideontginningen Westhuizingerveld	25
2.2	Veenontginningen Dedemsvaart, Slagharen, De Krim	43
2.3	Essen- en hoevenlandschap langs de Vecht	61
2.4	Beekdallandschap van de Vecht	79
2.5	Heideontginningen aan westzijde van de Vecht	97
2.6	Heideontginningen aan oostzijde van de Vecht	115

hoofdstuk 3: Niet visuele dragers

132

INLEIDING

Achtergrond: Aanleidingen, doelen en status

De gemeente Hardenberg gaat voor haar buitengebied een nieuw bestemmingsplan, structuurvisie en landschapsonwikkelingsplan opstellen. De ruimtelijke kwaliteit en identiteiten van het gebied zijn daarmee leidinggevend. Om de identiteiten te bepalen en te beschrijven zijn de Landschap-Identiteit-Kaarten (LIK) opgesteld. In de LIK's worden de specifieke kenmerken en kwaliteiten van de deelgebieden vastgelegd, welke de basis vormen van zowel het bestemmingsplan als de structuurvisie en het landschapsonwikkelingsplan.

Werkwijze en proces

Een LIK bestaat uit een A3-boekje met daarin een beknopte schematische weergave van de kwaliteiten, kansen en bedreigingen voor het deelgebieden. Dit schema vormt de basis voor het bestemmingsplan. De LIK is het resultaat van een integraal proces tussen de gemeente Hardenberg, de klankbordgroepen (Plaatselijk Belang en Organisaties) en de adviesbureaus Amer, Eelerwoude (LIK Reestdal en Bergentheim) en Nieuwland Advies (overige LIK's). Er zijn al achtergronddocumenten opgesteld voor LIK Reestdal en Bergentheim. Het voorliggende document is het achtergronddocument behorende bij de opgestelde LIK's van: Westerhuizingerveld en omgeving; Dedemsvaart zuid – Rheezerveen - Heemserveen; Slagharen - de Krim - (Oud)Lutten; Gramsbergen en omgeving; Radewijk – Hoogenweg – Bruchterveld - Sibculo; Rheeze - Duffelen en omgeving; Noordelijke Stadsrandzone Hardenberg.

Het achtergronddocument is opgesteld om meer inzicht te geven in de specifieke kenmerken en kwaliteiten van de deelgebieden en daarmee ook de landschapstypen. Dit inzicht wordt opgebouwd door in te gaan op de ontstaansgeschiedenis van het gebied met aandacht voor geomorfologie, bodem, hydrologie en de cultuurgeschiedenis. Daarnaast wordt specifiek ingegaan op de kenmerken en kwaliteiten per landschapstype. Hierbij wordt, op basis van de geografische ligging in het plangebied, een onderscheid gemaakt binnen de landschapstypen..

Van het landschapstype 'heideontginningen' is bijvoorbeeld een opdeling gemaakt in de heideontginningen van Westerhuizingerveld en de heideontginningen aan de west- en oostzijde van de Vecht.

Leeswijzer

Dit achtergronddocument is opgebouwd uit drie hoofdstukken:

- In hoofdstuk 1 wordt kort ingegaan op de begrenzing en de ontstaansgeschiedenis van het plangebied, zowel van de natuurlijke ondergrond als het cultuurlandschap. De identiteit van een gebied is immers verbonden met de ontstaansgeschiedenis en de als gevolg daarvan ontwikkelde landschapstypen.
- In hoofdstuk 2 is onderzocht welke visuele dragers van belang zijn voor de te onderscheiden landschapstypen binnen de gemeente. Daarbij is gekeken naar de aspecten bebouwing, routing, verkaveling, beplanting, erven, massa en ruimte, grondgebruik, functies en natuur. Waar mogelijk zijn de visuele dragers op kaart weergegeven en worden ze verduidelijkt door middel van illustraties.
- In hoofdstuk 3 wordt de niet-visuele aspecten 'geur' en 'licht- donkerte' geanalyseerd.

OPBOUW PLANGEBIED

Begrenzing

Ondergrond: geomorfologie, bodem en hydrologie

Ontstaansgeschiedenis cultuurlandschap

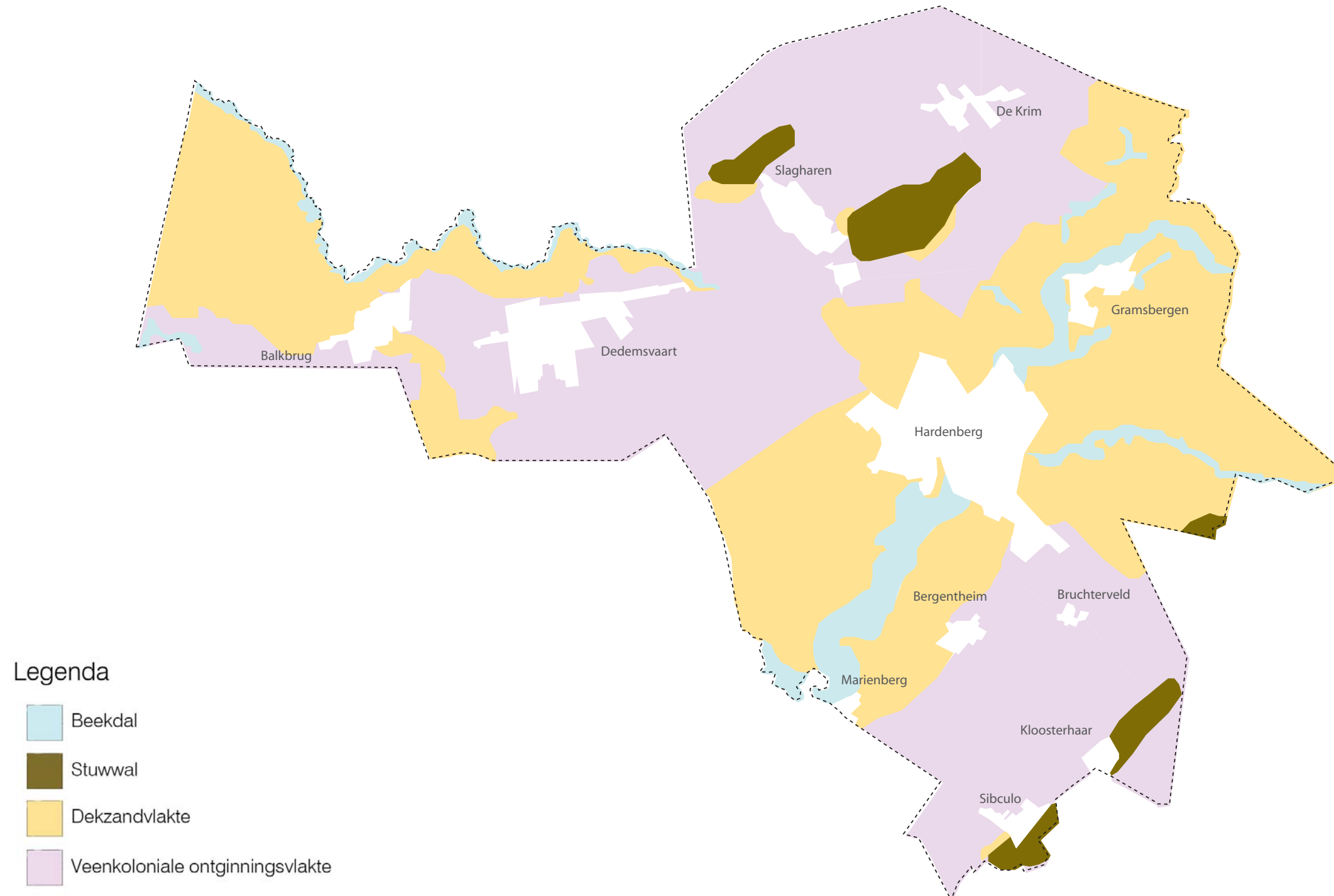
Landschappelijke structuur

Landschapstypen

1.1 Begrenzing

De gemeente Hardenberg is gelegen in het noordoostelijk deel van de provincie Overijssel. De grootste kernen zijn: Dedemsvaart, Slagharen, de Krim, Gramsbergen, Hardenberg en Bergentheim. Door de gemeente lopen vier belangrijke provinciale wegen: N34, N377, N36 en N343. In het noorden wordt het projectgebied begrensd door de Reest en provincie Drenthe, in het westen door deelstaat Nedersaksen. Centraal in de gemeente stroomt de Overijsselse Vecht welke ontspringt in Duitsland.

Grenzen van landijs

1.2 Ondergrond: geomorfologie, bodem en hydrologie

1.2.1 Geomorfologie

Pleistoceen

Het huidige landschap van het plangebied is in grote lijnen gevormd in de twee laatste ijstijden, het Saalien en het Weichselien. In de voorlaatste ijstijd, het Saalien, raakte noord Nederland tot aan de lijn Arnhem-Haarlem overdekt met landijs. Door middel van ijstongen drong het ijs zich op. Aan weerszijden van de ijstongen werd de bodem opgestuwd tot stuwwallen. De lijn Texel- Wieringen- Steenwijk- Coevorden vormt een van de grenzen van de landijsfasen. Holthone is onderdeel van de zuidelijke reeks van stuwwallen. Andere stuwruggen in het gebied zijn te vinden bij Kloosterhaar, Balderhaar en Sibculo. Deze zijn duidelijk waarneembaar als een verhoging in het landschap. Deze stuwwallen vormen deels de aanzet van een groot stuwwalcomplex dat doorloopt in Duitsland. Het grote natuurgebied Forst Bentheim ligt ook in dit stuwwalcomplex.

Het huidige dal van de Overijsselse Vecht is ontstaan aan het einde van het Saalien. Door de aanwezigheid van het landijs schuurden de Duitse rivieren Eems, Elbe en Weser een diep dal uit en zette sediment af over een brede strook van 15 km, ook wel het 'Oervecht-dal' genoemd. Doordat het Vechtdal ten dele werd opgevuld met sediment dat werd afgezet door het smeltwater van het landijs, verloor een aantal erosiedalen de aansluiting met de Oervecht. Als gevolg hiervan stroomde ten noorden van het Oervechtdal tussen de afgezette dekzandruggen al een beek in het huidige Reestdal. De huidige loop van de Vecht is ook ontstaan tijdens het Saalien. De Vecht functioneerde toen als smeltwaterrivier.

In deze fase van het Saalien raakte alleen de drie noordelijke provincies bedekt met landijs. Aan de voorkant van de landijsbedekking ontstonden grondmorenes, sediment dat door het landijs werd meegevoerd en onder het ijs werd afgezet. Grondmorene is ook wel bekend onder de naam keileem. Zowel de hoogte bij Oud-Lutten, als de welvingen bij Slagharen zijn keileembulten.

In de laatste ijstijd, het Weichselien, bereikte het landijs Nederland niet, maar er heerste wel een toendraklimaat. Een extreem koude periode waarin de wind vrij spel had. Hierdoor werd in vrijwel heel Nederland een dikke laag zand afgezet, ook wel dekzand genoemd. Daarnaast vond verstuiving plaats

van het rivierzand uit het Oerstroombdal waardoor er plaatselijk ophogingen ontstonden: de rivierduinen. Het Englandsche Bosch is een voorbeeld van een rivierduin.

Holoceen

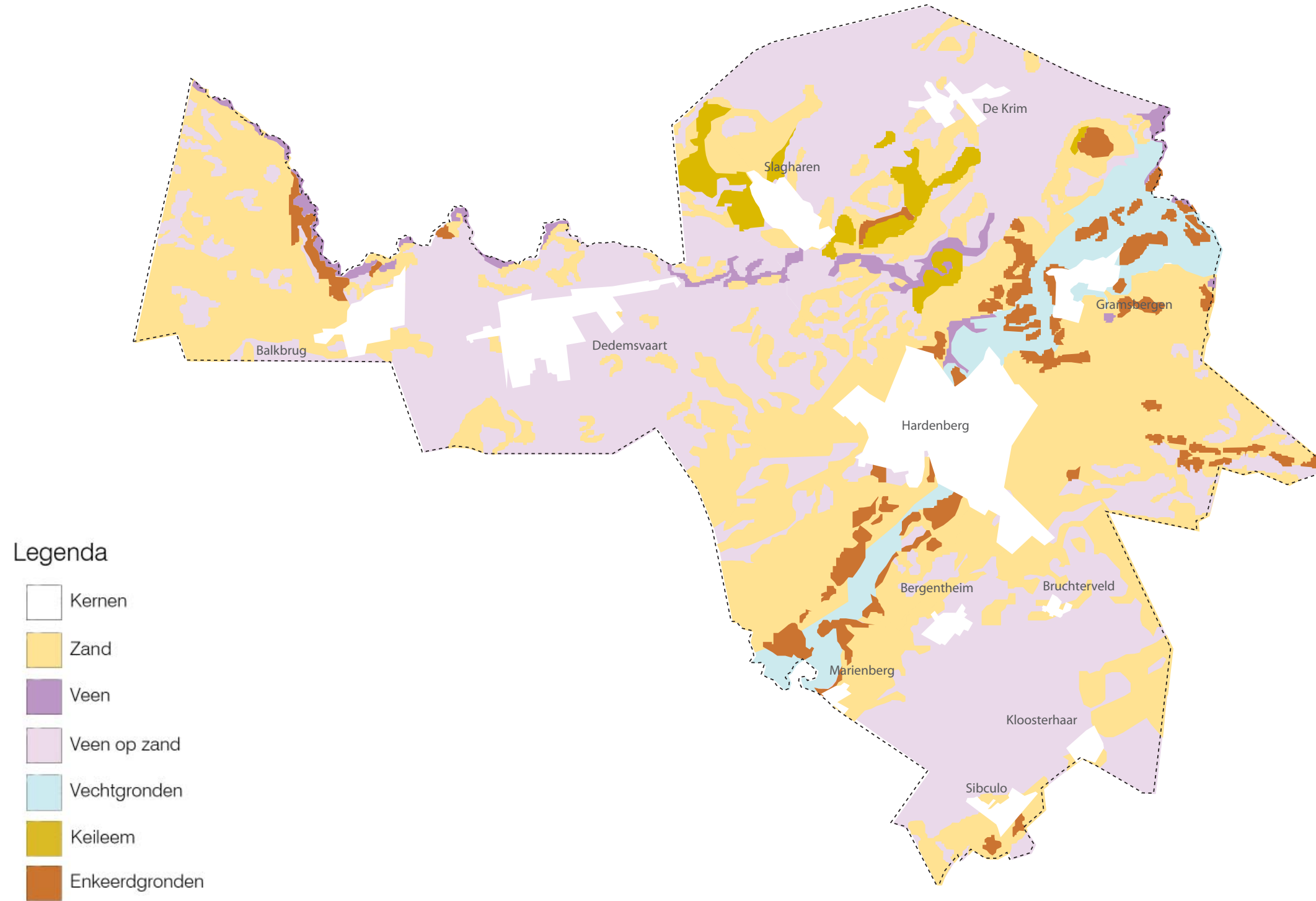
In het begin van het Holoceen, 11.700 jaar geleden tot nu, ontstond er een ander klimaat. De temperatuur steeg en door het smelten van het landijs steeg de zeespiegel. Door deze zeespiegelstijging steeg ook de grondwaterspiegel op het land. De dekzandlaagtes die op enige afstand van de Vecht lagen hadden door de aanwezigheid van keileem in de ondergrond een slechte afwatering. Hierdoor ontstond veengroei. Hier vormde zich eerst voornamelijk voedselrijk veen; het riet- en zeggeveen. Deze gebieden groeiden onder invloed van neerslagoverschot uit tot omvangrijke hoogveenmoerassen met veenstroompjes en meerstallen (natuurlijk gevormde plassen).

Er was een drietal hoogveencomplexen aanwezig in het gebied. Het zuidelijk deel van de gemeente, omgeving Bergentheim en Bruchterveld, maakte onderdeel uit van een veencomplex dat zich uitstrekte van Bergentheim tot aan Vriezenveen (Ov). Het veengebied ten noorden van Slagharen maakte onderdeel uit van een provincie-overschrijdend veencomplex. Het veengebied ten zuiden van Slagharen en Dedemsvaart maakte onderdeel uit van het veencomplex bij Dedemsvaart. Van al deze veencomplexen zijn alleen bij Bruchterveld nog enkele restanten over.

Het huidige Vechtdal is een breed dal met aan beide zijden een golvend landschap met dekzandruggen, stuwwallen en keileembulten. Het Reestdal kenmerkt zich als een smaller beekdal, gelegen tussen de hogere dekzandgronden en het veengebied. In het Holoceen kenmerkten zowel de Vecht als de Reest zich als een meanderende rivier, met een min of meer vaste bedding en een lage stroomsnelheid.

Er ontstonden meanders, verbindingen tussen de lager gelegen punten. Deze punten lagen niet vast maar verplaatsten continu als gevolg van erosie (buitenbocht) en sedimentatie (binnenbocht). Door deze bochtverleggingen vormden de meanders steeds grotere lussen. Uiteindelijk kon het gebeuren dat het begin en einde van een meander elkaar raakten, waardoor afsnijding plaatsvond en de rivier rechtdoor kon stromen. De afgesneden lussen hadden daarmee geen wateraanvoer meer en bleven achter in het landschap als geïsoleerde wateren.

Op de dekzandvlakten en rivierduinen vonden in het Holoceen zandverstuivingen plaats. Hierdoor ontstonden er plaatselijke hoogteverschillen. In deze gebieden bevonden zich vroeger ook de heidevelden.

Doordat de heidevelden werden overbegraasd en teveel werden afgeplagd ontstond hier een voedselarm milieu waar zand aan de oppervlakte kwam. Door de wind verplaatste het zand zich en vormden zich stuifduinen. Diffelerzand, Rheezerbelten en Collendoorn zijn voorbeelden van dergelijke zandverstuivingen.

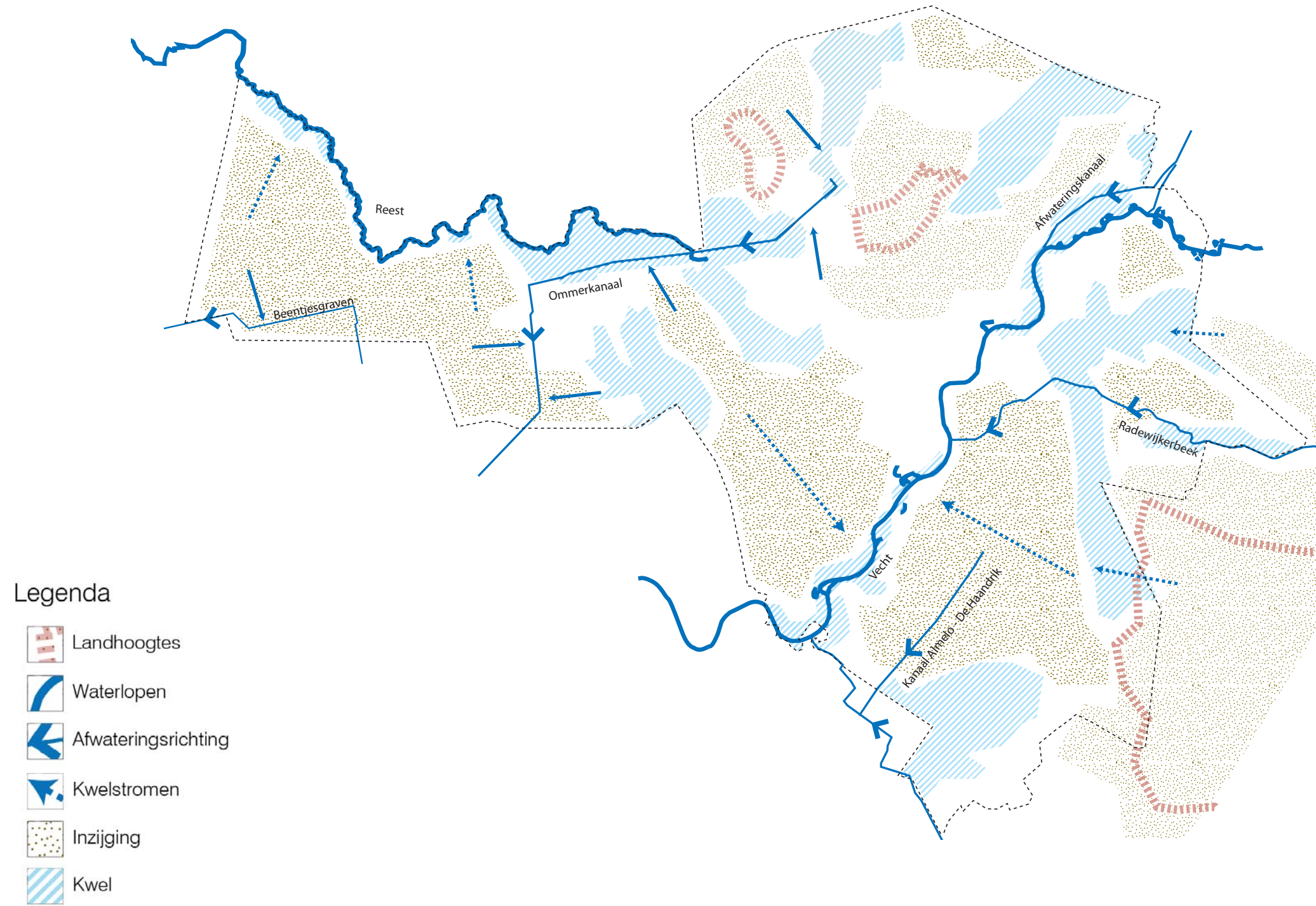
1.2.2 Bodem

De belangrijkste bodemvormende factoren worden bepaald door zowel de natuurlijke situatie (abiotiek) als antropogene (menselijke) invloeden.

Langs de Vecht zijn voornamelijk zandige en kleiige gronden te vinden. Op de rivierbodem en direct langs de rivier liggen de zandgronden en op afstand bevinden zich de kleiige gronden.

Langs de Reest heeft voornamelijk veenvorming plaatsgevonden onder invloed van oppervlaktewater. Dit zijn de drassige en moerassige gronden langs de Reest. Hier gaat het zowel om matig voedselrijke veengronden (madeveengronden op zeggeveen), als voedselarme veengronden (vlierveengronden op veenmosveen). Veenvorming ontstaat bij natte en vochtige omstandigheden waarin dood plantenmateriaal langzaam wordt afgebroken. In andere beekdalen, zoals van de Radewijkerbeek, en op afstand van de Vecht zijn ook zandgronden te vinden. Hier gaat het hoofdzakelijk om lage zandgronden uit beekdalen en bijbehorende overstromingsvlaktes.

Op de overgang van het beekdal naar de hogere gronden bevinden zich de oude bouwlanden. Dit zijn hoger gelegen voedselrijke zandgronden waar zich door jarenlange bemesting met potstalmest een humeuze bovenlaag heeft gevormd. Dit is een voedselrijke laag met een hoog percentage organische stof. In de rest van het gebied komen vooral matig voedselrijke tot arme zandgronden voor. In de veenontginningsgebieden gaat het om gronden met een laagje veen of moerig materiaal (grond met organisch materiaal) op zand. Een groot deel van de veengronden zijn dalgronden. Dit zijn zandige ondergronden die vrijkwamen na afgraving van het veen en vervolgens vermengd werden met bonkaarde, de bovenste halve meter van het veen. Alleen in de buurt van Bruchterveld is een restant van het vroegere hoogveencomplex aanwezig.

Legenda

- Landhoogtes
- Waterlopen
- Afwateringsrichting
- Kwelstromen
- Inzijing
- Kwel

1.2.3 Hydrologie

Op het schaalniveau van het plangebied zijn twee systemen te onderscheiden; het Vechtsysteem en het Reestsysteem. Het water van de omringende gebieden (zowel van de veengebieden als de dekzandgebieden) komt door middel van zowel ondergrondse als bovengrondse afvoer via afwateringsloten en kanalen in de Reest en Vecht terecht. De ondergrondse afvoer ontstaat door inzijing van water (voornamelijk neerslag) op de hoger gelegen gronden. Dit water komt onder druk aan de oppervlakte (kwel). De veengebieden van Dedemsvaart en Slagharen wateren via het Ommerkanaal ook af op de Vecht. De omgeving van Balkbrug vormt hierop een uitzondering, omdat hier afwatering plaatsvindt via de Beentjesgraven en Dedemsvaart naar het Zwarte water. Ten noorden van Zwolle mondt de Overijsselse Vecht ook in het Zwarte Water. Hieronder wordt kort ingegaan op de hydrologische systemen van de Vecht en de Reest.

Reest

De Reest is een laaglandbeek die vroeger ontsprong in het grote provincieoverschrijdende veencomplex (Echter Grote Venen). Momenteel krijgt de Reest voeding van de direct omringende landbouwgebieden. De Reest watert af op het Meppelerdiep die weer in verbinding staat met het Zwarte Water. In de omgeving van de Reest vindt grotendeels natuurlijke afwatering plaats. In de dekzandgebieden die op enige afstand van de Reest gelegen zijn, zoals het Westerhuizingerveld, vind infiltratie plaats. Dat water komt via ondergrondse afstroming in de Reest terecht. Daarnaast is er sprake van een beperkt stelsel van waterlopen naar de Reest waardoor ook bovengronds afvoer van water plaatsvindt. Direct aan de Reest is sprake van kwel.

Door de aanleg van de Dedemsvaart en het Ommerkanaal is de Reest een belangrijk deel van zijn oorspronkelijke voedingsgebied kwijt geraakt. Daarnaast heeft de verdere ontwatering van de omliggende cultuurgronden tot gevolg dat het Reestdal en zijn omgeving in ecohydrologisch opzicht matig tot sterk verdroogd is.

Vecht

De Vecht is een typische regenrivier met sterke wisselingen in waterafvoer en heeft in totaal een stroomgebied van 380.000 ha. Ongeveer de helft van het stroomgebied ligt in Nederland, het andere deel ligt in Duitsland, waar ook de oorsprong ligt van de rivier (gebied Münsterland). Daarnaast voert de Vecht water uit de omgeving af en wel van het grootste deel van het projectgebied. In de hoger

gelegen gebieden ten noorden en ten zuiden van de Vecht, de dekzandvlakten en veengebieden, vindt infiltratie plaats. Dit komt uiteindelijk als kwel in de Vecht terecht. In een aantal van de veengebieden zijn ook locaties te vinden waar geen infiltratie plaatsvindt, maar waar eerder sprake is van kwel: omgeving Colenbrandersbos, ten zuiden van Balkbrug, ten noorden van Dedemsvaart en ten zuiden van de Krim. Daarnaast is in deze gebieden sprake van bovengrondse afvoer van water via aanwezige afwateringsloten en – kanalen. Op regionale schaal is er ook sprake van ondergrondse afstroming welke uiteindelijk als diepe kwel in de Vecht terecht komt. Deze kwel komt voor een groot deel in de oude meanders en poelen aan de oppervlakte. In het relatief hooggelegen gebied van Kloosterhaar en Baalderhaar, de ‘natte voet’ van de stuwwal, is ook sprake van kwel doordat er op de stuwwal zelf inzijing plaatsvindt. Deze zone loopt van het zuiden van Kloosterhaar, over Ebbenbroek, Hoogenweg naar de Volle Uren. In de omgeving van de Wielen, Radewijkerbeek en Veldingerveld is ook sprake van kwel vanuit de stuwwal. Terwijl in de Reest nog sprake is van landschapsvormende processen vindt dit in de Vecht ter hoogte van het plangebied weinig plaats. Door kanalisatie en normalisatie is er nauwelijks meer sprake van erosie en sedimentatie in de rivierloop.

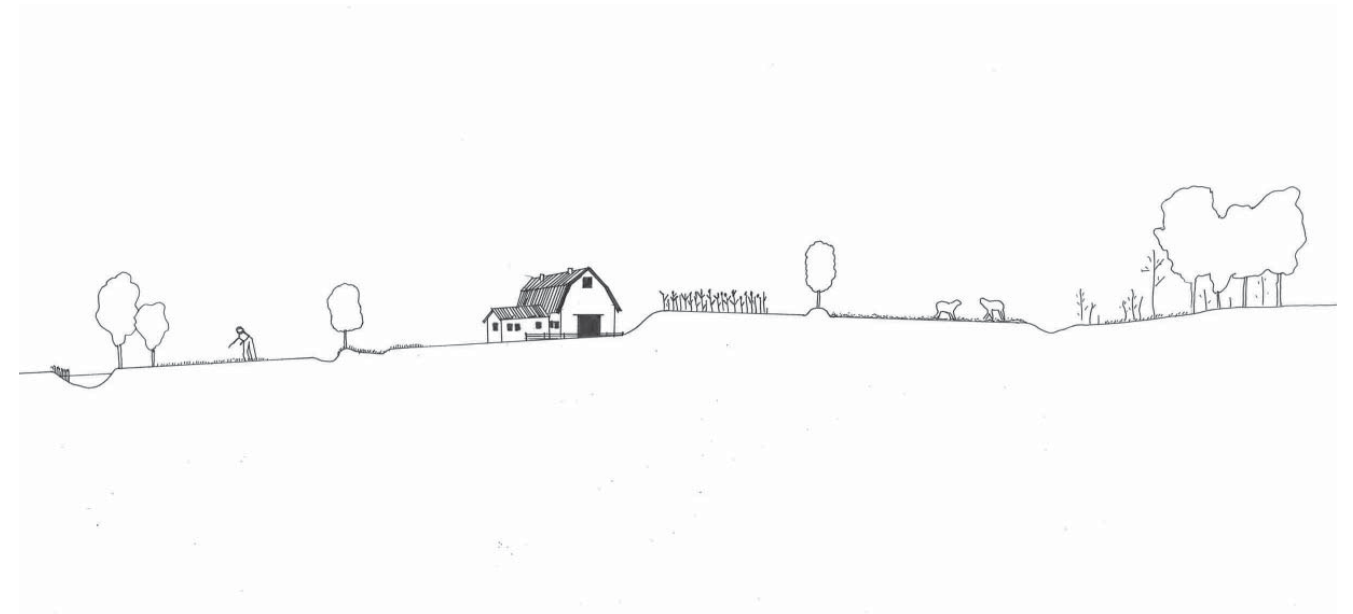
1.3 Ontstaansgeschiedenis cultuurlandschap

1.3.1 Het bewoonde landschap (800 v. Chr. - 1800)

De hogere gronden langs het Vechtdal (dekzandruggen, rivierduinen, stuwwallen en keileembulten) zijn sinds de Middeleeuwen permanent bewoond. De bewoners hadden de in het beekdal gelegen graslanden in gebruik als hooiland en weide. De hoger gelegen woeste gronden werden gebruikt om schapen te weiden en heideplaggen te winnen. Met een mengsel van deze plaggen en potstalmest werden de akkers vruchtbaar gemaakt en in de loop der tijd opgehoogd. Dit systeem staat ook bekend als de potstalcultuur. Dit zijn de zogenaamde essen, die langs de rand van de woonplaatsen liggen. De houtwallen werkten als afscheiding en zorgden ervoor dat het vee weggehouden werd van de akkers. De houtwallen gaven samen met weg- en erfbeplantingen het landschap een besloten aanzicht.

Waar de bewoning zich concentreerde ontstonden esdorpen, zoals Oud-Lutten, Collendoorn, Radewijk, Rheeze, Diffelen, Brucht, Oud-Bergentheim en Mariënberg. Kenmerken van de essen zijn: open bolle akkers met randbeplanting aan de rand van de es (dus niet op de es) en langs de randen verspreide bebouwing met hakhoutpercelen. De esdorpen zijn ontstaan uit deze verspreide bebouwing, met een concentratie rond een brink (zoals in Rheeze).

In de periode van de Late Middeleeuwen werd het land ingedeeld en werden grenzen vastgesteld, de markegrenzen. Door de tijd heen ontstond er meer behoefte aan de ontginning van woeste gronden. Daarom werd het belangrijk om het aandeel in woeste grond vast te leggen. Elk dorp kreeg 'land' toegewezen met een deel beekdal voor gebruik als hooiland en weiland en de aangrenzende woeste gronden. Het waren vooral de grotere bedrijven, waarvan de eigenaars in de marke woonden die de rechten (waardelen) hadden op het gebruik van gemeenschappelijke gronden. Sinds het einde van de 17de eeuw nam het aantal keuterboeren en landlozen toe. Zij stichtten vaak op de afgelegen en ook enigszins hooggelegen plaatsen in de marke kleine boerenbedrijven. Deze gebieden zijn ook wel bekend als kamp- en hoevenontginningen. De woeste gronden waren in bezit van de verschillende markeorganisaties die tussen de dertiende en de negentiende eeuw bestonden. De voormalige markegrenzen zijn in een aantal gevallen nog waarneembaar in het landschap als wegen en waterlopen.

traditioneel landbouwsysteem met hooiland, es en de woeste gronden

1.3.2 Het gewonnen landschap (1800 - 1945)

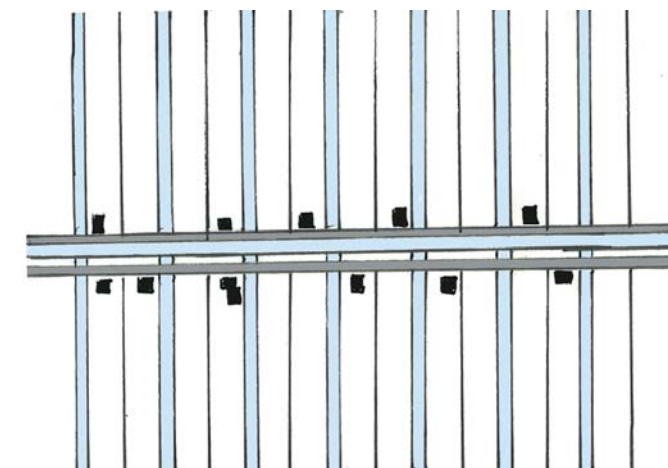
Op de bossen ten zuidwesten van Hardenberg en enkele kleine gebiedjes na zijn de woeste gronden in de laatste twee eeuwen ontgonnen en in landbouwkundig gebruik genomen. Er zijn twee soorten ontginningen te onderscheiden met elk hun eigen landschappelijke kenmerken. Dit zijn de veenkoloniale ontginningen en heide- en kleinschalige veenontginningen.

Vanwege de toenemende vraag naar brandstof in grote steden als Zwolle zijn sinds het begin van de negentiende eeuw de hoogvenen ontgonnen. In het noorden werd de Dedemsvaart aangelegd (1809) en in het zuidelijke veengebied zorgde het Overijssels Kanaal (1856) voor de ontsluiting. Min of meer dwars op deze kanalen werden hoofdwijken (zij-kanalen) gegraven, in het noorden de Lutter hoofdwijk. Dwars op deze hoofdwijken werden ter ontwatering van het veen wijken gegraven. Het wijkenpatroon is met name in het voormalige veengebied ten zuiden van Bergentheim nog duidelijk aanwezig. Dit gebied is ook nog steeds zeer open van karakter. Langs ontginningsassen (wegen en kanalen) ontstonden de lintbebouwingen. Voorbeelden hiervan zijn Lutten, de Krim en Dedemsvaart.

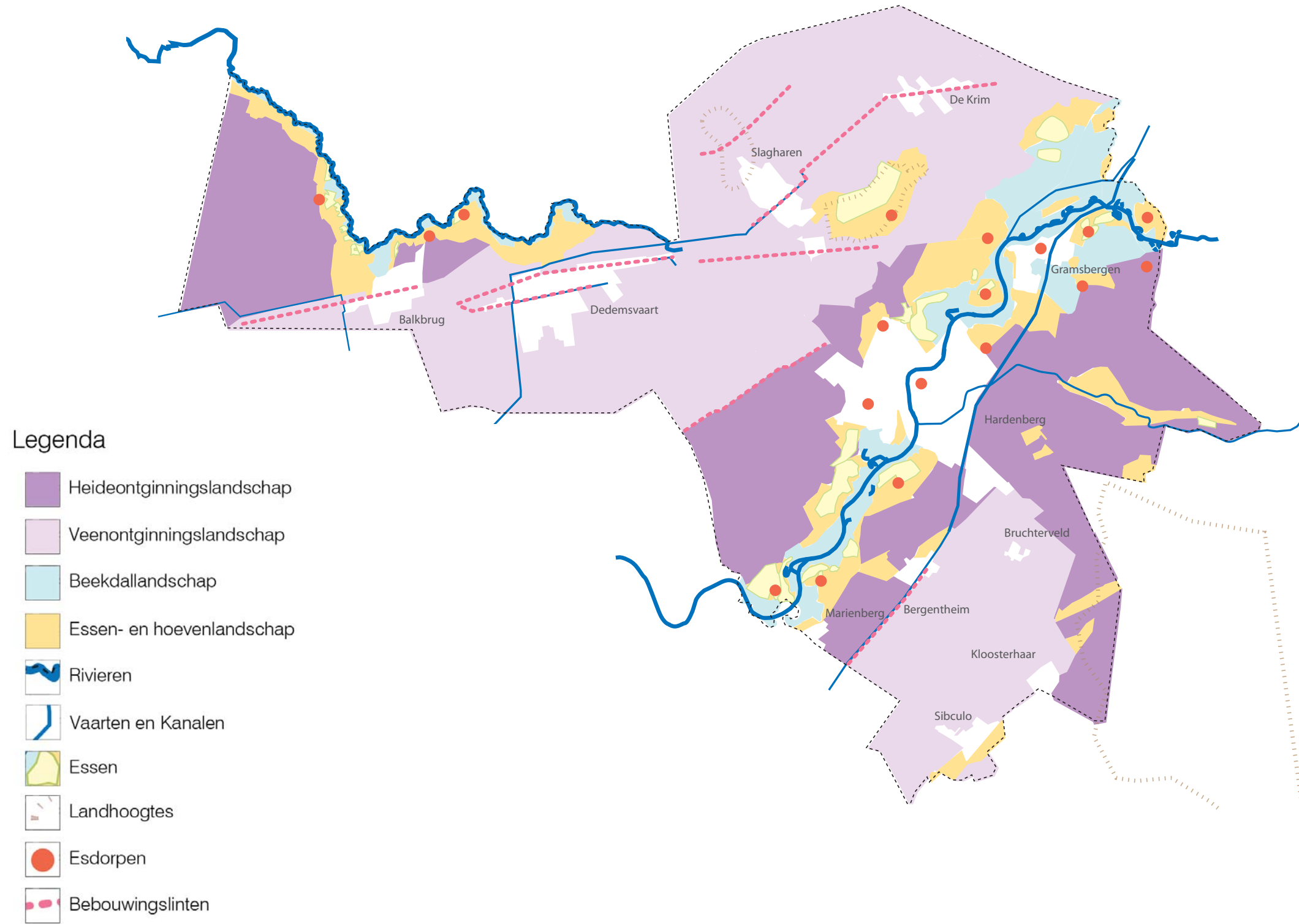
Langs de randen van de hoogveengebieden, in de buurt van dekzandruggen en dekzandkopjes, vond systematische veenontginning later plaats. De systematische ontginning van Bruchterveld werd pas mogelijk na de aanleg van Kanaal Almelo de Haandrik en 't Lijntje waarmee het mogelijk werd om de turf af te voeren. Het stelsel van wijken en sloten is hier ook aanwezig. Na de grootschalige ontginningen werden de heidegebieden ontgonnen.

De heidegebieden langs het Vechtdal, Bruchterveld, Bovenveld en de Radewijkerveld- en veengronden zijn vanaf de tweede helft van de 19de eeuw ontgonnen. Door de uitvinding van kunstmest was het met plaggen en potstalmest bemesten van akkers niet meer nodig. Dit waren over het algemeen in het begin vooral individuele ontginningen. Daardoor zijn de verspreide bebouwing en stelsels van wegen met plaatselijke verspringingen karakteristieke kenmerken van de heideontginningen. Het geheel heeft daardoor een wat kleinschaliger karakter dan de veenkoloniale ontginningen. Daarnaast zijn er ook gebieden waar sprake was van een meer systematische ontginningsaanpak. Hier werden de collectieve gronden onder de boeren verdeeld. Deze gebieden kenmerken zich door rechte wegen en een regelmatige blokverkaveling. In een aantal delen van het plangebied zoals bij de Kievitshaar en langs de Reest, werden

al eerder kleine delen van de heide ontgonnen. Deze gebieden zijn nu te herkennen aan een kleinschaliger verkavelingspatroon en het voorkomen van houtwallen en singels. Een deel van de heideontginningen werd aangeplant met bos om hout te produceren voor de mijnen in Limburg.

Veenkoloniaal nederzettingstype met enkel kanaal

1.4 Landschappelijke Hoofdstructuur

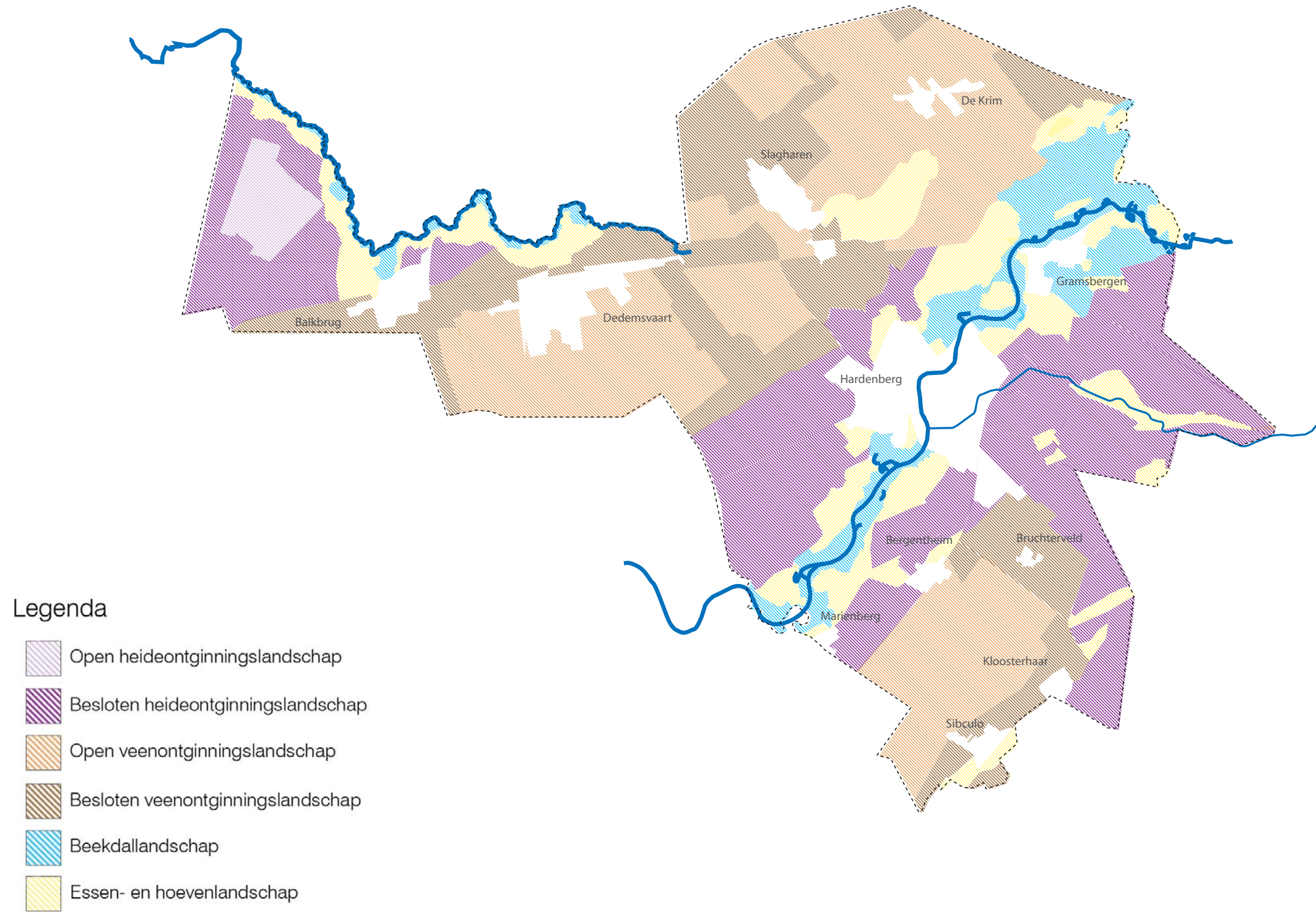
In de landschappelijke hoofdstructuur van Hardenberg zijn twee systemen te herkennen, de Reest en de Vecht. Langs deze rivieren heeft zich een samenhangend systeem van landschapstypen ontwikkeld met nederzettingen en akkers op de overgang van de lager gelegen gronden van het beekdal naar de hoge, woeste gronden: het essen- en hoevenlandschap. De “droge” woeste gronden zijn hedendaags de heideontginningen. Deze landschappelijke samenhang is het duidelijkst aanwezig in het gebied Rheeze en Duffelen. Verder weg van de Vecht en de Reest liggen ook geïsoleerde gebieden van het essen- en hoevenlandschap, zoals Oud-Lutten en Radewijk. Deze hebben zich ontwikkeld op natuurlijke hoogtes als keileembulten (Oud Lutten) en dekzandkopjes in de buurt van ‘natte gronden’ of langs kleinere beken (Radewijk aan de Radewijkersbeek). Hier is deze landschappelijke samenhang niet altijd meer duidelijk aanwezig doordat deze gebieden beduidend kleiner zijn.

Veengebieden

Op afstand van de riviersystemen liggen de veengebieden. Deze hebben zich juist ver weg van de riviersystemen ontwikkeld omdat hier geen invloed was van de rivier en er sprake was van een slechte afwatering. In deze veengebieden vormen de kanalen en vaarten (de ontginningsassen) de kenmerkende landschappelijke structuren. Langs deze kanalen en vaarten hebben zich kanaaldorpen ontwikkeld.

Stuwwalcomplex en grondmorenen

In het projectgebied zijn ook terreinvormen te vinden zoals stuwwallen (opgestuwde aardlagen) en keileembulten, bulten van sediment dat door het landijs werd meegevoerd onder het ijs werd afgezet en later werden opgestuwd. Dit zijn duidelijk hogere ruggen in het landschap. Verspreid in het gebied is een aantal van deze stuwwallen en keileembulten te vinden. Deze landvormen worden omringd door de lager gelegen veengebieden en kenmerken zich daarmee als enigszins geïsoleerde hoge plekken in het gebied. Bij Oud-Lutten en Schuinesloot komen keileembulten voor.

1.5 Huidige landschapstypen

Beekdallandschap

Onder het beekdallandschap vallen de beekdalen van de Vecht, de Reest, de kleine Vecht met hun huidige beeklopen en de overstromingsvlaktes.

Kenmerkend voor het beekdallandschap zijn de door het beekdal meanderende beekloop, en de openheid van het landschap met het voorkomen van kleinschalige elementen zoals afgesneden vechtmeanders en kleine bosjes. Het beekdallandschap ligt duidelijk lager dan de omgeving en bij de randen begint het essen- en hoevenlandschap waar meer beplanting en bebouwing voorkomt. In het beekdal komt door de van oorsprong natte omstandigheden nauwelijks bebouwing voor en er zijn weinig wegen. Het Reestdal onderscheidt zich van het Vechtdal door een kleinschaliger landschap met hooilanden omsloten door bomensingels en houtwallen op de perceelsgrenzen. Typisch voor dit landschap is dat de gronden voornamelijk in gebruik zijn als weiland en hooiland. De gronden van de vroegere overstromingsvlaktes zijn vaak in gebruik als akkers.

Essen- en hoevenlandschap

Het essen- en hoevenlandschap betreft een van de oudere landschapstypen in het projectgebied. Daarom wordt het ook vaak oud cultuurlandschap genoemd. Het is overwegend een halfopen en afwisselend gebied met kleine landschapselementen, verspreide bebouwing en een fijnmazig en kronkelend wegenpatroon. Kenmerkend voor dit landschapstype zijn de oude bouwlanden die door het potstalsysteem jarenlang bemest zijn en daardoor een hogere en bolle ligging hebben gekregen. Aan de rand van de es zijn beplantingen, wegen en bebouwing te vinden. De essen zelf zijn open.

In het gebied zijn drie typen van esdorpen te onderscheiden: flankesdorpen, kransesdorpen en kernesdorpen.

Bij een flankesdorp is er sprake van een nederzetting waarbij bewoning aan een kant van de es voorkomt. Een voorbeeld hiervan is Oud-Lutten. Bij een kransesdorp, ook wel bekend als spinnenwebvormige esdorpen, staat de bewoning verspreid rondom een es. De kernesdorpen bestaan uit een onregelmatig groep van boerderijen met hier en daar tussen de boerderijen open grasvelden, de brinken. In Rheeze is de ruimtelijke structuur van een kernesdorp nog goed herkenbaar.

In het essen- en hoevenlandschap wordt ook het type van verspreide erven, hoeven meegenomen. Nadat de grote essen bezet raakten, gingen kleine boeren op zoek naar kleine dekzandkopjes om daar

een boerderij te stichten. Het hoevenlandschap komt qua ruimtelijk opgezet grotendeels overeen met essenlandschap, alleen is kleinschaliger. Daarom is er voor gekozen om het essen- en hoevenlandschap samen te nemen.

Veenontginningslandschap

Het veenontginningslandschap kenmerkt zich als een open en rationeel landschap met gestrekte verkaveling en structuurdragers als grotendeels gedempte kanalen en vaarten. Het veen werd 'droog verveend', wat inhoudt dat het veen werd ontwaterd en dat daarna de turf gewonnen werd.

Om het veen af te wateren en het turf af te voeren werden kanalen gegraven. Dwars op de kanalen werden hoofdwijken gegraven en daar weer dwars daarop ter ontwatering van het veen werden wijken gegraven. Langs de ontginningsassen ontstonden de lintbebouwingen en langs het kanaal de kanaaldorpen als de Krim en Dedemsvaart. Daarnaast is er ook sprake van verspreide bebouwing langs de wegen in het gebied. Dit zijn agrarische erven en burgererven die op enige afstand van elkaar aan de weg liggen. Het wegenpatroon in het veenontginningsgebied is gebaseerd op de rechte ontginningsstructuur. Daardoor is er sprake van een strak en rechthoekig patroon van wegen. Beplanting is voornamelijk aanwezig langs de ontginningsassen in de vorm van wegbeplanting en erfbeplanting. In een aantal gebieden zijn meer verspreid liggende bosjes te vinden zodat deze een meer besloten karakter kennen (besloten veenontginningslandschap).

Heideontginningslandschap

Met de uitvinding van kunstmest vond vanaf 1850 ontginning plaats van de woeste gronden en werd het mogelijk de gronden te gebruiken voor de landbouw. In het begin betrof het voornamelijk individuele en kleinschalige ontginningen. Deze oude ontginningen zijn herkenbaar doordat ze meer opgaande beplanting kennen langs de wegen en op kavelgrenzen en daarnaast wegen hebben met plaatselijke verspringingen. De jonge heideontginningen zijn meer systematisch en grootschaliger van opzet, met blokvormige verkaveling en rechte wegen. In de heideontginningen is alleen verspreide bebouwing aanwezig. Dit zijn agrarische erven en burgererven die op enige afstand van elkaar, en zowel aan als op afstand van de weg liggen.

Het landschap kenmerkt zich door open ruimtes, met daartussen bosgebieden. Het huidige Westerhuizingerveld is een van de laatste grote heideontginningen in het projectgebied waar deze

kenmerken aanwezig zijn. De gronden die nog te arm bleken om landbouw op te bedrijven werden vaak voor bosteelt gebruikt. Hier werd hout aangeplant voor de mijnbouw.

VISUELE DRAGERS

bebouwing

routing

verkaveling

beplanting

erven

massa/ruimte en relief

grondgebruik/ functie en activiteit

natuur

2.1 Heideontginningen Westerhuizingerveld

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Onverharde wegen
- De Reest
- Vaart/ kanaal
- Locatie bebouwing en erven

Open heideontginningslandschap

In het open heideontginningslandschap is vooral verspreide bebouwing te vinden langs de ontginningsassen, de wegen. De bebouwing aan de hoofdweg bestaat overwegend uit grote karakteristieke Groningse boerderijen en tussen de boerderijen zijn doorzichten aanwezig. De erven hebben een middelgrote omvang. De Groningse boerderijen zijn gebouwd in de periode van de ontginning Groot Oever Veld van het voormalige heidegebied. De erven aan de Hoofdweg staan ook wel bekend als interbellumerven. De boerderijen hebben een "villa-achtig" karakter, met een typerend kleurgebruik van roodbruine bakstenen en oranjerode dan wel grijze dakpannen. Wat opvalt aan deze boerderijen is dat het woonhuis in feite als een apart huistype tegen de gevel van het bedrijfsgedeelte aan staat. Het woonhuis ligt los tegen de schuur aan, dan wel symmetrisch op de lijn van de schuur als meer verspringend.

Besloten heideontginningslandschap

In het besloten heideontginningslandschap is ook sprake van verspreide bebouwing langs de wegen. Langs de Westerhuizingerweg is plaatselijk een concentratie van bebouwing te vinden. In het gebied van Weemerveld en De Maat dichtbij de Beentjesgraven is nog een aantal erven te vinden uit de ontginningsperiode van eind 19de eeuw. Deze zijn vooral te vinden aan de Maatdijk, de Westerhuizingerweg en de Nieuwe dijk. De bebouwing van deze erven bestaat overwegend uit kleine boerderijen met woning en bedrijf ineen met een rieten zadelkap. De erven hebben ook een kleinere omvang dan de erven van het open heideontginningslandschap. De besloten heideontginningen zijn meer individueel van karakter waardoor de erven vaak op afstand van de weg liggen. Verder langs de Westerhuizingerweg en de Nieuwe dijk zijn vooral erven uit de jaren '80 te vinden.

Groningse boerderij met "villa-achtig" karakter

Groningse boerderij

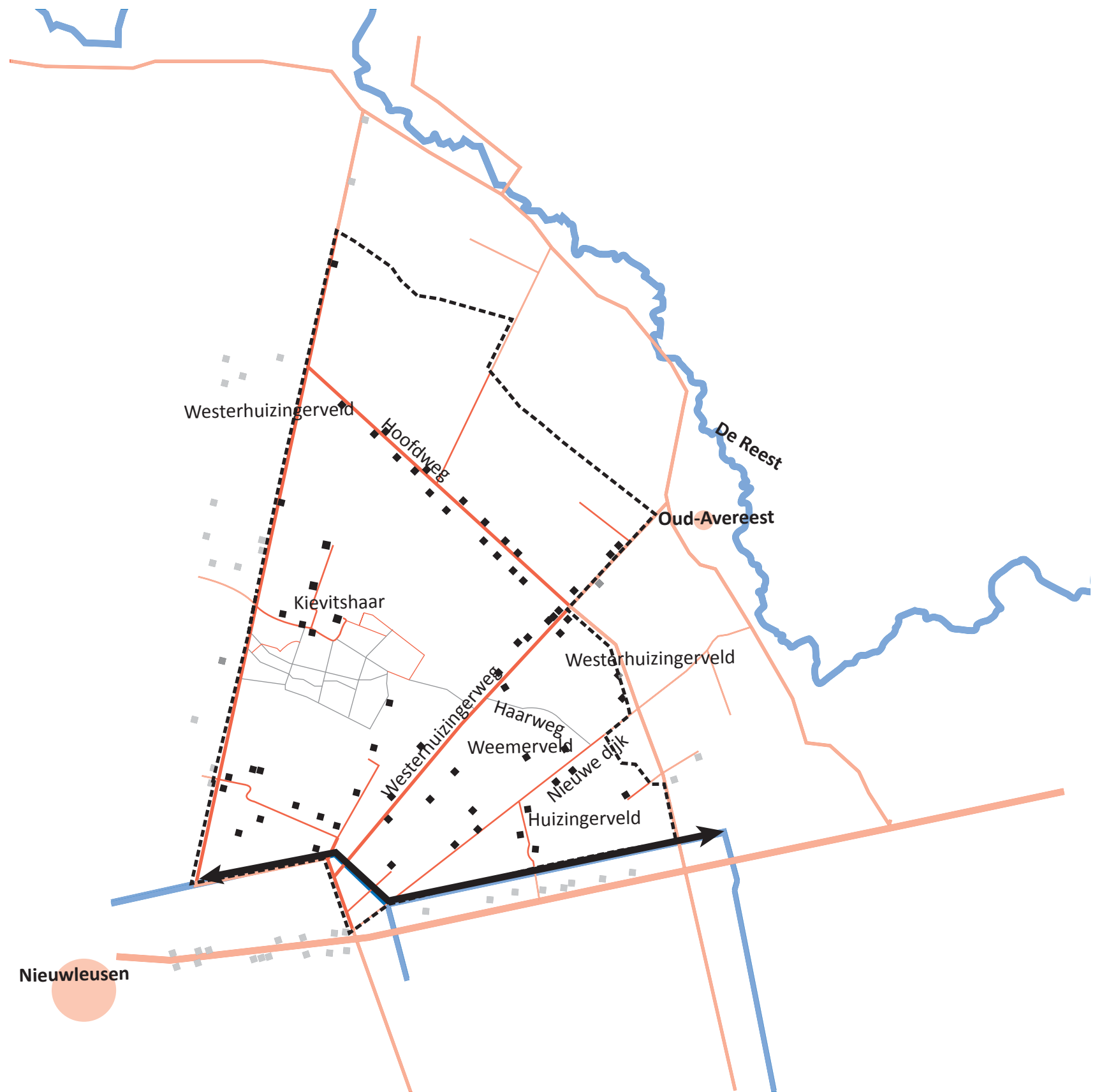

Burgererf uit de jaren '80

ROUTING

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Onverharde wegen
- De Reest
- Vaart/ kanaal
- Locatie bebouwing en erven

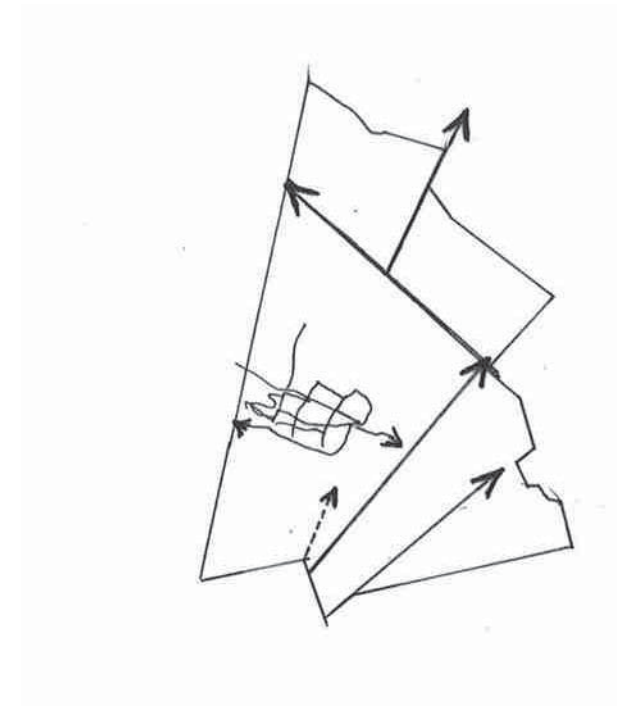
Open heideontginningslandschap

Het open Westerhuizingerveld heeft een strak en rechthoekig patroon van wegen.

Kenmerkend voor het heideontginningslandschap is het voorkomen van onverharde wegen. In het open heideontginningslandschap bevinden zich haaks op de Hoofdweg onverharde wegen die toegang verschaffen tot de erven en de achterliggende landbouwgronden.

Besloten heideontginningslandschap

Ook in het besloten heideontginningslandschap is sprake van een strak en rechtlijnig wegenpatroon, alleen meer in een waaivorm. De Westerhuizingerweg en de Nieuwe dijk zijn voorbeelden hiervan. De besloten heideontginningen zijn eerder ontgonnen dan de open heideontginningen en hebben een meer individueel karakter van ontginningen. In het begin van de 20ste eeuw was er nog sprake van een intensieve waaivormige ontsluiting. Een deel van deze wegen is nog aanwezig in het landschap. Typisch voor het heideontginningslandschap is het voorkomen van onverharde wegen. Deze onverharde wegen zijn nog aanwezig in de vorm van toegangswegen naar de erven die op afstand van de weg liggen. Er is maar een aantal wegen te vinden met een west- oostelijke richting. Voorbeelden hiervan zijn de Maat, een vrij jonge weg, en de Haarweg die op een dekzandrug ligt. In het boscomplex Kievitshaar is een fijnmazige structuur van wandel- en ruiterspaden aanwezig.

Wegenpatroon heideontginningen Westerhuizingerveld

Hoofdweg Westerhuizingerveld

Rechtlijnigheid wegen

Zandweg langs Staphorsterbos

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Onverharde wegen
- De Reest
- Vaart/ kanaal
- Kavelstructuur

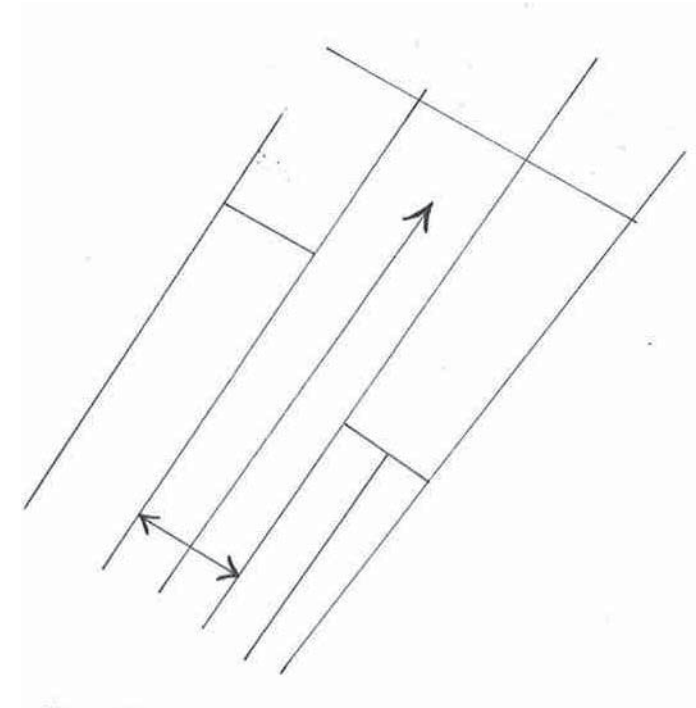

Open heideontginningslandschap

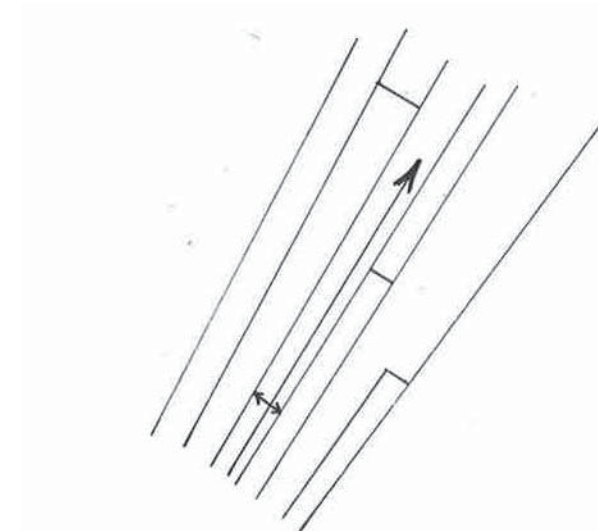
De waaivormige structuur van het verkavelingspatroon, dat ontspringt bij de Beentjesgraven zet zich door tot in het Westerhuizingerveld. Hier is sprake van een regelmatige verkaveling met rechthoekige grote kavels. Dit is het gevolg van de grootschalige systematische ontginning die hier heeft plaatsgevonden.

Besloten heideontginningslandschap

Het verkavelingspatroon kenmerkt zich door een waaivormige structuur, die ontspringt bij de Beentjesgraven. In het besloten heideontginningslandschap is sprake van een blokvormige verkaveling die later is opgedeeld in stroken. Het gebied kent een afwisseling van grote en kleine kavels. Deze onregelmatigheid is ontstaan doordat verdere verkaveling heeft plaatsgevonden in zowel noord- zuidelijke als west- oostelijke richting. Het verkavelingspatroon van buurtschap Kievitshaar is onregelmatiger en grilliger van vorm. Dit is een heideontginning die zich eerder op de dekzandrug heeft ontwikkeld en daarmee een aparte eenheid vormt in het gebied.

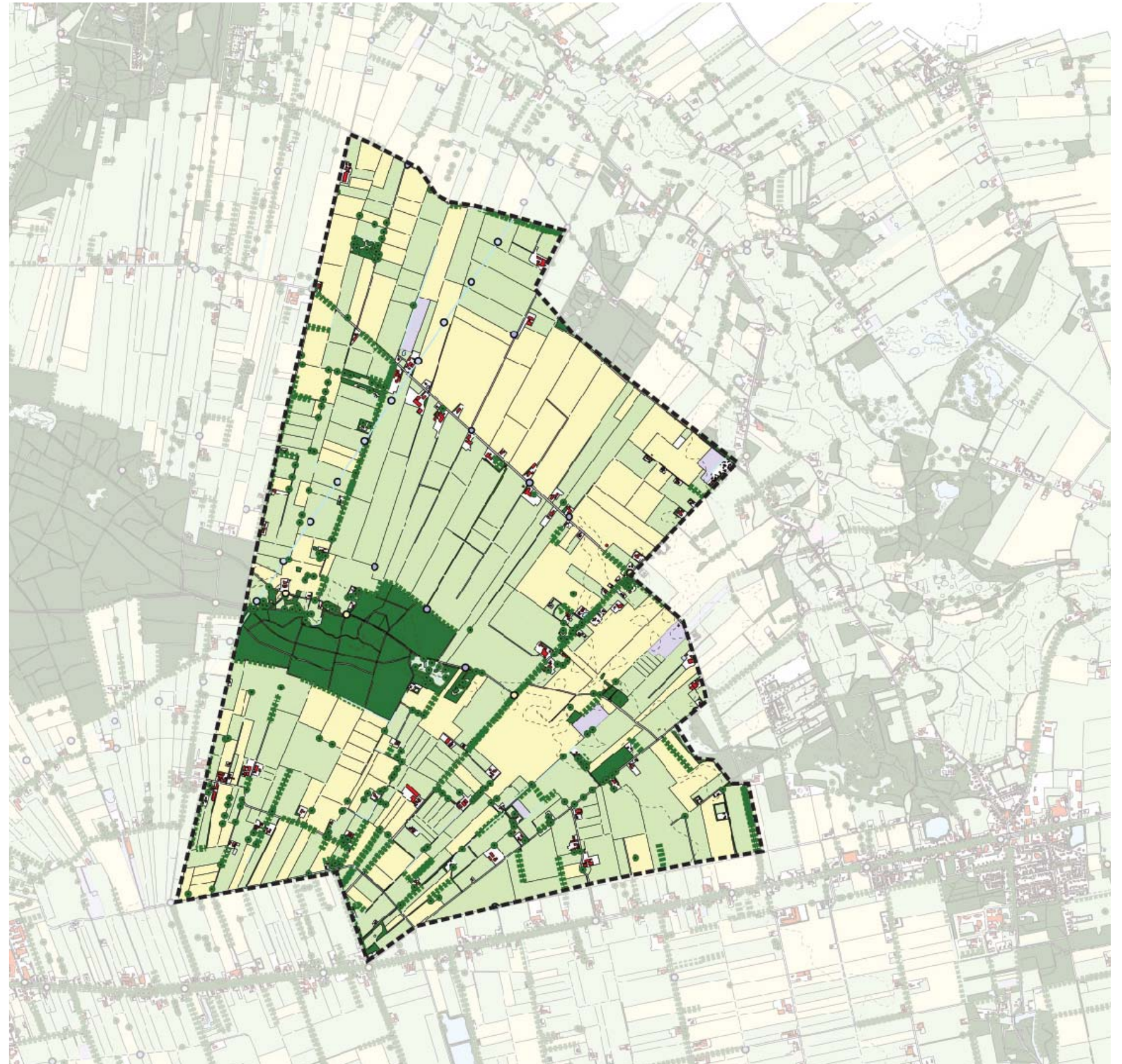
Verkavelingspatroon open heideontginningslandschap

Verkavelingspatroon besloten heideontginningslandschap

Legenda

- = Bos
- = Heide
- = Wegbeplanting
- = Bomenrij / singel
- = Solitaire boom

Open heideontginningslandschap

Het open heideontginningslandschap kenmerkt zich door zijn openheid; beplanting is hier maar weinig aanwezig. In het open gebied is slechts een enkele elzensingel te vinden op de perceelgrenzen en er is geen laanbeplanting aanwezig. Wat typisch is voor dit gebied en extra opvalt door het vrijwel ontbreken van andere beplantingsvormen zijn de 'groene' mantels (erfbeplanting) rondom de erven. De randen van de erven bestaan uit houtsingels en bomenrijen. Dergelijke erven komen vooral voor bij de Hoofdweg. De els, berk en eik zijn veel in het gebied voorkomende soorten.

Besloten heideontginningslandschap

In het besloten heideontginningslandschap is meer opgaande beplanting te vinden. Typisch voor dit gebied is de lijnvormige perceelgrensbeplanting in de vorm van eikenrijen en elzensingels. Deze perceelgrensbeplanting is te vinden in zowel noord- zuidelijke (ontginningsrichting) als in west- oostelijke richting. Een deel van de eikenrijen bevindt zich langs de oude onverharde en verharde wegen in het gebied en hebben daarmee de uitstraling van wegbeplanting (Westerhuizingerweg). Daarnaast bevindt zich in het gebied een uitloper van het Staphorsterbos en een aantal kleine bosgebieden met heiderestanten zoals langs de Kievitshaar. Dit zijn gemengde bosgebieden met zowel naaldbomen als loofbomen. Daarnaast is er beplanting aanwezig op de erven in het gebied. De boomsoorten eik en berk komen veel voor.

Openheid Westerhuizingerveld

Elzensingel

Staphorsterbos

Heiderestant

Gemengde laanbeplanting (eik en berk)

Kavelgrensbeplanting

Erf open heideontginningslandship

'groene' mantel erf

'Open' erf met wilgen

Siertuin met grasveld omzoomd met borders

Erf besloten heideontginningslandship

Erf op afstand van de weg

Erf met kavelgrensbeplanting

Burgererf

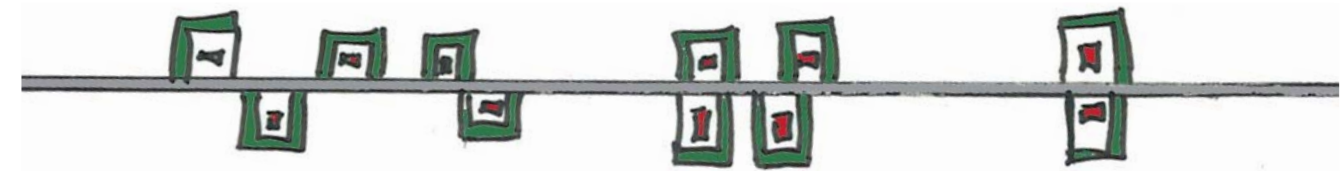
Open heideontginningslandschap

In het Westerhuizingerveld zijn voornamelijk rechthoekige erven te vinden met de kopgevel naar de weg toe. De erven zijn gelegen aan de weg, liggen hoger dan de weg, en kenmerken zich door een zakelijke en sobere erfinrichting met een 'open' voorzijde. Het erf is toegankelijk via het zij-erf (één en twee ingangen komen voor). Op het erf bevindt zich een boerderij en in sommige gevallen een aangebouwde schuur.

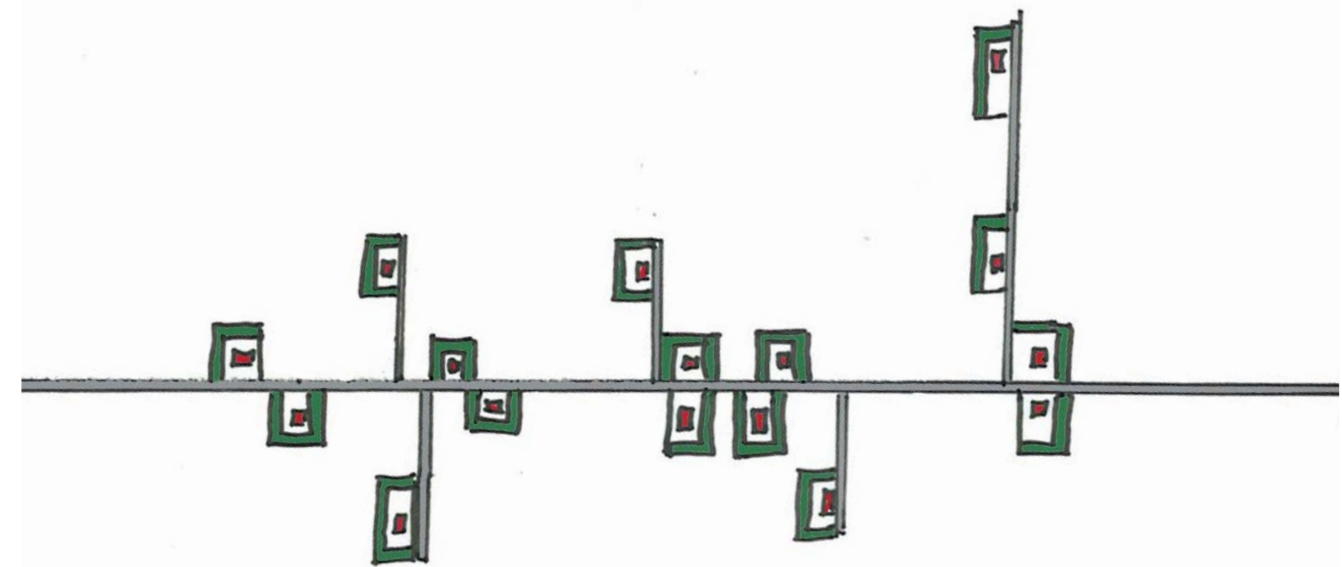
Het erf is verder aan de zijkanten en achterkant omzoomd met beplanting; een "groene mantel". Daardoor is er sprake van een heldere overgang van erf naar landschap. Aan de voorzijde bevindt zich vaak een siertuin met een groot grasveld omzoomd met borders. Daarnaast zijn er ook vrijstaande bomen en nutsbomen op het erf.

Besloten heideontginningslandschap

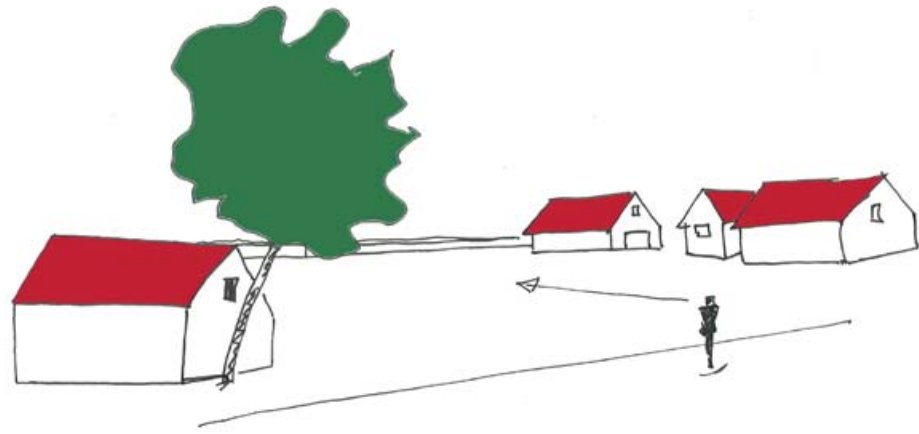
In het meer besloten landschap van Westerhuizingerweg en Nieuwe dijk zijn ook rechthoekige erven te vinden die soms aan de weg en soms op afstand van de weg liggen. Hier is een aantal erven te vinden uit de jaren '80 en '90. De erven in de besloten heideontginningen zijn ingebed in een groen raamwerk van perceelgrensbeplanting in de vorm van eikenrijen en singels.

Erven aan de weg

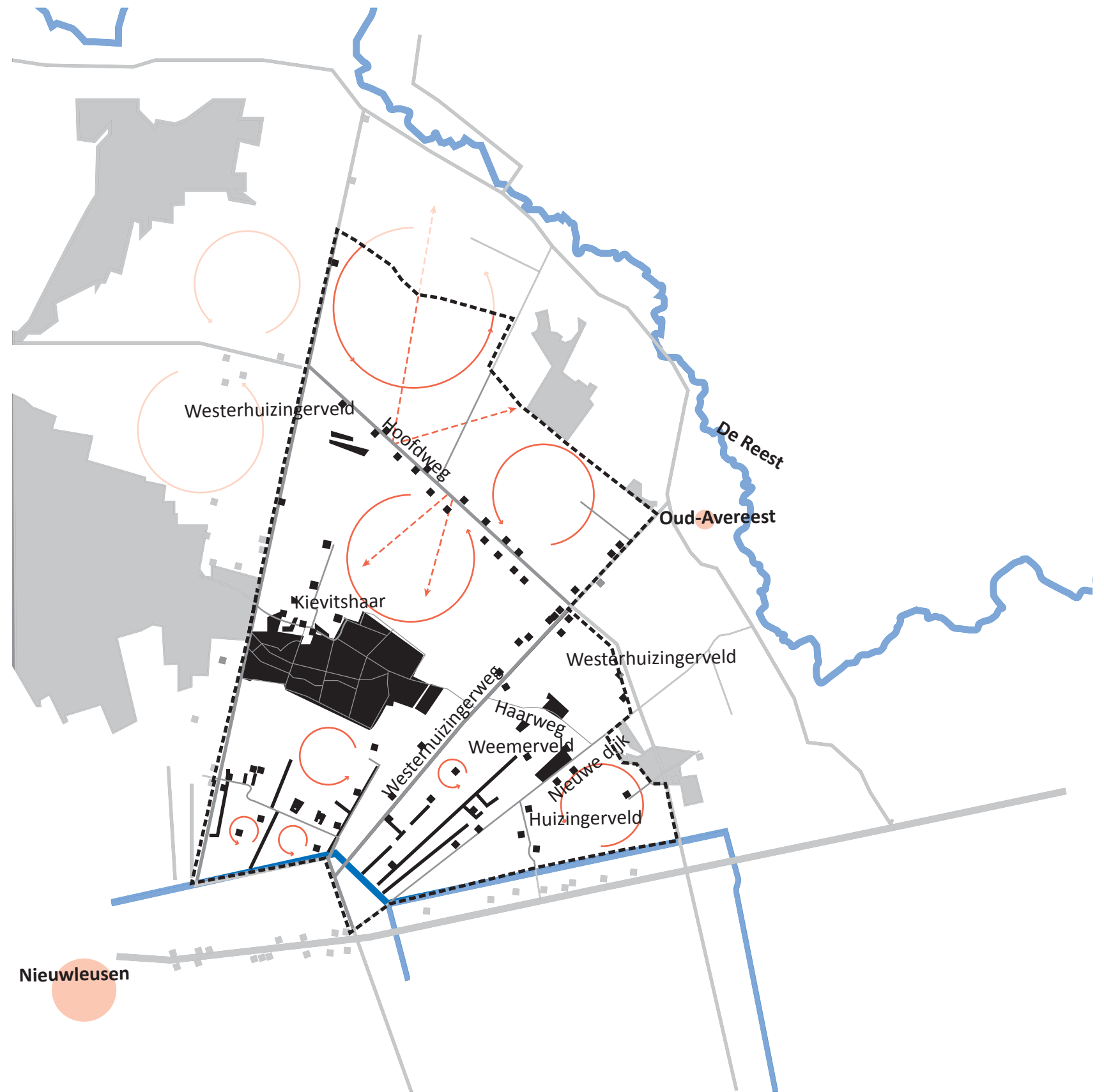

Verspreid liggende erven

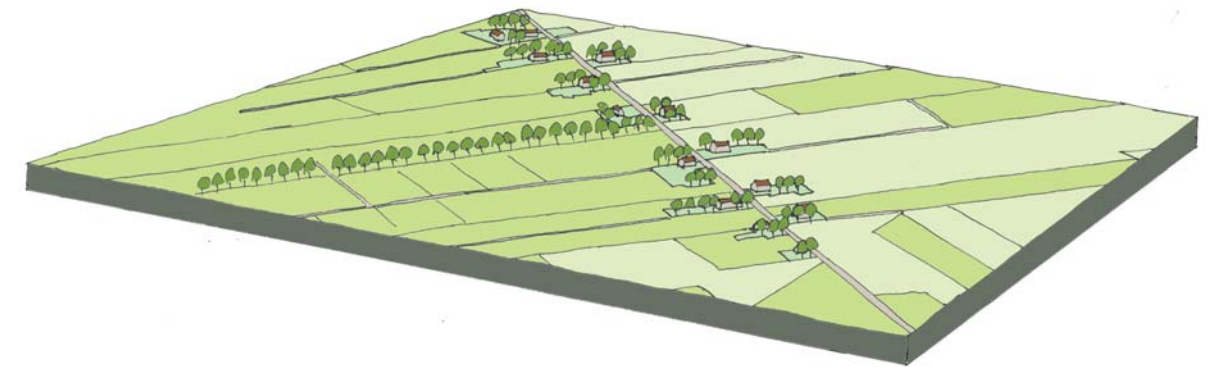
Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Onverharde wegen
- De Reest
- Vaart/ kanaal
- Locatie bebouwing en erven
- Open gebied
- Zichtlijn
- Massa

■ Open heideontginningslandschap
Het 'jonge' Westerhuizingerveld kenmerkt zich door een grote openheid. Het lint van de Hoofdweg met bebouwing en erfbeplanting vormt de enige 'doorbreking' van de openheid. De bebouwing manifesteert zich als massa aan de wegen en daartussen bevinden zich doorzichten naar het open gebied.

■ Besloten heideontginningslandschap
Het Staphorsterbos en de kleine bosgebieden aan de weg Kievitshaar vormen de overgang van het open Westerhuizingerveld naar het meer besloten en kleinschalige landschap van het Weemerveld en Huizingerveld. De beslotenheid wordt veroorzaakt door een grote dichtheid aan beplantingselementen in de vorm van eikenrijen en singels. Het Staphorsterbos en de bosgebieden bij de Haar liggen hoger in het landschap op een dekzandrug.

Vogelvluchtperspectief open heideontginningslandschap

Vogelvluchtperspectief besloten heideontginningslandschap

2.1.7 Grondgebruik en landgebruik

Het landgebruik van het gebied is voornamelijk agrarisch; deels weidegrond en deels akkerbouw (maïs). In het Westerhuizingerveld vindt plaatselijk ook aardappelteelt plaats. Langs de Westerhuizingerweg bevinden zich hobbyboeren. Andere vormen van landgebruik in het gebied zijn bos en natuur.

2.1.8 Functie en activiteit

Open heideontginningslandschap

Het Westerhuizingerveld kenmerkt zich als een overwegend agrarisch gebied met grote agrarische bedrijven.

Besloten heideontginningslandschap

In het besloten heideontginningslandschap zijn meerdere functies met elkaar verweven. Naast landbouw zijn ook functies te vinden als wonen, recreatie en natuur. Langs de Westerhuizingerweg is een aantal hobbyboeren en verbrede boerenbedrijven te vinden met neventakken als recreatie en zorg. De boswachterij Staphorst vervult de functies van natuur, houtproductie en recreatie.

Aardappelteelt in Westhuizingerveld

Staphorsterbos: natuur, productie en recreatie

Agrarisch bedrijf

Het open Westerhuizingerveld grenst aan het beekdalgebied van de Reest waar een aantal dassenburchten ligt. De das gebruikt de cultuurgronden van de Westerhuizingerveld om te foerageren. Het Staphorsterbos heeft een aantal waardevolle heiderestanten. Het Staphorsterbos en de verspreid liggende bosjes aan de Haar bieden rust- en vluchtmogelijkheden voor diersoorten. Het gebied bestaat overwegend cultuurgraslanden die floristisch soortenarm zijn, maar waar wel de wulp, de boomleeuwerik en de boompieper te vinden zijn. In de ruigten broedt de roodborsttapuit. Het gebied kent verder een lage biodiversiteit. Langs de Westerhuizingerweg ligt een recent aangelegd natuurgebied, dat een stapsteen vormt tussen de Boswachterij Staphorst en de bosgebiedjes bij Haardennen. Er zijn nog veel bijzondere natuurwaarden in de bos- en natuurgebieden aanwezig; het gaat om onder andere soorten van schrale, natte tot vochtige omstandigheden (heide) en van bossen. Het betreft plantensoorten (snavelbies spec., zonnedauw)

Belangrijke natuurwaarden Westerhuizingerveld:

- plantensoorten (met name soorten van natte – droge heide, water)
- zoogdieren (das, steenmarter)
- vogels (bosvogels, struweelvogels, wintergasten)
- reptielen en amfibieën (adder, heikikker)
- dagvlinders (heidesoorten)

Staphorsterbos met waardevolle heiderestanten

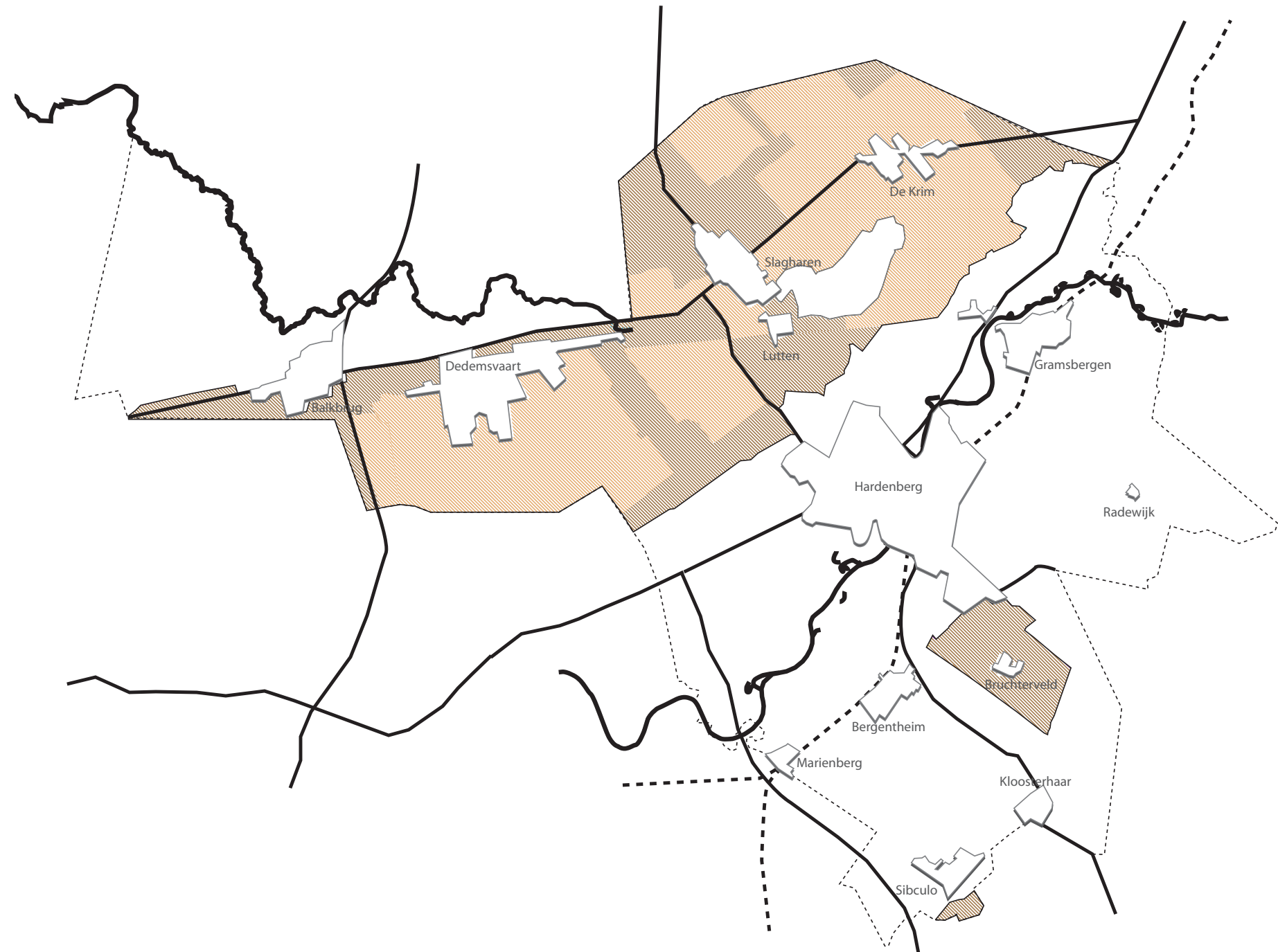

Nieuwe natuur langs Westerhuizingerweg

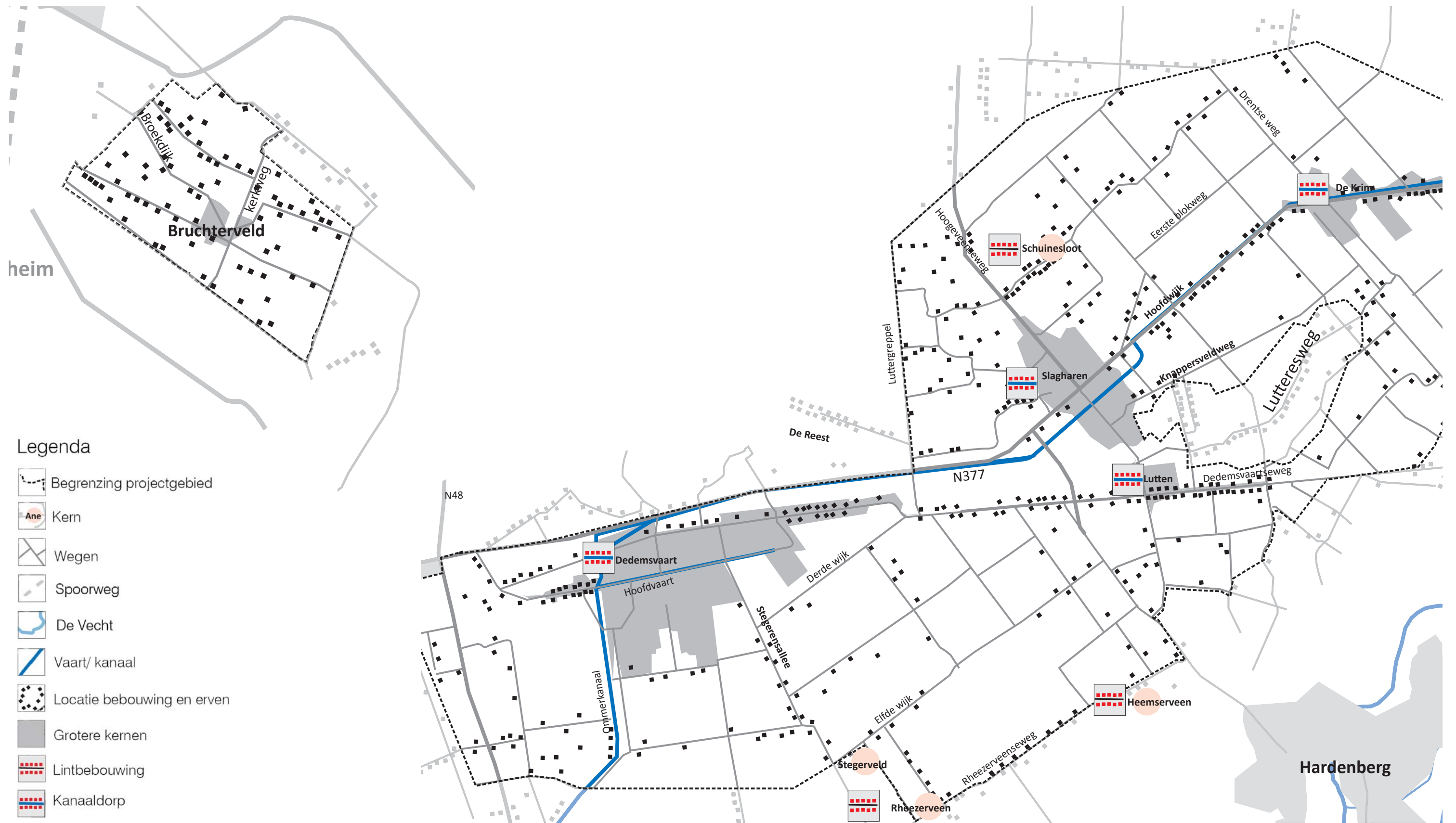

Ooievaars

2.2 Veenontginningen Dedemsvaart, Slagharen, De Krim

BEBOUWING

Er is een aantal verschillende nederzettingvormen te vinden in het veenontginningslandschap: de lintbebouwing, kanaallinten en verspreide agrarische bebouwing.

Dedemsvaart, Lutten, Balkbrug en de Krim zijn voorbeelden van kanaaldorpen langs de nederzettingen van een kanaal. In de loop der tijd zijn deze dorpen uitgegroeid tot een rechthoekige dorp, of een lang lint met plaatselijke verdichtingen in de vorm van 'uitstulpingen' (De Krim en Dedemsvaart). Voor een aantal van deze dorpen geldt dat aan de noordzijde de oorspronkelijke lintstructuur nog gaaf en herkenbaar is. Deze dorpen zijn uitgebreid in zuidelijke richting. Waar een dorp of bebouwing zich heeft ontwikkeld langs een weg spreekt men van een weglint, wegdorp of zoals hier gebruikt lintbebouwing. Schuinesloot, de Belt, Rheezerveen, Heemserveen zijn voorbeelden van lintbebouwingen. Deze nederzettingstypen bevinden zich vooral in de gebieden die het laatst ontgonnen zijn. Ook is verspreide bebouwing te vinden in het gebied, onder andere langs de wegen. Langs de Verlengde Zestiende Wijk, Verlengde Elfde Wijk en Otterswijk zijn voornamelijk erven te vinden uit de jaren '80. Deze verspreide bebouwing is later ontstaan langs doorgetrokken wegen. In het veenontginningslandschap zijn veel boerderijen te vinden van het Groningertype; woning en bedrijf gescheiden in een gebouw waarbij de boerderij een inwaartse sprong heeft in het muurwerk en een woongedeelte heeft dat smaller is dan het bedrijfs gedeelte.

Kanaallint de Krim

Bebouwing aan het kanaal

Lintbebouwing Schuinesloot

Groningse boerderij

Arbeidershuisje

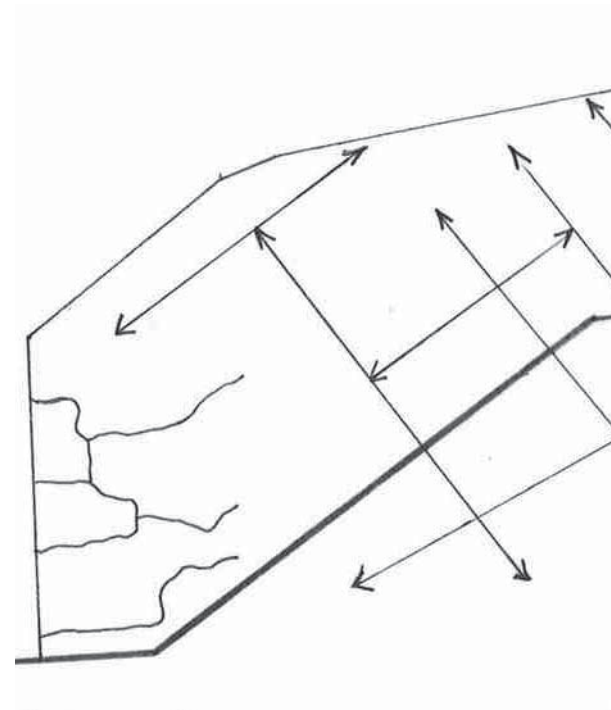

Burgererf

ROUTING

Door de ontginningsgeschiedenis van het gebied, waarbij vaarten, hoofdrijken en rijken gegraven werden, kent het veenontginningslandschap een fijnmazige structuur van wateren en ontsluitingswegen. Het wegenpatroon in het veenontginningslandschap kenmerkt zich als strak en rechthoekig, aangezien dit geënt is op de rijkenstructuur. Vaak kwam aan een zijde van de wijk een weg te liggen waarlangs de erven te bereiken waren, met een brug over het water waarmee de erven aan de overzijde te bereiken waren. In de omgeving van Schuinesloot, de Belt, Bruchterveld bevindt zich een aantal kronkelige wegen. Dit heeft te maken met de ligging op de hoogste punten in het landschap; de dekzandrugjes en keileembultjes. Op de plaats van een aantal gedempte vaarten is een weg gelegd. Een voorbeeld hiervan is de Dedemsvaart waar nu de Dedemsvaartseweg en de Zwolseweg ligt. Hier is een kenmerkende breed geprofileerde structuur aanwezig van gedempte vaarten met een hoofdweg op de vroegere plaats van de vaart met aan weerszijden ventwegen waaraan de erven liggen.

Wegenpatroon veenontginningen

Zwolseweg

Wegen langs Lutterhoofdijk

Rechte wegen

Stegerensallee

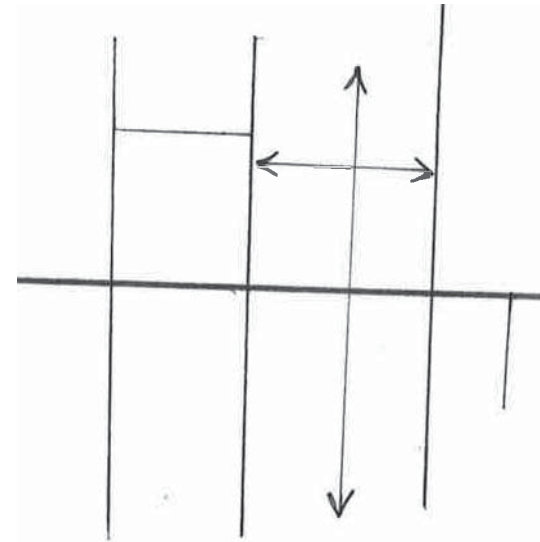
Onverharde weg langs wijk

Kronkelige weg omgeving Schuinesloot

De verkaveling in de veengebieden kenmerkt zich als een rationele, lange strokenverkaveling. Voor een deel is de strokenverkaveling haaks gelegen op de ontginningsassen (Slagharen, Lutter Hoofdwijk) of in aantal gevallen schuin op de weg (Dedemsvaartseweg, de Krim). Het veengebied van de Kolonie heeft duidelijk een andere verkavelingstructuur; een veenkoloniale blokstructuur. De afstand tussen de wijken hing samen met de turfwinning en bepaalde uiteindelijk ook de kavelgrootte. Indien de afstand tussen de wijken onderling te groot werd moesten de arbeiders de turf over een te grote afstand verplaatsen. In de kolonieontginning zijn voornamelijk grote blokkavels te vinden, terwijl de kavels in de overige veenontginningen oorspronkelijk smaller waren. Door de tijd heen zijn veel sloten en wijken gedempt waardoor grotere kavels ontstonden en dit verschil tegenwoordig niet meer waarneembaar is. In een aantal gebieden is deze wijkenstructuur nog 'gaaf' aanwezig; zoals omgeving Schuttewijk en de Krim. In een groot deel van het gebied zijn de vaarten, hoofdwijken en wijken gedempt of verland. Alleen het Ommerkanaal, de Lutter hoofdwijk, en 't lijntje in Bruchterveld zijn bewaard gebleven.

Verkavelingspatroon veenontginningen

Wijk omgeving Dedemsvaart

Lange wijk omgeving Dedemsvaart

Eikenrijen als kavelgrensbeplanting

Sloot omgeving de Krim

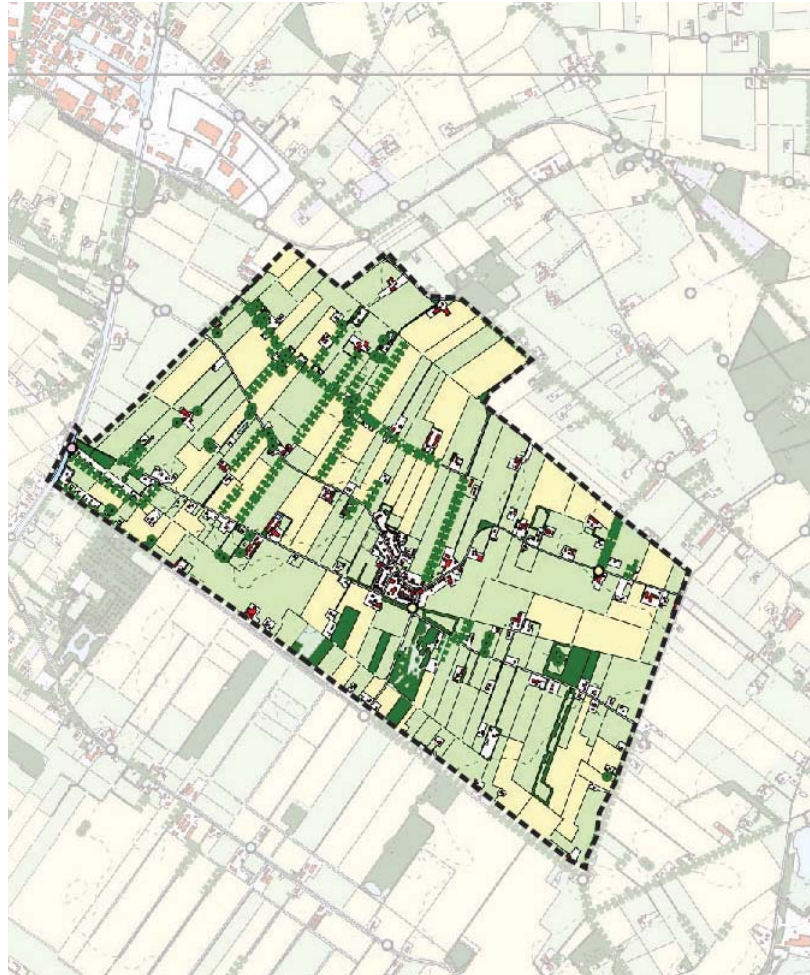

Greppelstructuur in ontginning de Kolonie

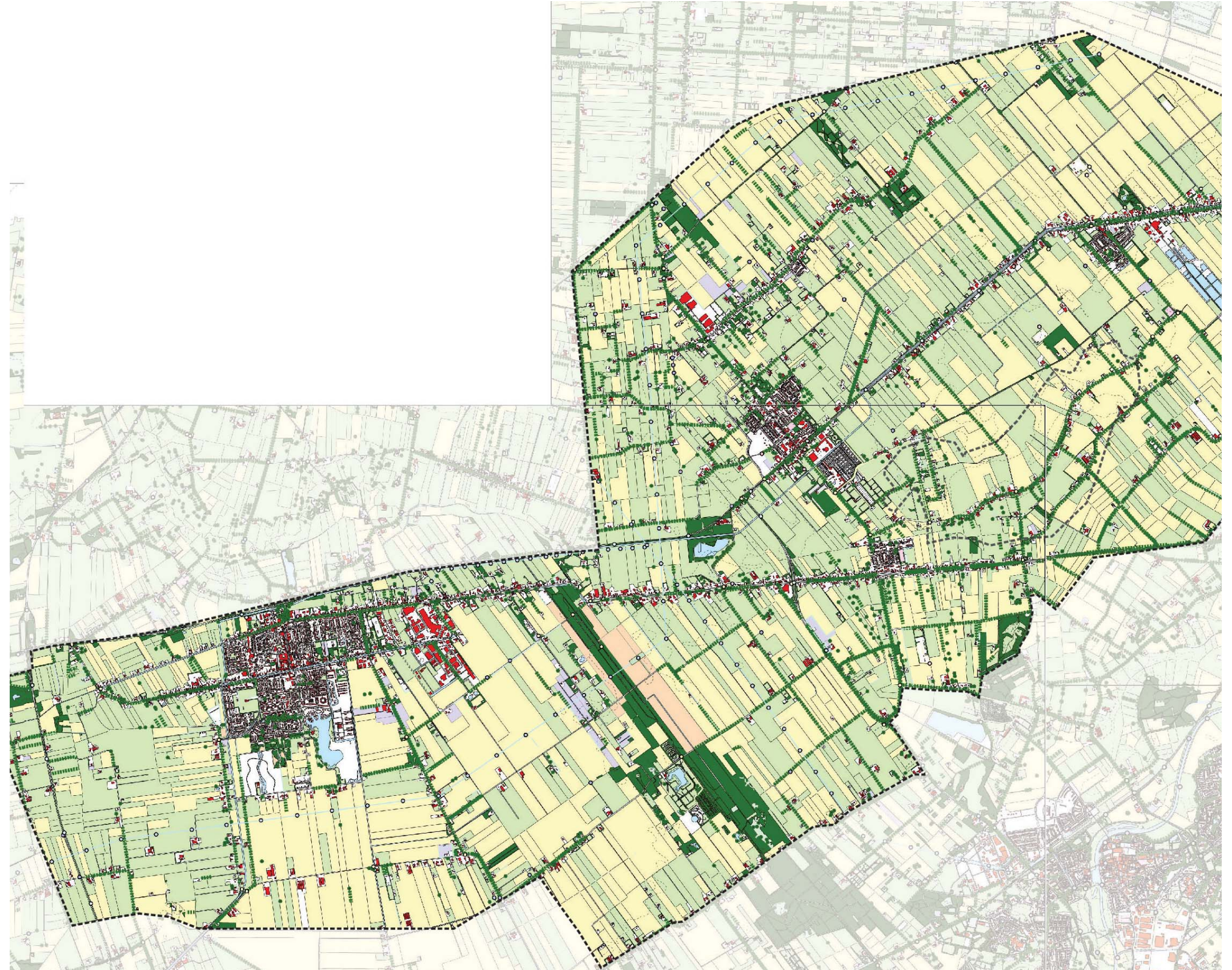
Verlande sloten omgeving Lutten

BEPLANTING

Legenda

- = Bos
- = Heide
- = Wegbeplanting
- = Bomenrij / singel
- = Solitaire boom

Open veenontginningslandschap

Het veenontginningslandschap is door het ontbreken van opgaande beplanting een open gebied. De schaarse beplanting die aanwezig is, bevindt zich langs wegen en op erven. Er komen zowel eenzijdige als tweezijdige wegbeplantingen voor, met voornamelijk eiken. De relatief jonge wegen de Verlengde Elfde en Verlengde Zestiende Wijk hebben geen wegbeplanting. Daarnaast is in het deelgebied Slagharen een groot aantal wegen te vinden die geen wegbeplanting kennen.

Besloten veenontginningslandschap

In het besloten veenontginningslandschap komen zowel grote als kleine boscomplexen voor. De koloniebossen en het Colenbrandersbos zijn beide grote boscomplexen met zowel loof- als naaldbos. De boscomplexen zijn door de verkavelingstructuur rechthoekig of strookvormig. Sinds de ontginningen van het veen bevinden zich al bosopstanden in de omgeving van Ommerschans, Colenbrandersbos, Westerslagen en Scheersche Veld. De omgeving van de Kolonie, Bruchterveld en Westerslagen hebben een afwijkend beplantingspatroon. Hier komt meer perceelgrensbeplanting voor in de vorm van eikenrijen en elzensingels. In Bruchterveld is een aantal kavels helemaal omzoomd met perceelgrensbeplanting, waardoor 'groene' kamers zijn ontstaan. In het besloten veenontginningslandschap is vrijwel altijd sprake van laanbeplanting langs de wegen. Hier gaat het voornamelijk om enkelzijdige eikenrijen. De erven in de besloten veenontginningen hebben vaak een 'groene' mantel, met beplanting langs de erfgronden en een open achterzijde.

Kenmerkende openheid met weinig beplanting

Erven als 'groene eilanden' in open landschap

Enkele rij eik als laanbeplanting

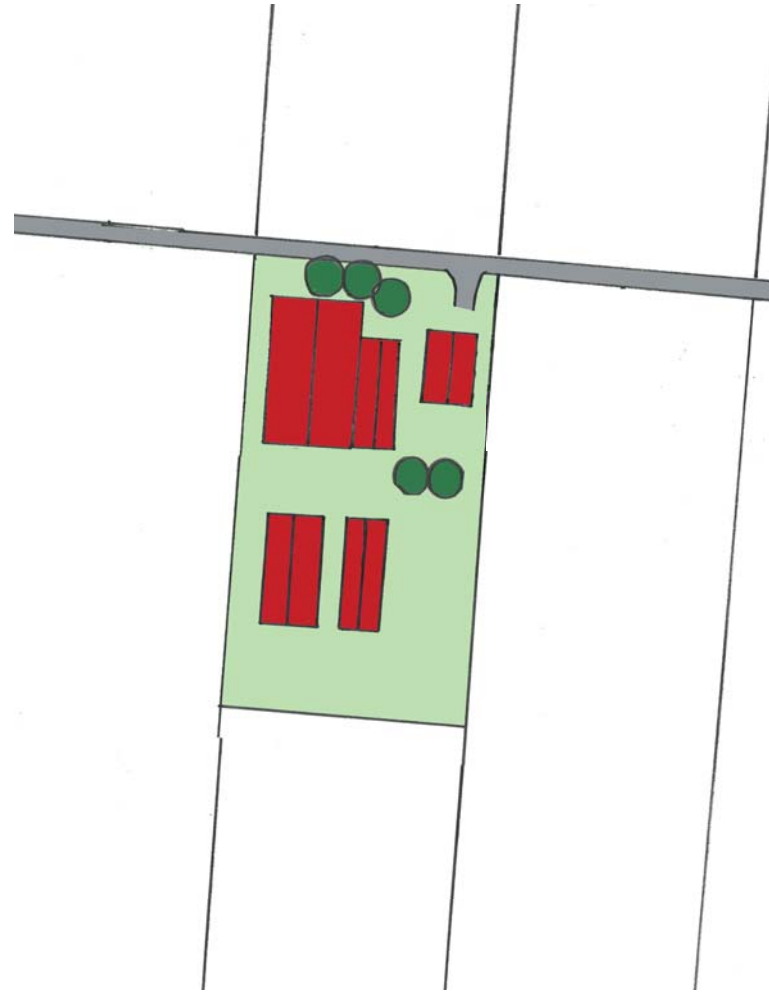
Erfbeplanting in de vorm van elzensingels

Bosopstanden omgeving Bruchterveld

Kavelgrensbeplanting in de vorm van eikenrijen

Erf open veenontginningslandschap

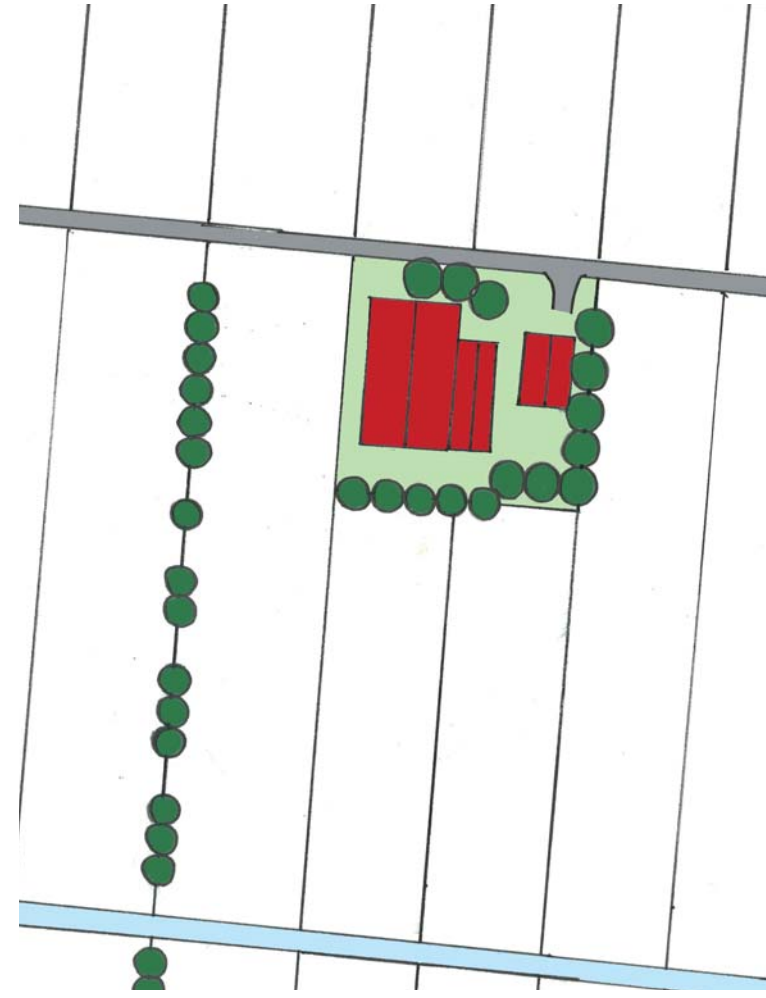
Open erf omgeving De Kolonie

Open erf omgeving De Kolonie

Open nieuw erf omgeving Dedemsvaart

Erf besloten veenontginningslandschap

Besloten erf omgeving De Kolonie

Besloten erf omgeving Bruchterveld

Open agrarisch erf uit de jaren '80

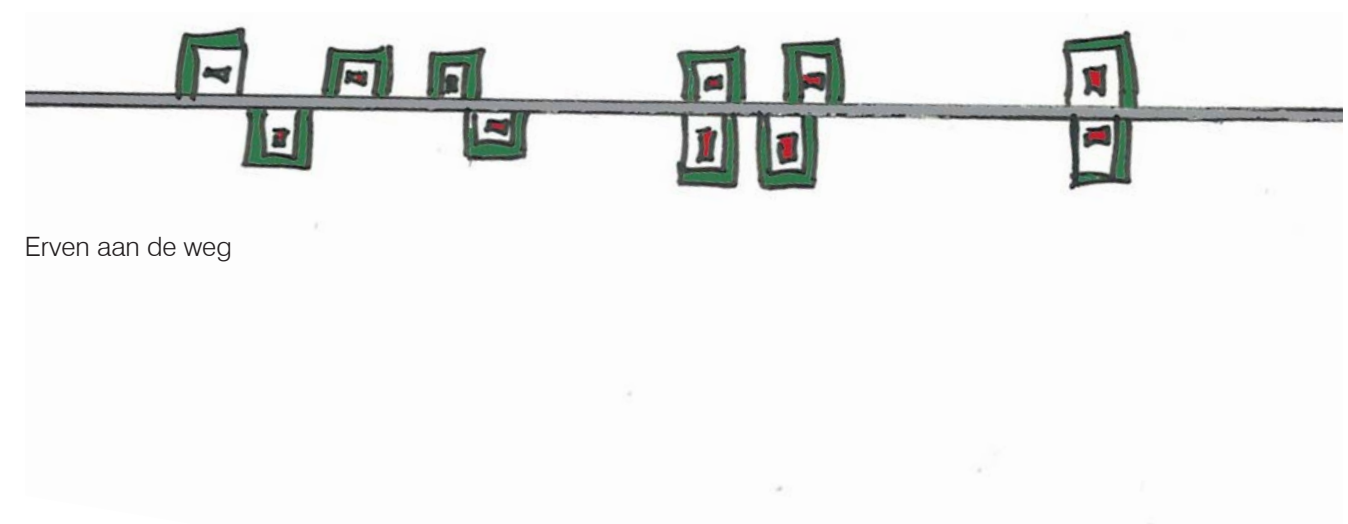
Open veenontginningslandschap

In de veenontginningsgebieden zijn vooral rechthoekige erven te vinden, met een strakke ordening van bebouwing en groen. In het open veenontginningslandschap zijn overwegend erven te vinden met grote bouwkavels. De erven liggen altijd aan de weg en de boerderijen zijn met de voorzijde loodrecht op de weg georiënteerd. In een aantal linten liggen zowel de kavels als de boerderijen in een hoek ten opzichte van de weg. De erven hebben van oorsprong grote gebouwen (woongedeelte aan bedrijfsgedeelte) met weinig bijgebouwen.

De erven in het open veenontginningslandschap hebben een vrij open karakter met aan de achterzijde zicht op het landschap. De randen van de erf zijn niet helemaal beplant. Een aantal erven in de omgeving van Verlengde Zestiende Wijk hebben vrijwel geen erfbeplanting.

Besloten veenontginningslandschap

In het besloten veenontginningslandschap zijn ook vooral rechthoekige erven te vinden, maar ze hebben overwegend een kleinere bouwkavel dan de erven in het open veenontginningsgebied. Daarnaast zijn in dit landschap van oorsprong kleinere gebouwen aanwezig. De meeste erven zijn aangekleed met beplanting: langs de erf grenzen, enkele grote solitairen op het erf en een aantal fruitbomen op het zijerf of het voorerf. Tevens is vaak een combinatie te vinden van sier- en nutstuin (voor- en zijerf) of stijltuin op het voorerf in de Engelse landschapstijl, met hagen of berm sloten als erfscheiding aan de voorzijde.

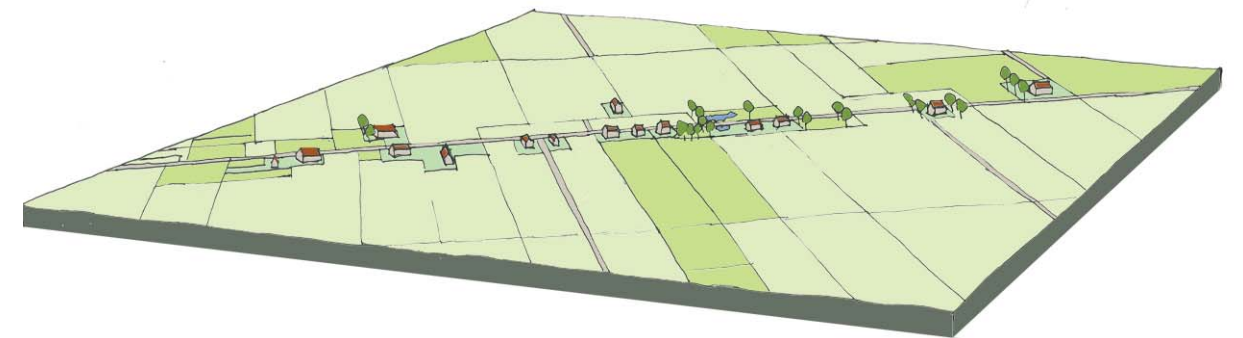

Open veenontginningslandschap

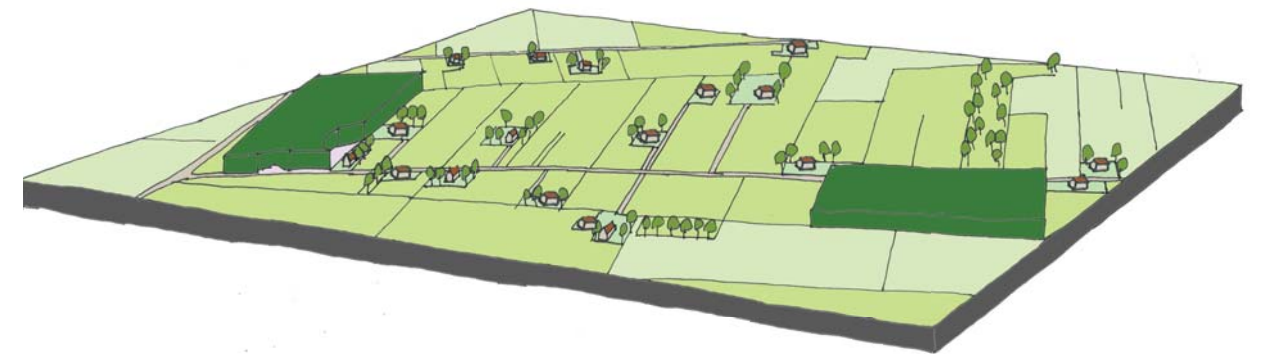
De open veenontginningen zijn overwegend grootschalige open gebieden met weinig opgaande beplanting en halftransparante wegen met verspreide bebouwing en beplanting. Typisch voor deze lijnen zijn de doorzichten tussen de bebouwing naar het achterliggende open gebied. In het gebied komt weinig reliëf voor.

Besloten veenontginningslandschap

Het besloten veenontginningslandschap kenmerkt zich als een halfopen landschap met meer opgaande beplanting zoals grote en kleine bosgebieden en perceelgrensbeplanting in de vorm van eikenrijen en elzensingels. De grote en kleine bosgebieden liggen verspreid over het gebied. In het veenontginningslandschap ten zuiden Bruchterveld komen bosstroken met daartussen gelegen open ruimten voor. In het algemeen kennen het besloten veenontginningslandschap weinig reliëf. Uitzondering hierop zijn de Belt en Schuinesloot. Hier is een aantal welvingen in het landschap zichtbaar door de aanwezigheid van keileembulten.

Vogelvluchtperspectief open veenontginningslandschap omgeving Rheezerveen

Vogelvluchtperspectief besloten veenontginningslandschap omgeving Bruchterveld

Grondgebruik en landgebruik

Het landgebruik van het gebied is voornamelijk agrarisch; deels weidegrond en deels akkerbouw (aardappelteelt). In de ontginningskolonie zijn hoofdzakelijk weidegronden te vinden. Daarnaast is er een aantal boomkwekerijen te vinden, onder andere bij Lutten.

Functie en activiteit

Het veenontginningslandschap is overwegend agrarisch gebied met grote agrarische bedrijven. Daarnaast hebben de linten de functie van wonen en in een aantal linten is sprake van kleinschalige bedrijvigheid (Zwolseweg). De boscomplexen zoals het Colenbrandersbos hebben de functie van natuur, recreatie en houtproductie. In het Colenbrandersbos bevindt zich een voorziening van verblijfsrecreatie: het vakantiepark Het Stoetenslagh. Daarnaast bevinden zich een aantal aardgaslocaties en hoogspanningsleidingen in het gebied.

Aardappelteelt

Weidegrond

Boomkwekerij bij Lutten

De cultuurgronden van de veengebieden hebben overwegend een lage biodiversiteit. Het is een grootschalig, open landbouwgebied met voornamelijk hoogproductieve graslanden en akkers. Het zijn vooral de wijken die als potentieel interessante ecologische verbindingen worden gezien voor water- en oevergebonden planten en dieren. Daarnaast zijn er toch een aantal gebieden te vinden die meer soortenrijk zijn en ook een aantal rode lijst (beschermde) soorten herbergen: omgeving de Tippe, Ommerschans, Dedemsvaart, Bruchterveld en omgeving Scheersche Veld. Ten noorden en oosten van Dedemsvaart komt nog sporadisch een stukje moeras en of schraalland voor. Er zijn ook nog een aantal veenrestanten aanwezig in de gemeente: op de stuwwal Kloosterhaar-Sibculo en op enkele percelen van Bruchterveld. Hier is zowel natte heide als broekbos te vinden. Plaatselijk zijn nog bijzondere plantensoorten aanwezig. In de relict-heidevegetaties (diverse relict-heidevegetaties zijn verdwenen als gevolg van verbossing). Het bosgebied de Scheersche Veld is ook floristisch interessant aangezien hier een berken- en wilgenbroekbos bevindt. Broekbos is een bostype gelegen op laaggelegen drassig land met een hoog grondwaterspiegel. Het Colenbrandersbos is floristisch minder interessant. Het is een gemengd bos met naald- en loofbomen. Waarde van het gebied voor dieren is de grote openheid en stilte dat deze biedt. Vogels als de buizerd, boomvalk en velduil gebruiken het gebied dan ook als rust- en foerageergebied. Het gebied kent wel enige diversiteit in het voorkomen van vogelsoorten. Weidevogels zijn te vinden in de open akkerbouw- en weidegebieden van de veenkolonies. In het gebied ten noorden van de Dedemsvaart zijn de kwartel en de patrijs waargenomen. De vloeivelden van de Krim trekken zowel watervogels als steltlopers aan. In het Colenbrandersbos bevindt zich een roeken en reigerskolonie.

Belangrijke natuurwaarden:

- plantensoorten van bermen, slootkanten en water
- zoogdieren (veldspitsmuis, vleermuizen)
- vogels (wintergasten, roofvogels, spechten en uilen)

Cultuurgraslanden

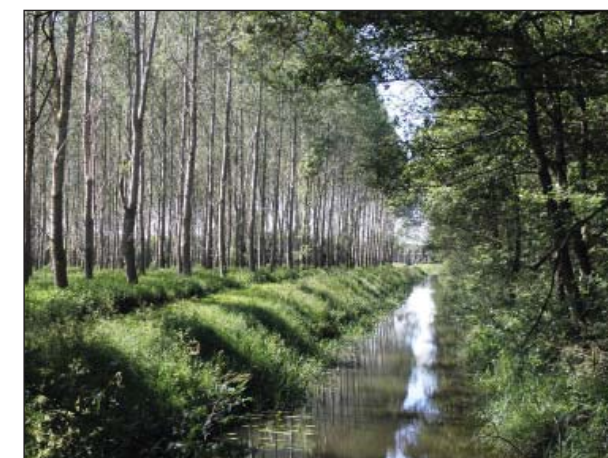
Vloeivelden de Krim

Bossen met restante natte heide (Bruchterveld)

Omgeving de Tippe

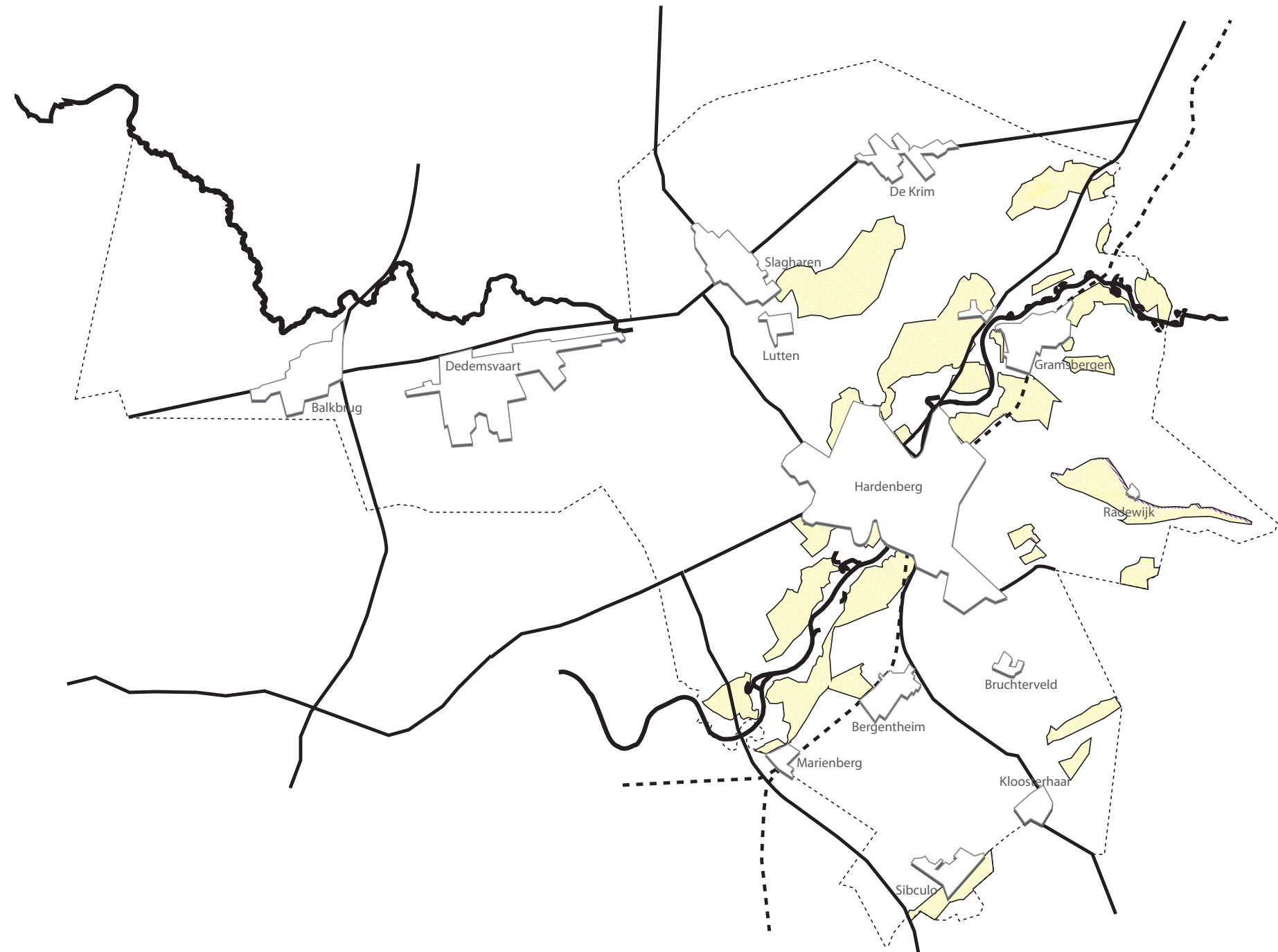

Colenbrandersbos

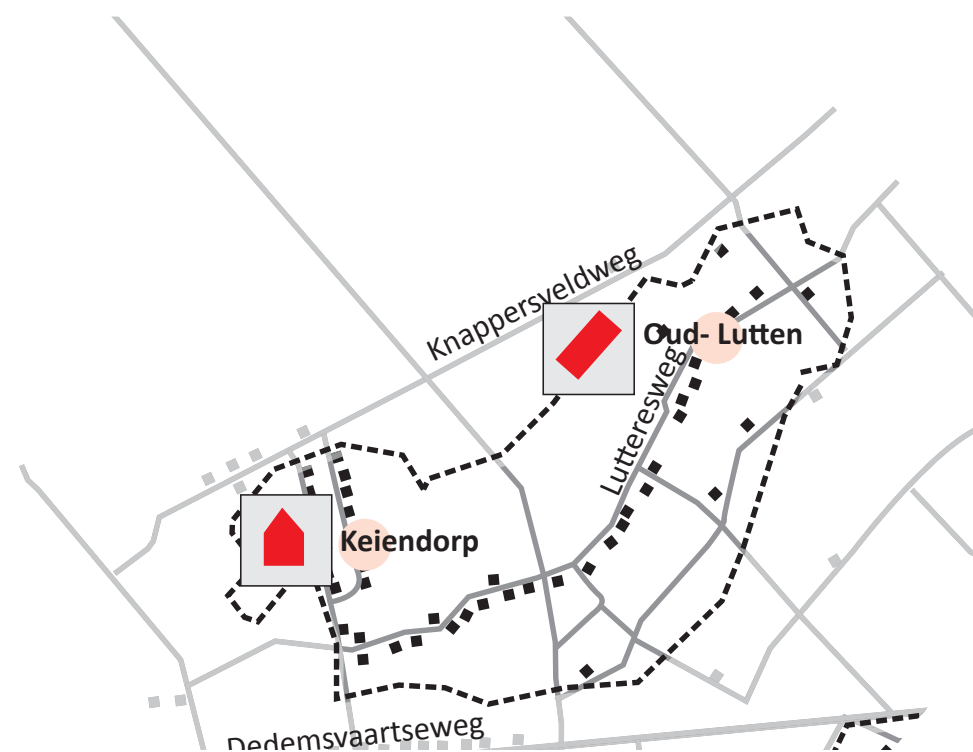

Wijken als potentiële ecologische verbindingen

2.3 Essen- en hoevenlandschap langs de Vecht

BEBOUWING

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Grotere kernen
- Locatie bebouwing en erven
- Arbeidersdorp
- Flankesdorp
- Kernesdorp
- Kransesdorp

In het essen- en hoevenlandschap is een vorm van verspreide en meer geconcentreerde bebouwing te vinden. Als nederzettingvormen zijn diverse typen esdorpen en gehuchten te onderscheiden in het gebied: kernesdorpen, kransesdorpen en flankesdorpen. Rheeze is een voorbeeld van een kernesdorp; hier staan de boerderijen enigszins onregelmatig gerangschikt op enige tientallen meters van elkaar en daartussen bevinden zich open ruimtes in de vorm van open grasvelden: de brinken. Bij Diffelen en Oud Bergentheim is een spinnenwebachtige structuur herkenbaar, waarbij woningen verspreid rondom een es liggen en niet allemaal bij elkaar staan. Bij Oud-Lutten heeft de es een langgerekte vorm en hierlangs heeft zich maar één kant een lint van bebouwing ontwikkeld. Oud-Lutten wordt gerekend tot het type flankesdorp. De bebouwing bevindt zich op de overgang van de es naar de lagere gronden, de weidegronden. In het landschap zijn gehuchten te vinden die ontstaan zijn door de vestiging van eenmansnederzettingen, ook wel kampen en hoeven genoemd. Engeland, Collendoorn, Radewijk, Loozerveld, Kloosterhaar en Balderhaar zijn voorbeelden van deze eenmansessen. Deze eenmansessen liggen vaak op enige afstand van elkaar waardoor er een lint van verspreide bebouwing te herkennen is. Bij Kloosterhaar en Balderhaar is sprake van een langgerekte verhoging in het landschap, waarop oorspronkelijk een lint van eenmansessen aanwezig was. Sibculo heeft zich gevormd rondom het voormalige klooster van de orde van de Cisterciënzers en uit een aantal eenmansessen. Herkenbaar voor dit landschapstype is het voorkomen van het Saksische boerderijtype, ook wel hallehuistype genoemd. Het hallehuistype is een langgestrekt en driebeukig gebouw. In dit boerderijtype vormen het woongedeelte en bedrijfs gedeelte een geheel. De kap van het boerderij is erg kenmerkend. Het is vaak een rieten zadeldak met wolfseind(en) en heeft soms een combinatie van riet en pannen. Een andere nederzettingvorm welke zich bevindt in het gebied is het arbeidersdorp. Dit type is te vinden in de buurt van Oud-Lutten: Keiendorp. Hier bevindt zich een concentratie van jonge erven langs twee parallel gelegen wegen, de Keienweg en Semmelinksdijk.

Kernesdorp Rheeze

Kransesdorp Oud-Bergentheim

Flankesdorp Oud Lutten

Arbeidersdorp Keiendorp

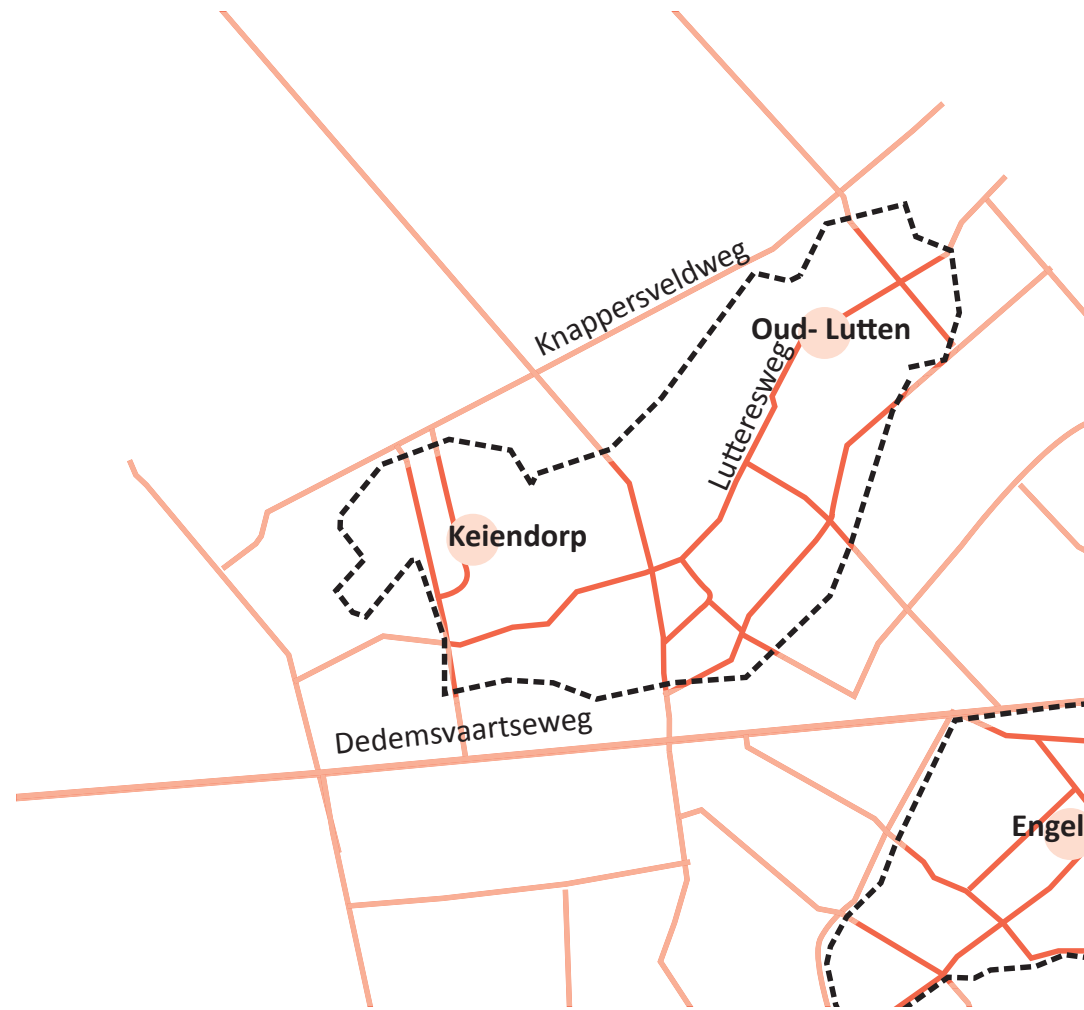

Saksische boerderij omgeving Mōlinksweg

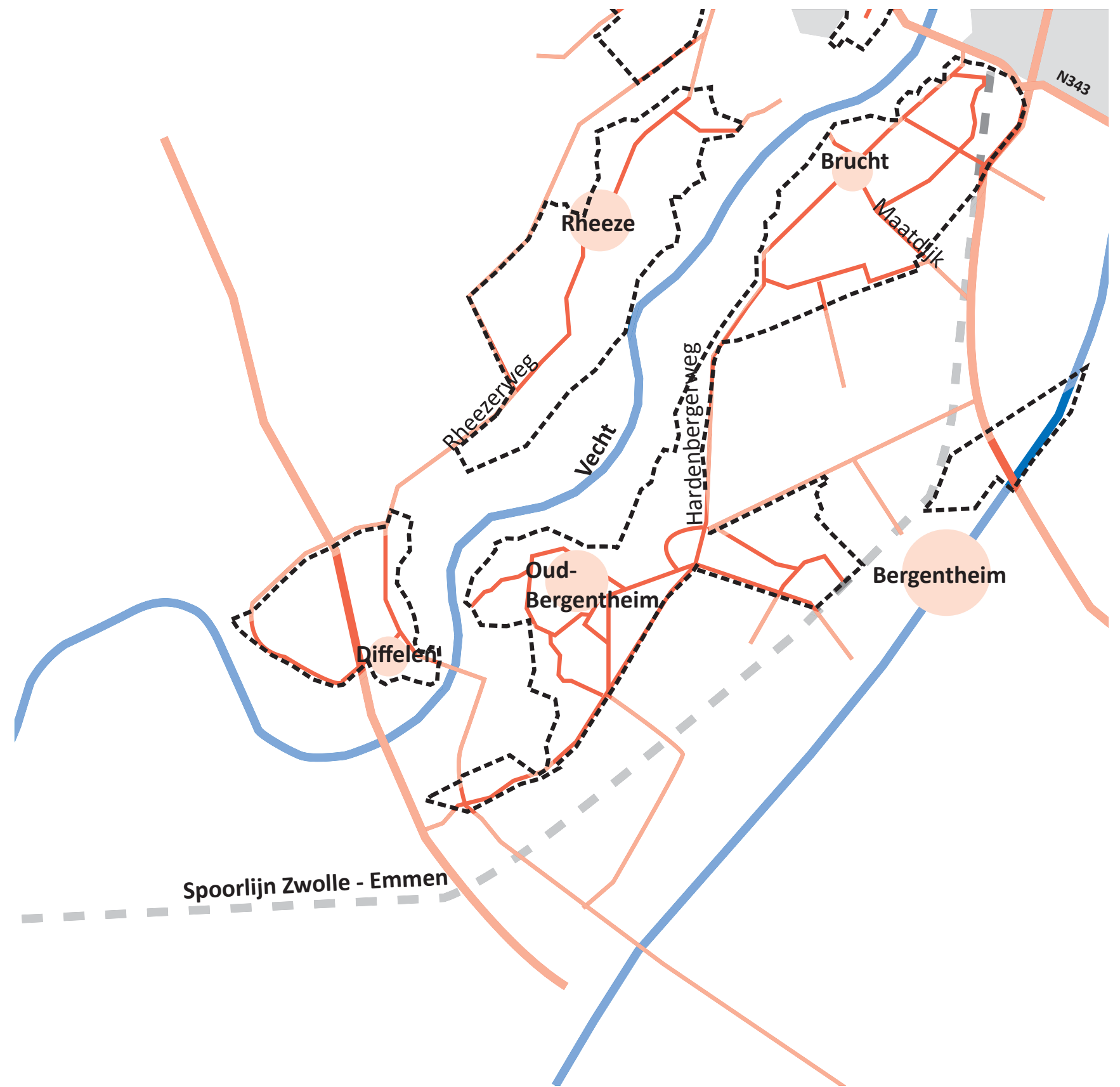
Saksische boerderij omgeving Oud-Bergentheim

ROUTING

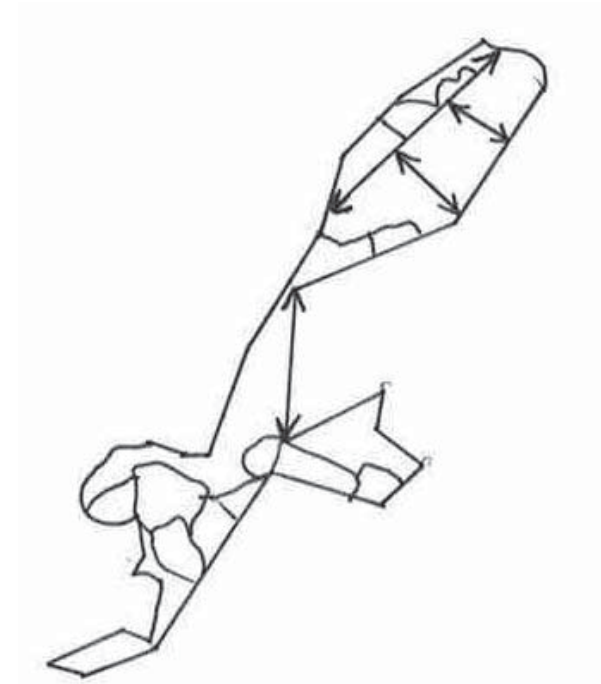
Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Grotere kernen

In het essen- en hoevenlandschap is vrij fijnmazig patroon van kronkelen wegen te vinden, die nu voor een groot deel verhard zijn. Op een aantal plekken zijn nog zandpaden te vinden. De wegen liggen vooral op de overgang van laag naar hoog en aan de randen van de essen (akkers).

De ontsluiting van de boerderijen en buurtschappen heeft veelal een grillig karakter. De provinciale wegen die later zijn aangelegd hebben een ander karakter, een meer recht verloop en niet landschapsvolgend. Een goed voorbeeld hiervan is de N36 die dwars over de Grootte Esch bij Diffelen loopt en kruist met de Vecht en de spoorweg. De N34 doorsnijdt voor een klein deel ook het essen- en hoevenlandschap.

Wegenpatroon omgeving Brucht en Oud-Bergentheim

N36 over de Grootte Esch bij Diffelen

Kronkelige wegen

Enkele onverharde wegen

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Grotere kernen
- Kavelstructuur

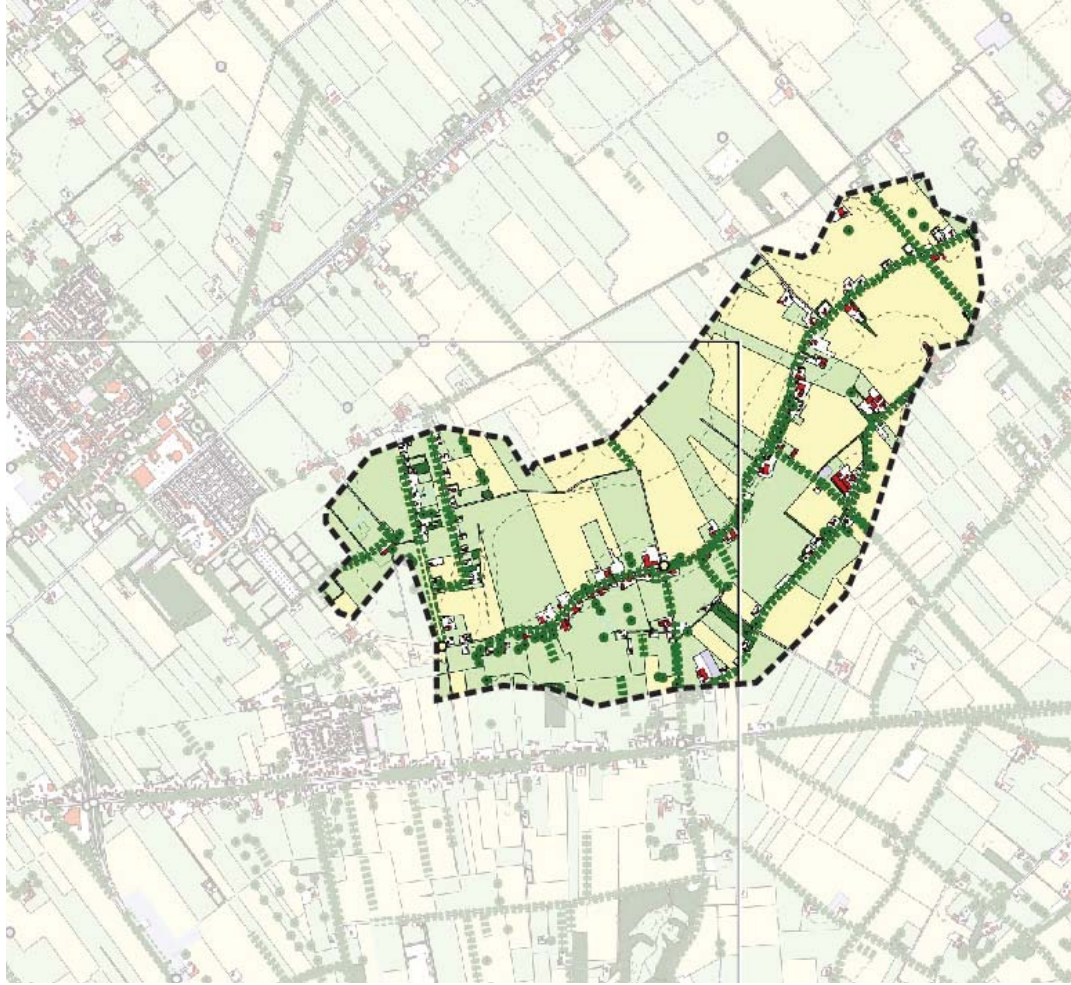

De verkaveling is grootschalig en grillig van karakter. De kavels zijn over het algemeen vrij groot van formaat en kunnen zowel rond als meer langgerekt van vorm zijn. Bij de eenmansessen is het kavelpatroon regelmatig. Afwatering van de essen was niet nodig, dus er zijn bijna geen greppels en sloten aanwezig. De kavelgrenzen worden geaccentueerd door houtwallen en singels, voor zover die nog aanwezig zijn. Een deel van de houtwallen is als gevolg van verandering in beheer veranderd in bomenrijen.

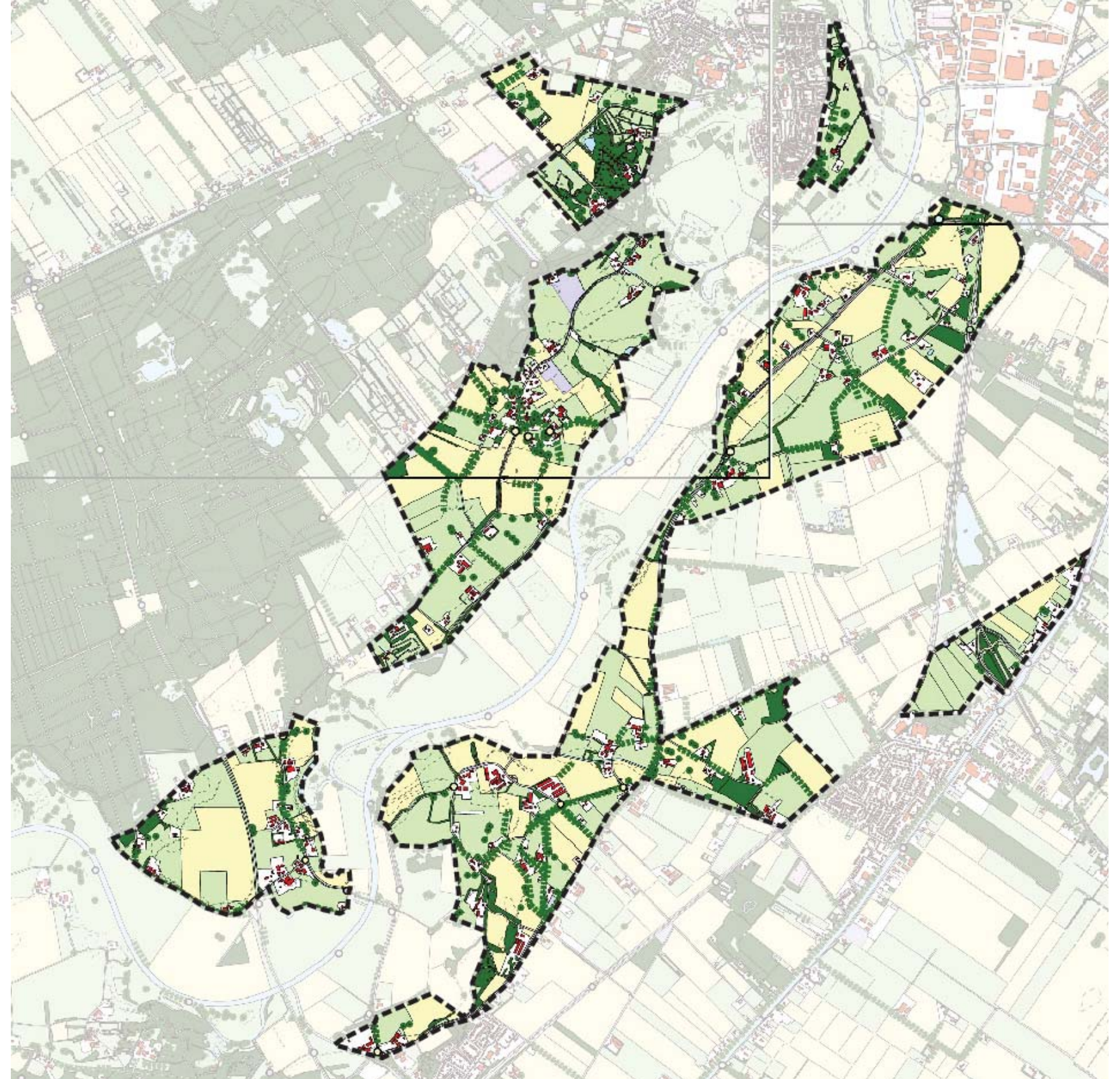
Houtwal als kavelgrens

BEPLANTING

Legenda

- = Bos
- = Wegbeplanting
- = Solitaire boom
- = Bomenrij
- = Houtwal

Kenmerkend voor het essen- en hoevenlandschap is dat op de essen zelf geen beplanting voorkomt. De beplanting is wel aanwezig rondom de essen in de vorm van houtwallen, hakhoutbosjes, houtsingels en wegbeplanting.

De kronkelende wegen aan rand van de es hebben vaak een dubbelzijdige eikenrij. Bij de buurtweg in Oud-Bergentheim is een rij van elzen te vinden. De essen zelf hebben een perceelafscherming in de vorm van een houtwal die vroeger diende als veekering. Ook zijn veel steilranden van de es beplant. Vroeger bevonden zich huisweiden dichtbij de boerderijen. Deze huisweiden werden omheind met een houtwal. Op een aantal plekken zijn ook nog kleine loofbosopstanden te vinden. Vroeger dienden deze voor de houtproductie. De erven zelf kennen naast enkele grote solitaire bomen weinig erfbeplanting. Op landgoed de Groote Scheere zijn ook solitaire bomen te vinden in de weiden. De eik is een typerende boomsoort voor het essen- en hoevenlandschap.

Elzenlaanbeplanting omgeving Buurtweg

Solitaire bomen

Eikenlaanbeplanting

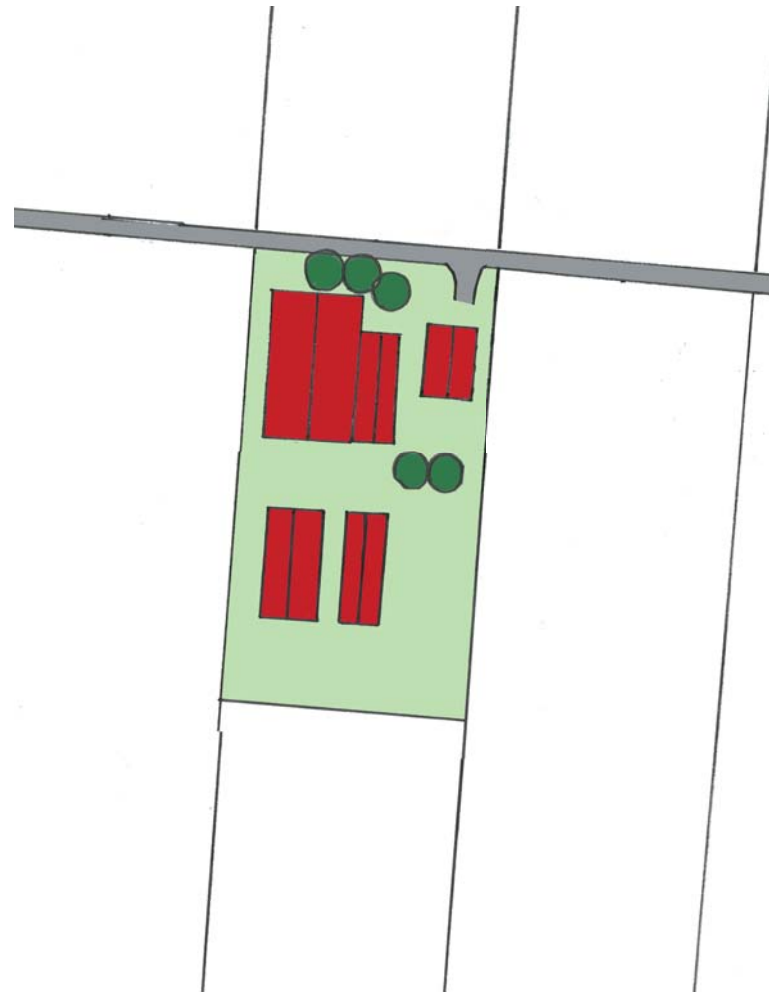
Boomrijen van eik

Houtwal

Loofbosopstanden

Het erf gaat geleidelijk over in het landschap

Boerderij vrij dicht op de weg

Losse strooiing van hoofd- en bijgebouwen

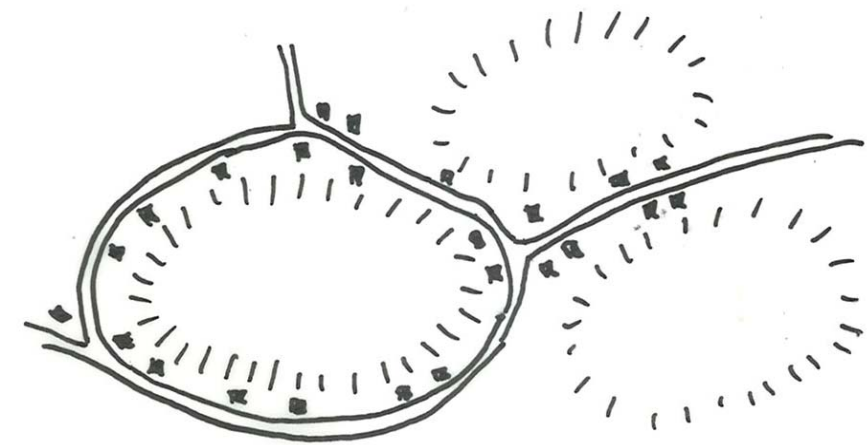

Overgang erf naar open es

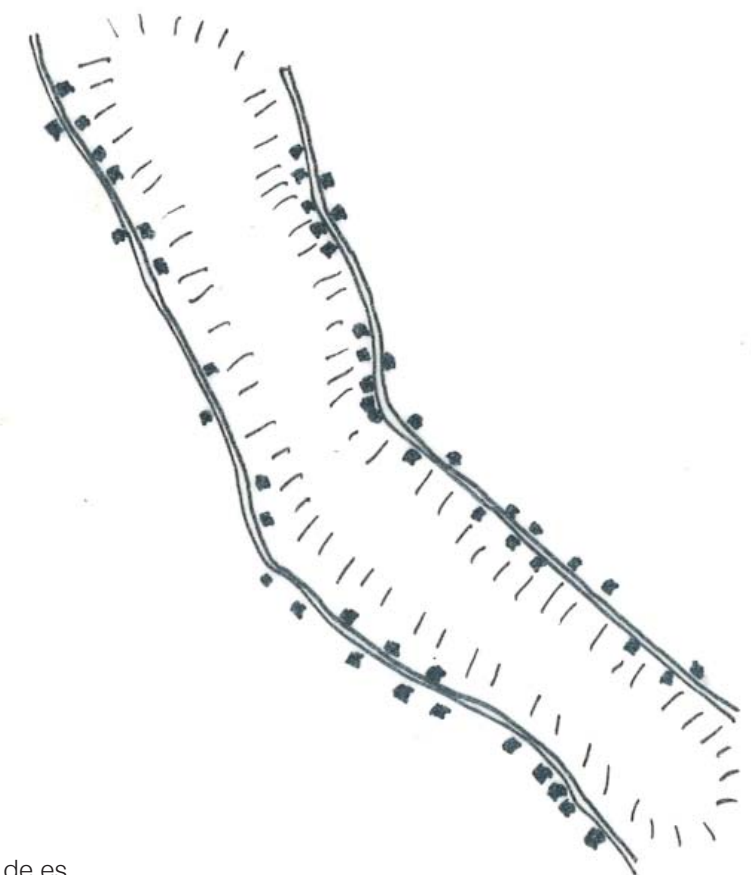
Kenmerkend voor de structuur van de erven in het essen- en hoevenlandschap is dat er vaak sprake is van een onregelmatig erf met een losse strooiing van hoofd- en bijgebouwen. Het hoofdgebouw kan enigszins gedraaid van de weg af, of parallel aan de weg liggen. Kenmerkend is verder dat de gebouwen vrij dicht op de weg staan en de voorerven beperkt zijn. Historisch gezien kwamen er ook veel kleine bijgebouwtjes voor op het erf.

Het erf gaat geleidelijk over in het landschap door het ontbreken van een duidelijke groene erfafscheiding. Er is ook vaak sprake van een bescheiden siertuin op het voorerf in combinatie met een moestuin en een fruitgaard. Op het erf zelf zijn vaak grote solitairen, eiken (groepen) en (knot- en lei) lindes te vinden.

De gebouwen gaan ook op in het landschap door het gebruik van materialen zoals riet en hout.

Erven verspreid rondom de es

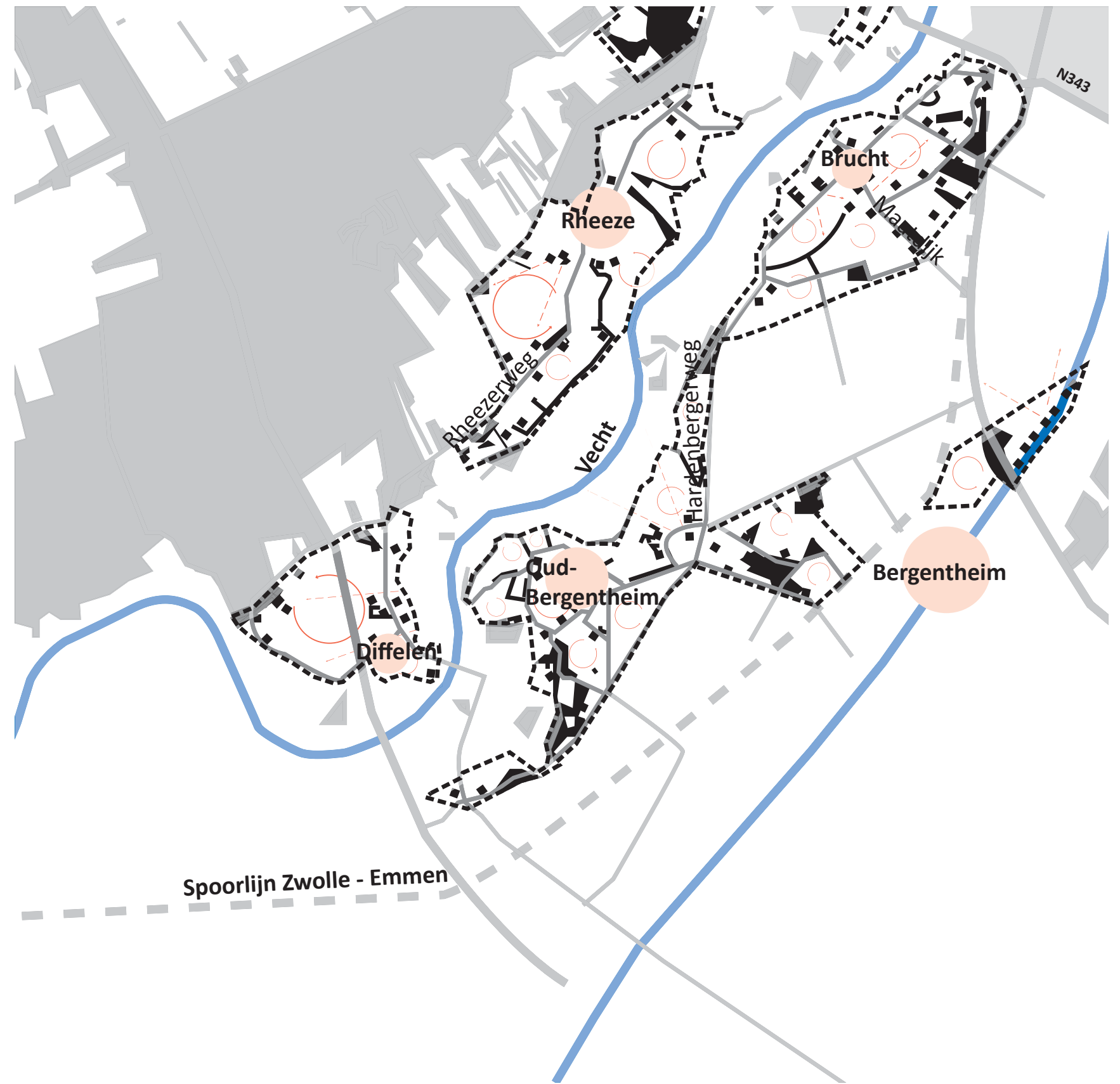

Erven aan rand van de es

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Brucht Kern
- Wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Grotere kernen
- Locatie bebouwing en erven
- Open gebied
- Zichtlijn
- Massa

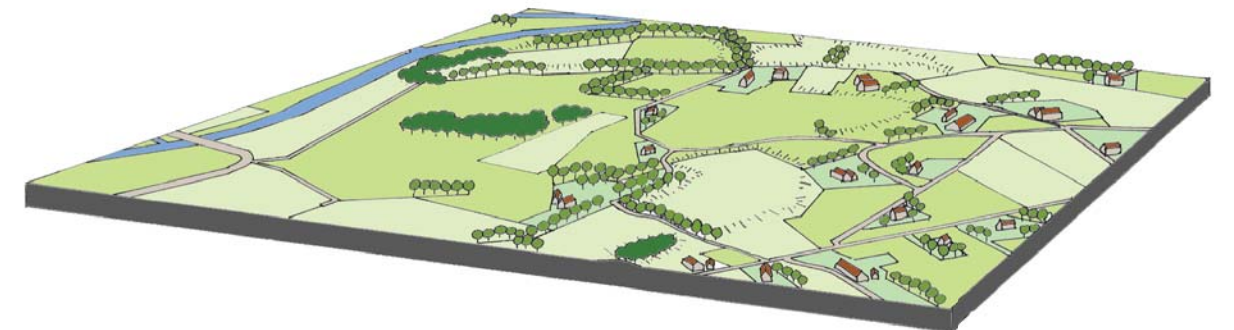

Het essen- en hoevenlandschap is een kleinschalig landschap. Het beplantingspatroon van houtwallen, -singels, kleine bosopstanden en erfbeplantingen zorgt voor opdeling van het landschap in zowel kleine als grote 'kamers'. Het is een groen raamwerk met daartussen open ruimtes die wisselend van vorm en grootte zijn. Er is ook veel reliëf aanwezig in het landschap. De essen (oude akkers) liggen op gronden die van oorsprong al hoger lagen en door het bemesten met potstalmest en heideplaggen nog verder opgehoogd zijn en een bolle ligging hebben gekregen.

Van de boerderijen die aan de overzijde van de es liggen is vaak slechts een deel van de gevel en kap te zien of in sommige gevallen helemaal niets zoals aan de Brinkweg bij Oud-Bergentheim. In een aantal gebieden, waaronder bij Holthema, Ane, Loozen en Anevelde is dit kleinschalige landschap minder aanwezig. Het typische reliëf van steilranden en essen is daar vaak minder zichtbaar en veel esrandbeplanting is in de loop der tijd verdwenen.

Vogelvluchtperspectief essen- en hoevenlandschap Oud-Lutten

Vogelvluchtperspectief essen- en hoevenlandschap Oud-Bergentheim

2.3.7 Grondgebruik en landgebruik

Het grondgebruik van dit gebied is overwegend agrarisch. Er is een mix aanwezig van zowel weideland als akkers. Oorspronkelijk vond er alleen akkerbouw plaats op de essen met in de buurt daarvan omheinde weiden. Nu is op de essen zowel weidegrond als akkers te vinden. In een aantal gebieden is verhoudingsgewijs nog veel akkergronden te vinden: de Grote esch, Holthema.

2.3.8 Functie en activiteit

Naast grondgebonden landbouw komt hier ook niet-grondgebonden agrarisch gebruik voor in de vorm van intensieve veehouderij.

Een concentratie van deze bedrijven bevindt zich in Oud-Bergentheim. De functie wonen komt voor als verspreide bebouwing in de linten, waar ook burgererven te vinden zijn. Daarnaast is her en der kleinschalige bedrijvigheid te vinden. Een aantal agrarische bedrijven heeft een nevenfunctie, bijvoorbeeld in de vorm van een boerencamping. Daarnaast bevinden zich ook een aantal verblijfsrecreatieve voorzieningen in het gebied voornamelijk ten westen van de Vecht als de kampeerboerderij de Bonte koe, camping de Vechtvallei en camping Houtekiet.

Akkerbouw

Stallen van intensieve veebedrijven

Weidegrond

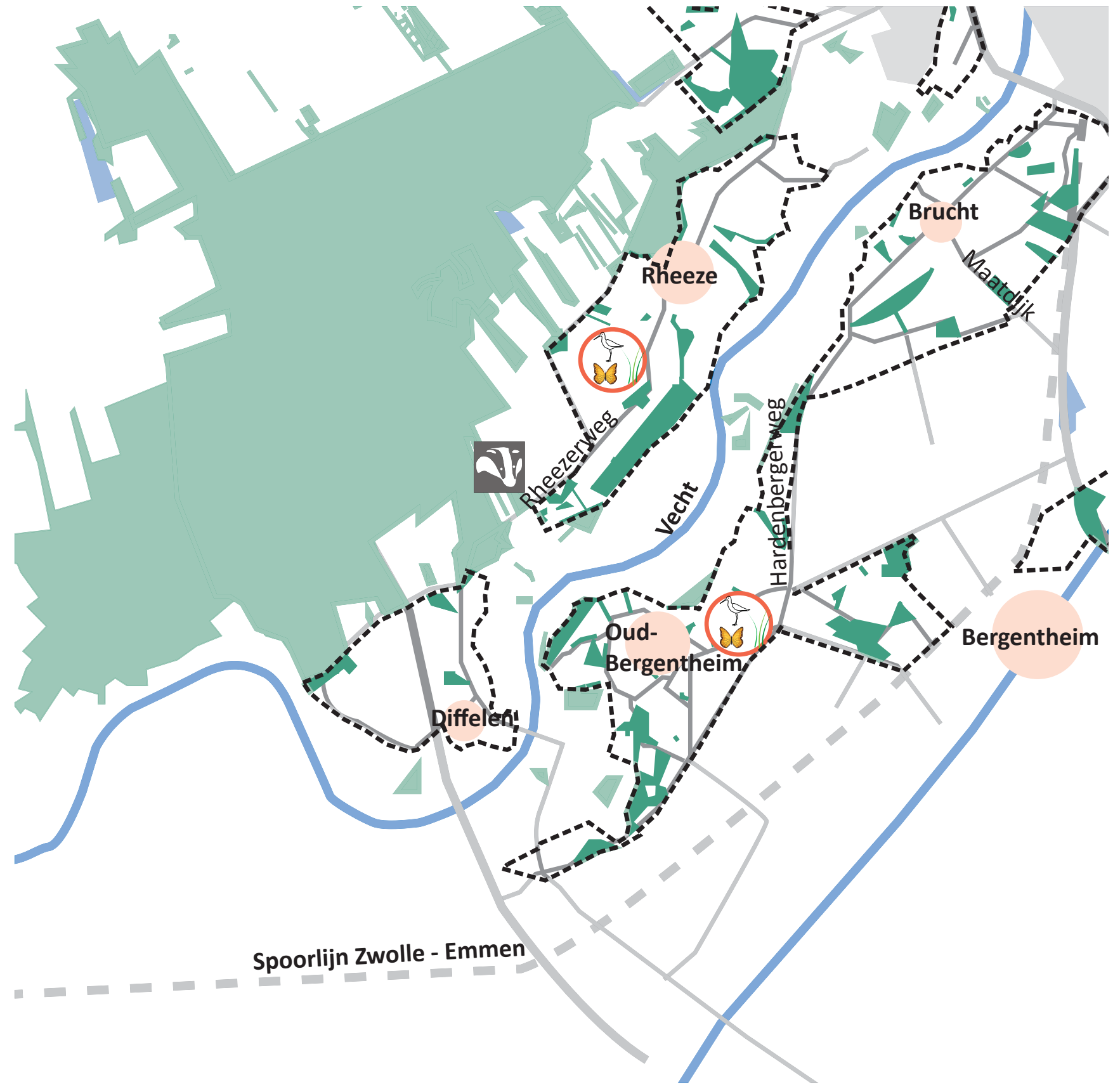
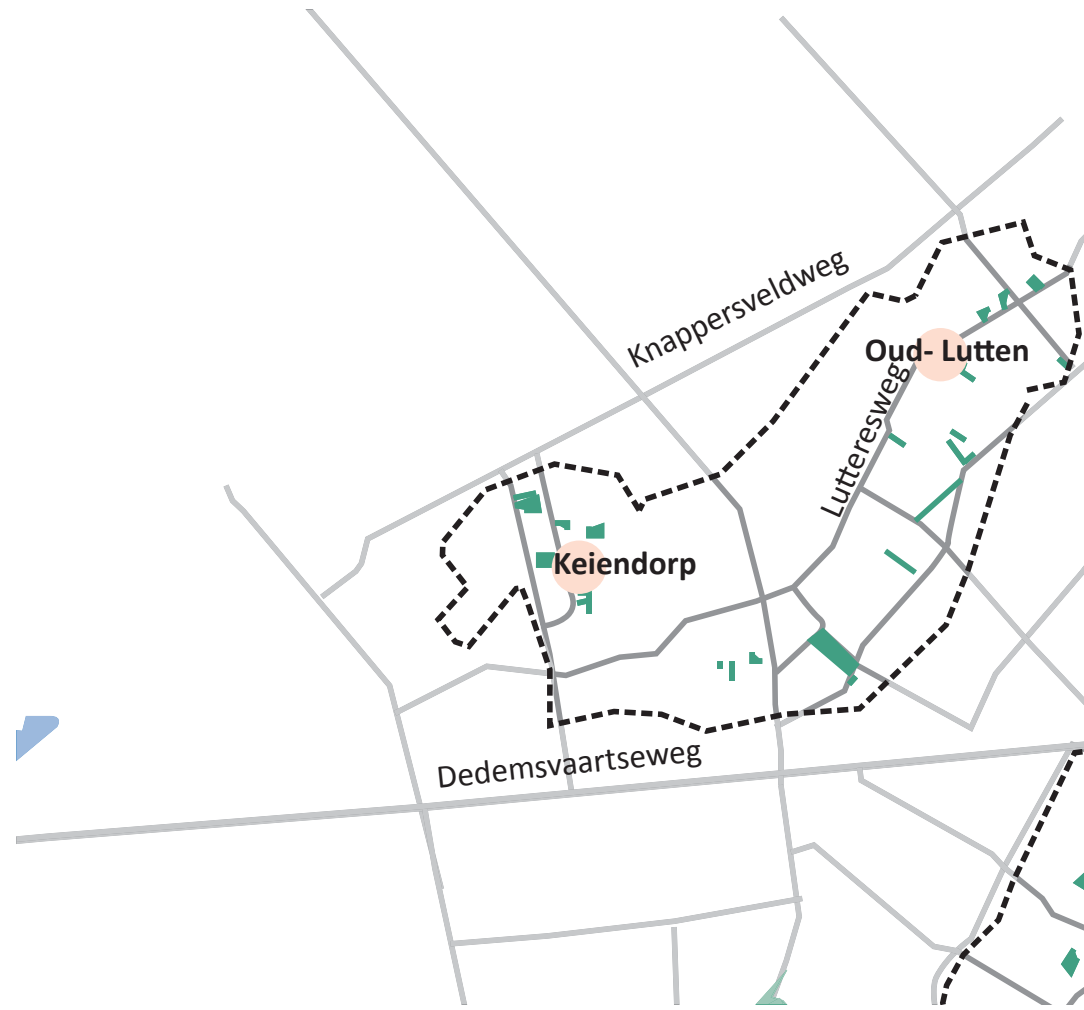
Intensieve veehouderij

Verbreed agrarisch bedrijf

Familiepark de Vechtvallei

Aan weerszijden van de Vecht is het kleinschalige landschap interessant voor verschillende diersoorten, met name een aantal vogelsoorten. Deze gebruiken de rond de bossen liggende agrarische gebieden als foerageergebied. Het essen - en hoevenlandschap is onderdeel van de overgang van lage, natte, voedselrijke gronden naar hoge, droge, voedselarme gronden. Er zijn een aantal waarnemingen geweest van de Das in de omgeving van Duffelerveld. Er kan aangenomen worden dat de das zich verplaatst langs de opgaande beplanting in het gebied om bij potentiële foerageergebieden van het Vechtdal te komen. In het gebied van Holthone komen relatief weinig bijzondere natuurwaarden voor; in vergelijking met het zuidwestelijk deel van het vechtdal in Hardenberg zijn de natuurwaarden hier lager. Floristisch gezien zijn de oude eikenbossen bij Holthone en landgoed de Grootte Scheere zeer interessant. Het gaat hier om rijke eikenbossen van het beuken- eikenbostype. In de bossen bij Holthone komt salomonszegel, dalkruid en adelaarsvaren voor. Het essen- en hoevenlandschap kent overwegend een hoge biodiversiteit met daarbij ook een hoog aantal van rode lijst (beschermde) soorten. Het gebied bij de Wielen is een interessant gebied omdat daar sprake is van kwel. De Wellebeek, een bronbeek welke ontspringt in het Duitse Forst Bentheim, stroomt door dit gebied. De oude loop van deze beek is gedeeltelijk hersteld en deze bovenloop heeft in potentie hoge ecologische en landschappelijke kwaliteiten. Langs de Radewijkerbeek, welke voor een groot deel genormaliseerd is, bevinden zich ook enkele locaties met oeverwaluwen.

Houtwal

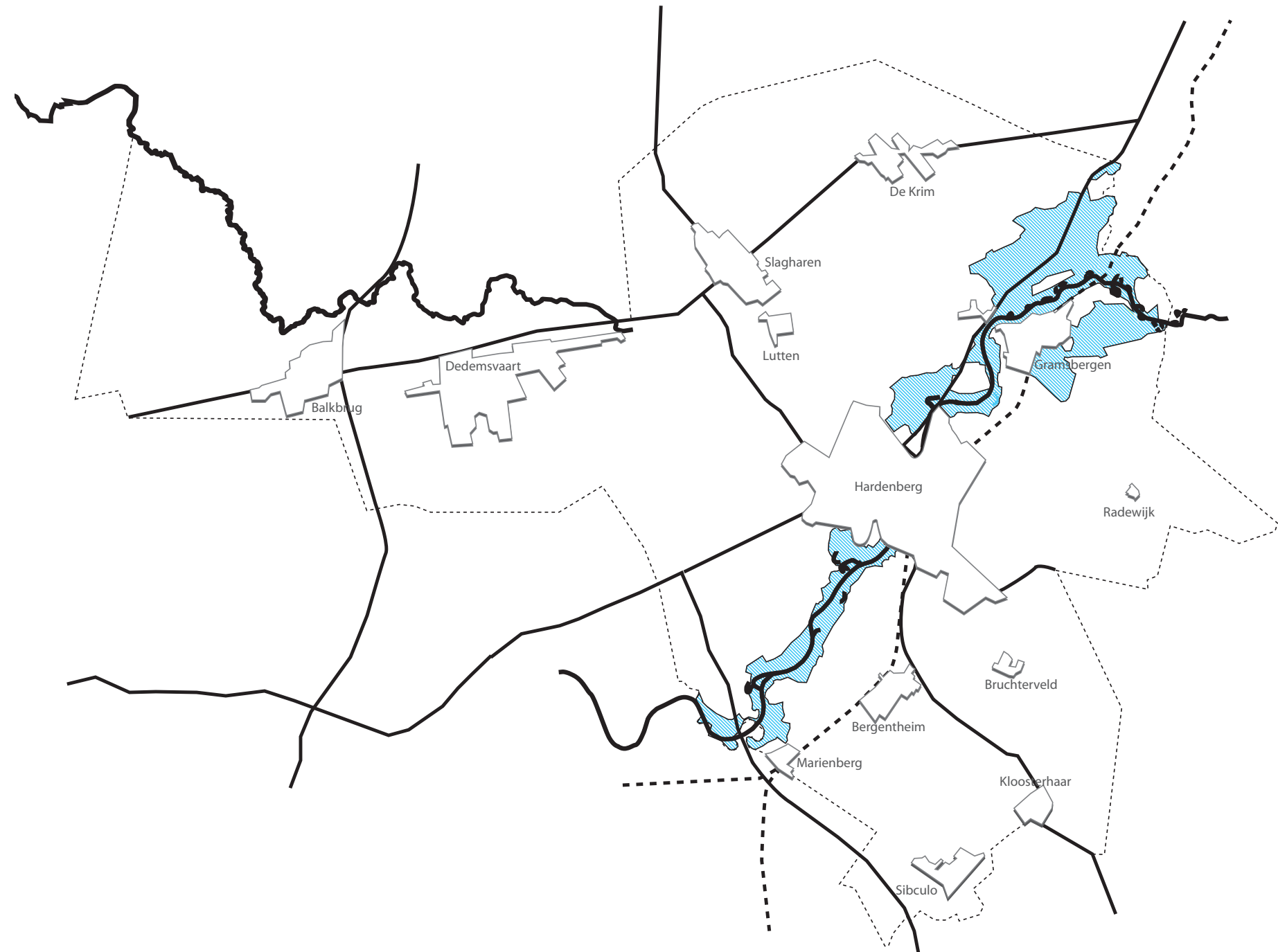

Wellebeek

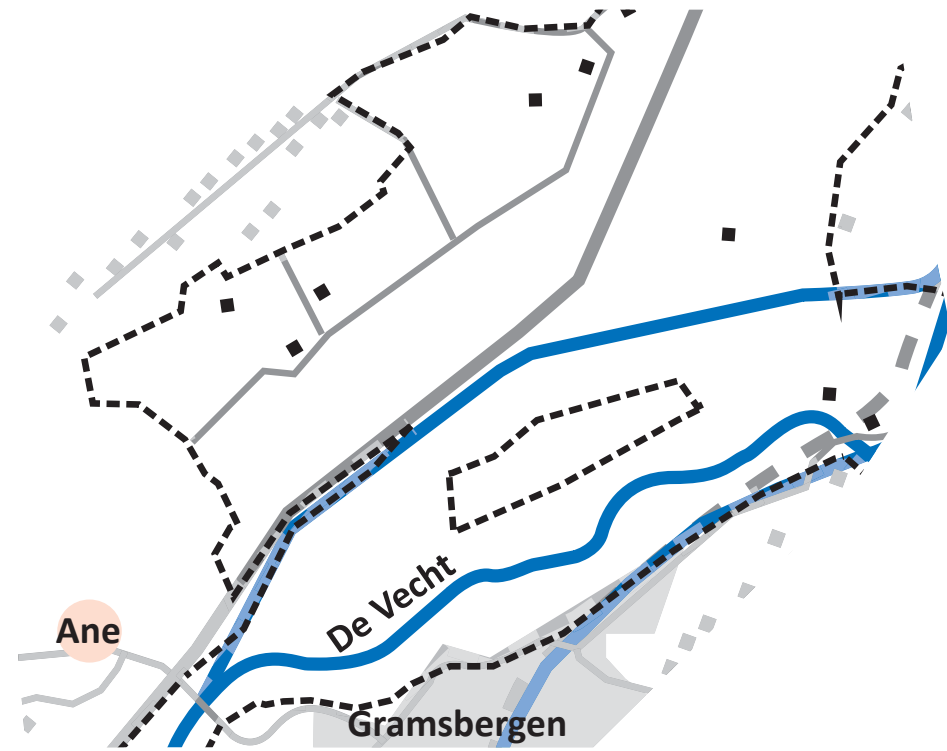

Radewijkerbeek

2.4 Beekdallandschap van de Vecht

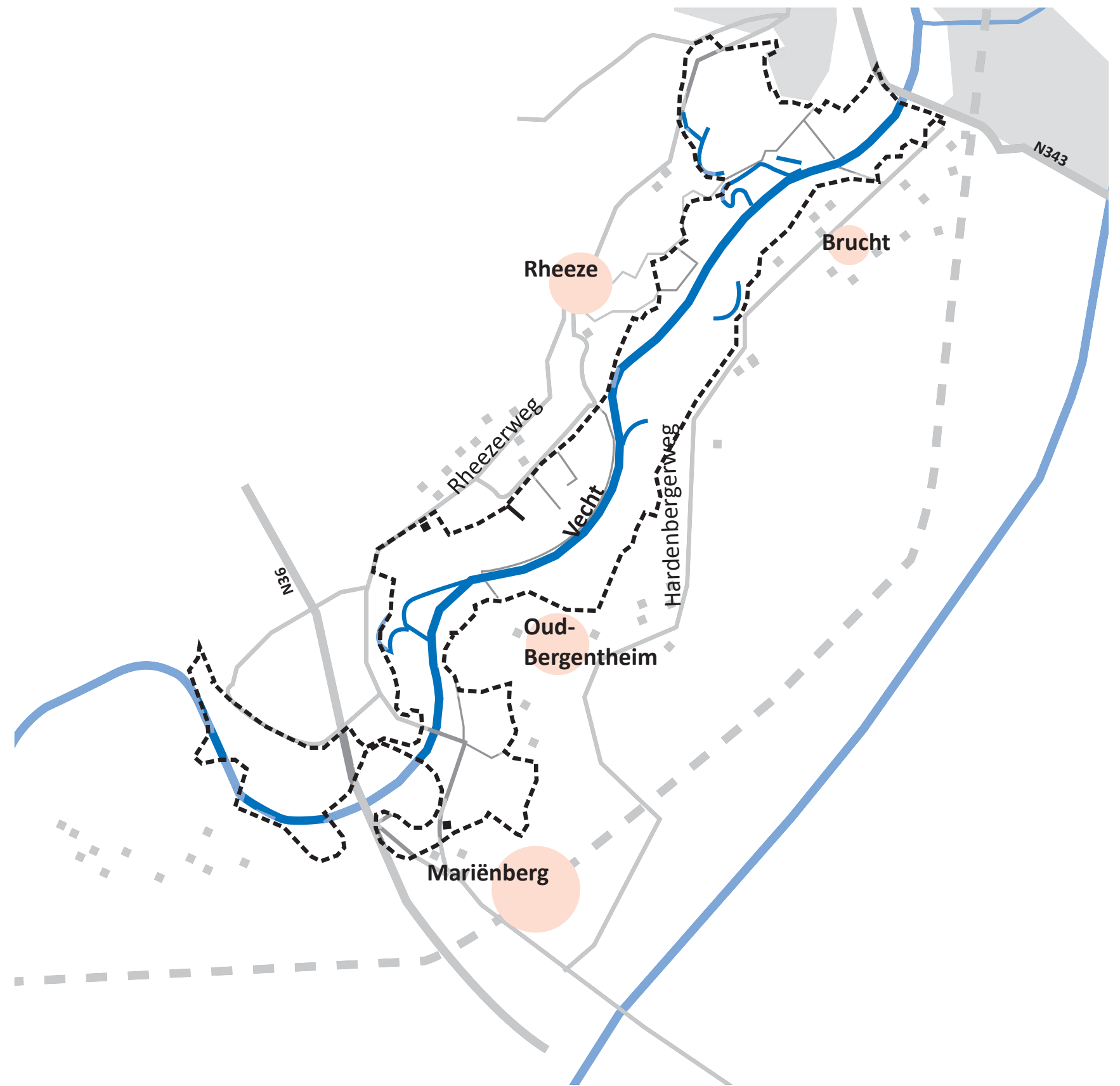

BEBOUWING

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Brucht Kern
- Wegen
- Onverharde wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Oude meander
- Grotere kern
- Locatie bebouwing en erven

In het beekdallandschap is weinig tot geen bebouwing te vinden. De bebouwingselementen die er zijn, zijn vaak waterhuishoudkundige werken van de Vecht zoals het stuwgebouw bij de Rheezerweg. De vroegere overstromingsvlakte onder Holthema wordt ook tot dit landschap gerekend en hier bevindt zich wel bebouwing. In 1965 heeft hier een ruilverkaveling plaatsgevonden waardoor dit gebied geschikt is gemaakt voor landbouwkundig gebruik. Hier is een aantal ruilverkavelingboerderijen te vinden. Ook in het beekdal ten noorden van Gramsbergen (De Meene) ligt een drietal agrarische bedrijven.

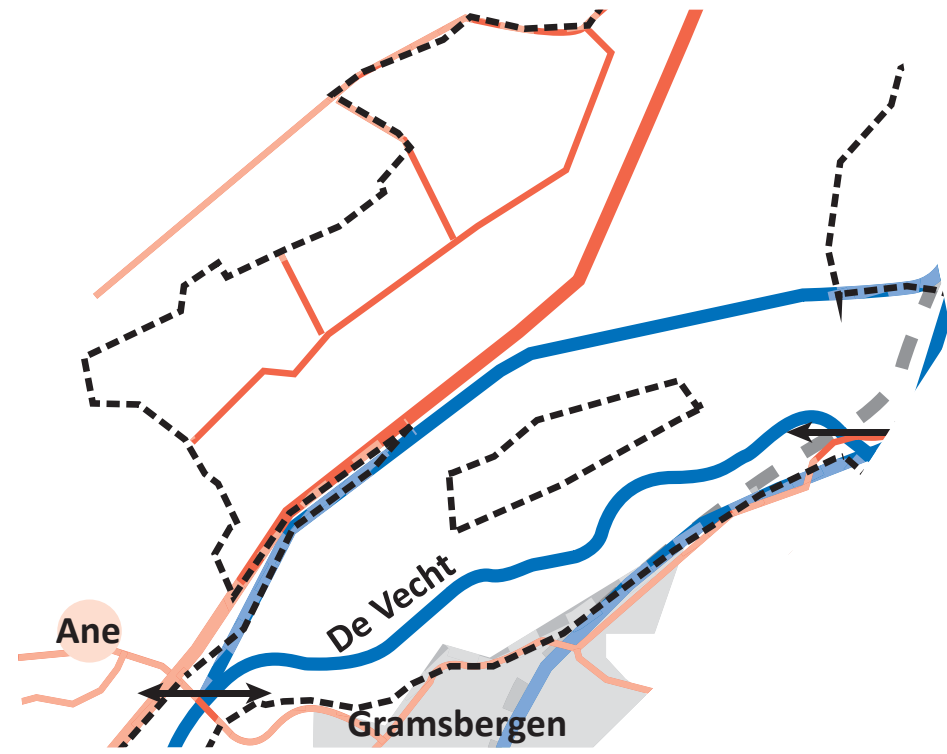

Stuwgebouw aan de Rheezerweg

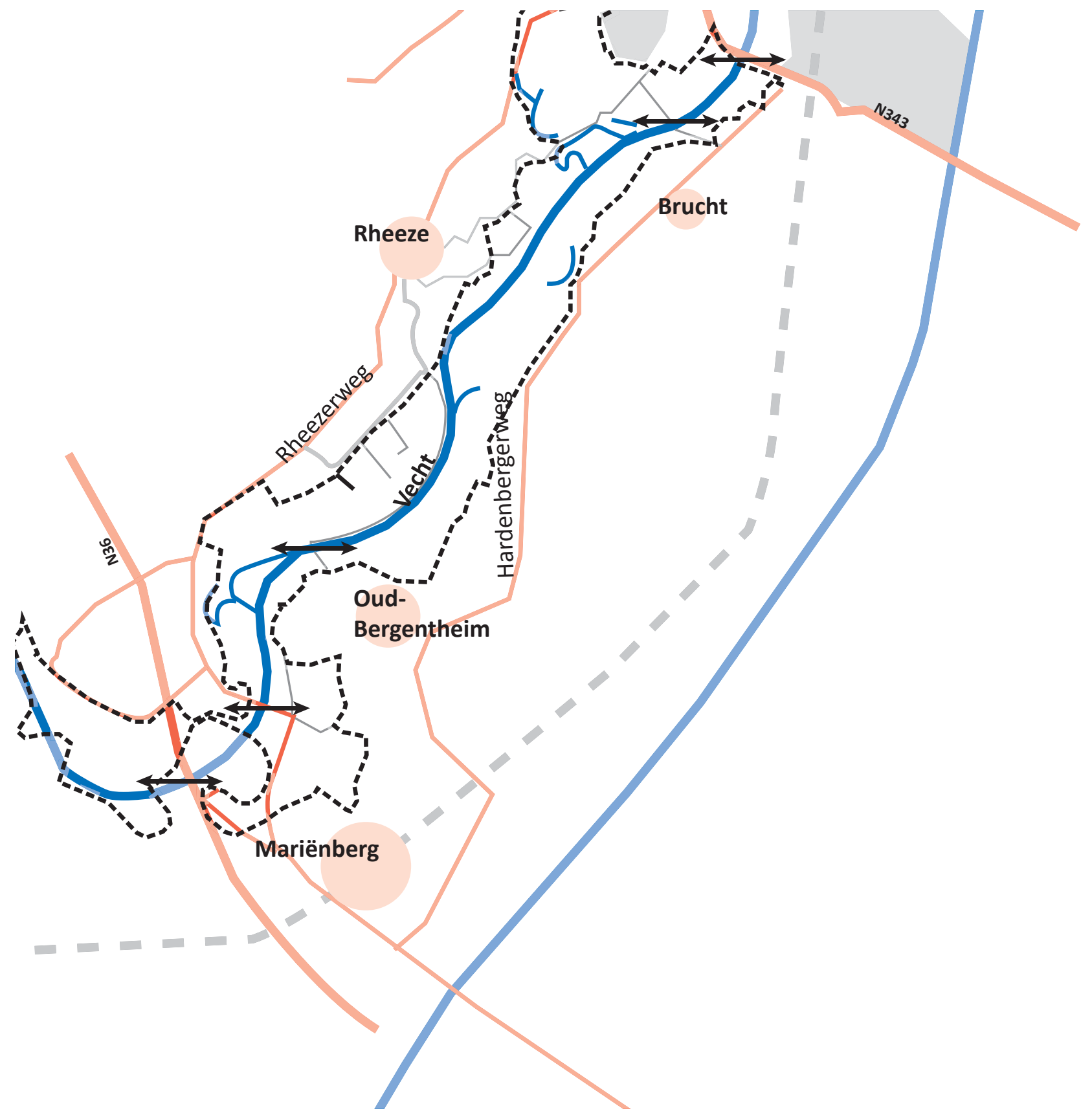
Agrarisch erf

ROUTING

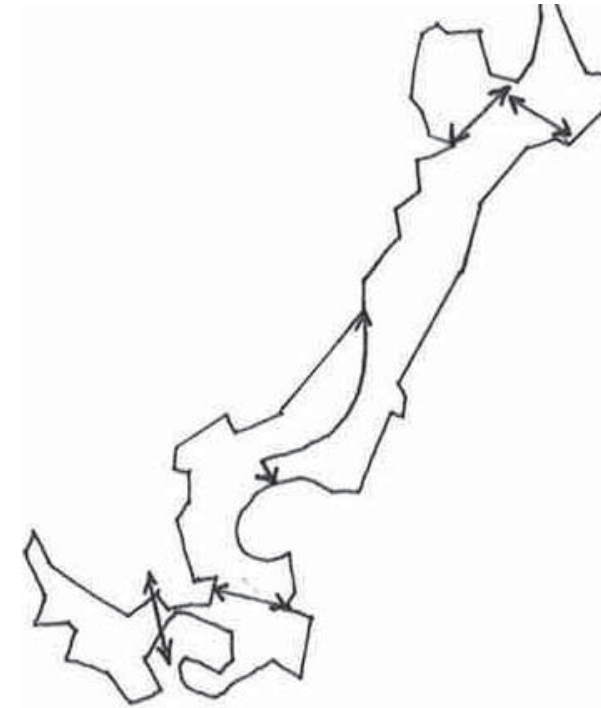
Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Onverharde wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Oude meander
- Grotere kern
- Overgang

Van oorsprong komen in het beekdallandschap weinig wegen voor en indien aanwezig waren het vooral onverharde paden. Op een aantal plekken wordt de Vecht overbrugd: bij de Rheezerweg en de N36 ter hoogte van Duffelen en Marienberg, de vaart ter hoogte van Gramsbergen en bij de Haandrik. De aanwezige ontsluiting is vooral gericht op gebruik van de gronden als hooiland. Het wegenpatroon heeft een west- oostelijke richting. Er is nauwelijks sprake van een doorgaande verbinding direct langs de Vecht.

Thans is de ontsluiting gericht op recreatief verkeer en bestaat deze uit verharde voet- en fietspaden. Een groot deel van de Vecht is niet fysiek toegankelijk. De Vecht zelf wordt gebruikt voor passieve vormen van watersport zoals kanoën. Naast de Vecht en de Reest is er een aantal grotere wateren in het gebied te vinden in de vorm van kanalen. Hier gaat het om het afwateringskanaal, kanaal Almelo- de Haandrik en het Coevorden- Vecht kanaal. Via het kanaal Almelo- de Haandrik en het Coevorden - Vecht kanaal is doorgaande scheepvaart naar Coevorden mogelijk.

Wegenpatroon

Brug over de Vecht bij Duffelen

Fietspad langs de Vecht

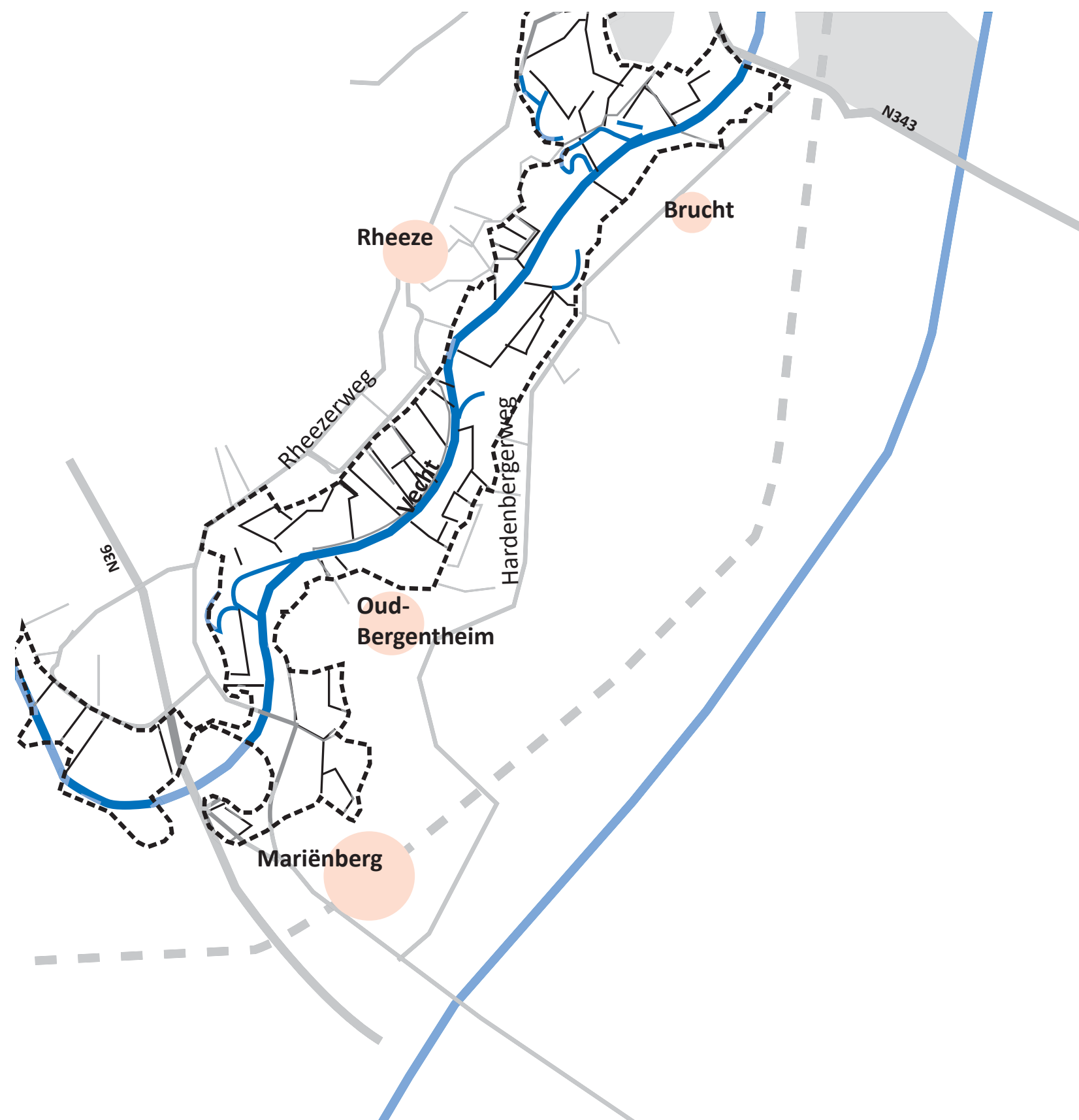

Eikenknuppeldijk

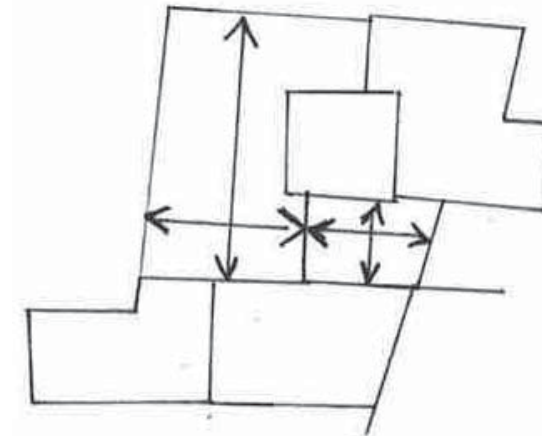

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Onverharde wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Oude meander
- Grotere kern
- Kavelstructuur

Het beekdallandschap kent hoofdzakelijk een onregelmatige, grootschalige en grillige verkaveling. De perceelsbegrenzing is deels herkenbaar door sloten, houtsingels en -wallen. In het gebied ten zuiden van Holthema, omgeving van Anerveen en De Meene is eerder sprake van een rechte lijnige en grootschalige verkaveling en is de perceelsbegrenzing minder herkenbaar. Er zijn bijna geen perceelgrensbeplantingen of afwateringssloten aanwezig. In deze gebieden heeft ruilverkaveling plaatsgevonden, waardoor een regelmatigere kavelstructuur ontstond. Het verkavelingspatroon in de omgeving van de Molengoot en het Englandsche Bosch is ook afwijkend van de andere beekdalgebieden. De verkavelingsrichting is gericht op de Molengoot, een oude Vechtarm die een dragende structuur is. Hier is een waaivormige structuur ontstaan, waarbij de kavelrichting steeds verspringt.

Verkavelingspatroon ten zuiden van Holthema

Onregelmatig, grillige verkaveling

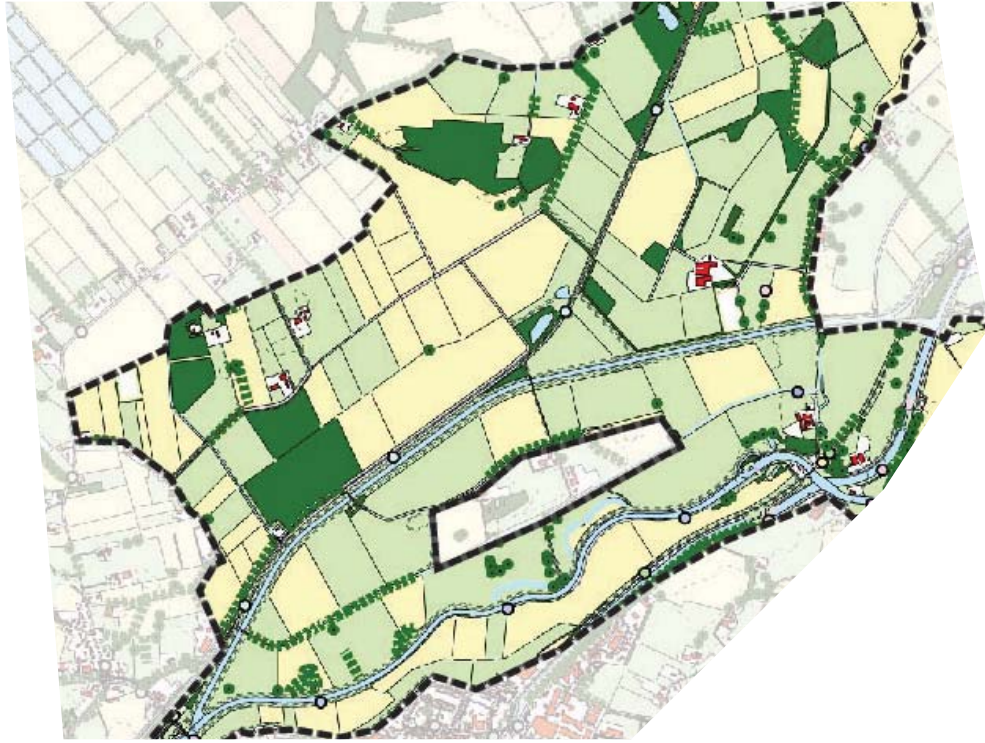

Opgaande begroeiing als kavelgrens

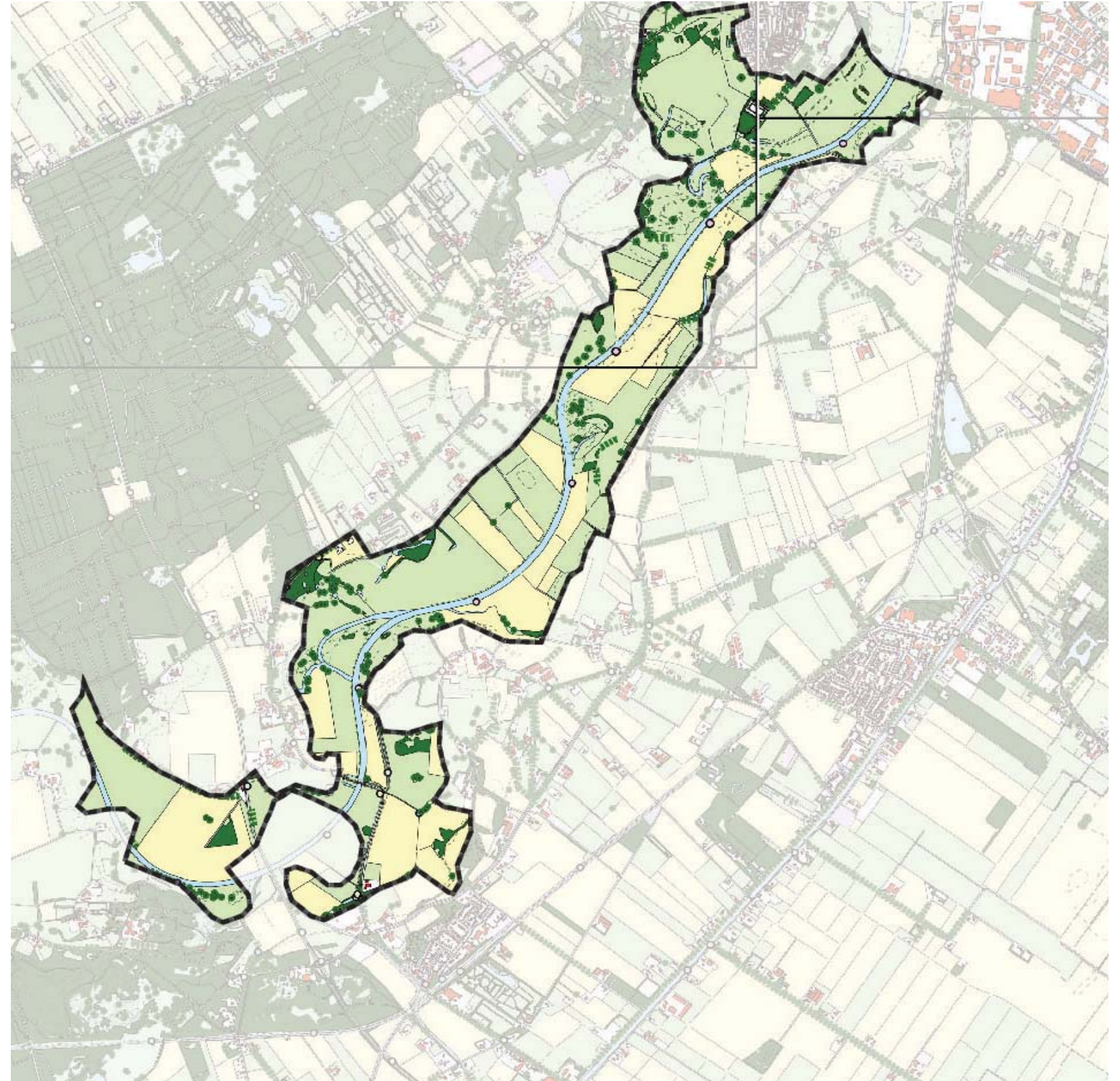
Sloten

BEPLANTING

Legenda

- = Bos
- = Wegbeplanting
- = Solitaire boom
- = Bomenrij
- = Houtwal

Het beekdal kenmerkt zich door zijn openheid en het vrijwel ontbreken van beplanting. De meeste opgaande beplanting is te vinden langs de oude rivierarmen. Hier gaat het vooral om elzen- en wilgenopslag. Een aantal gronden in het beekdal werd vroeger als weidegrond gebruikt. Om het vee binnen deze weidegronden te houden werden hier singels geplant. De randen van het Vechtdal vormen een contrast met de openheid omdat hier het essen- en hoevenlandschap begint wat een dichter raamwerk van houtwallen en bosopstanden heeft. Het Engelsche Bosch vormt een uitzondering op de 'natte' soorten die te vinden zijn langs de Vecht. Dit bos is gelegen op een rivierduin, die bestaat uit vrij voedselarm zand. Hierdoor bevindt zich hier geen ooibos, bos wat onder invloed van staat van inundatie, maar een 'droger' bostype met hoofdzakelijk loofbomen en enkele grove dennen.

Opgaande begroeiing bij oude meanders

Solitaire bomen

Wilgenstruweel

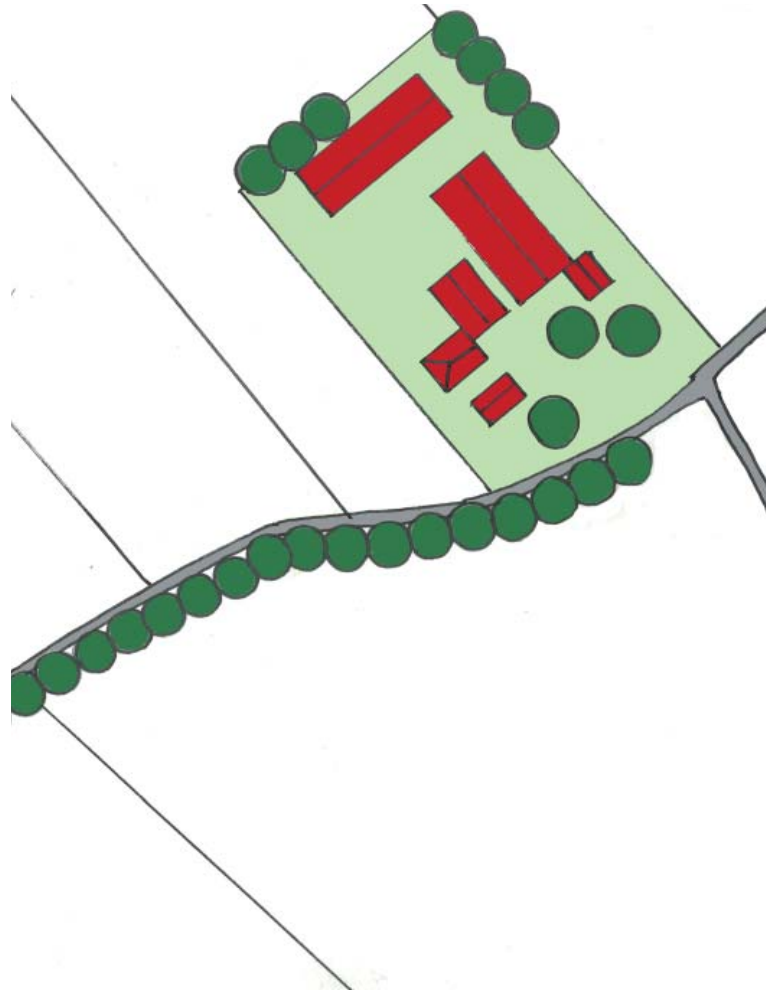
Kleine bosopstanden

Bosopstanden omgeving de Meene

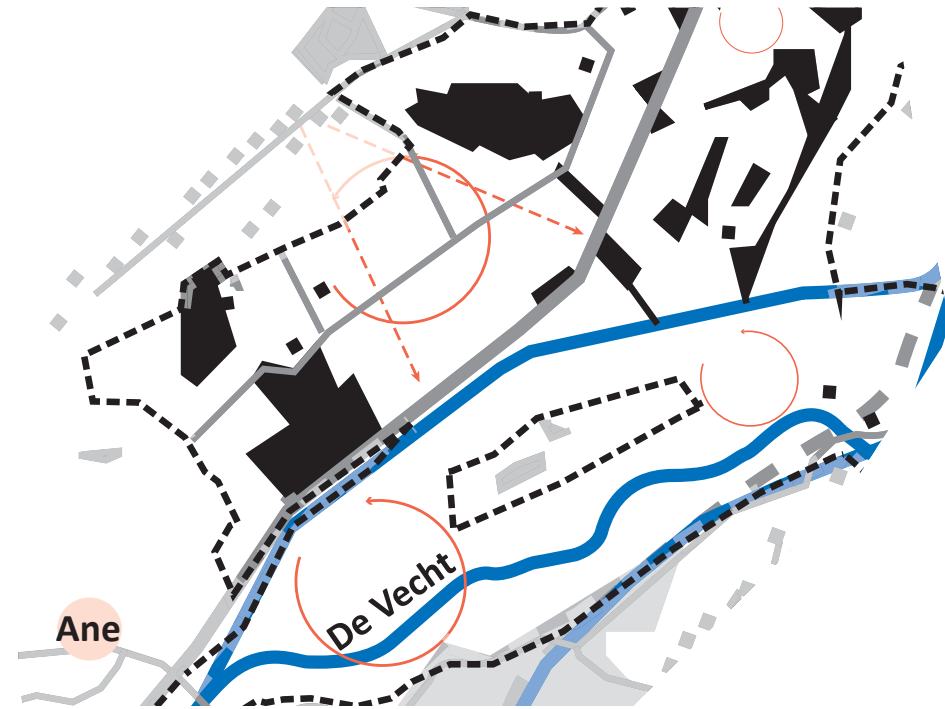

Openheid beekdalgebied omgeving de Meene

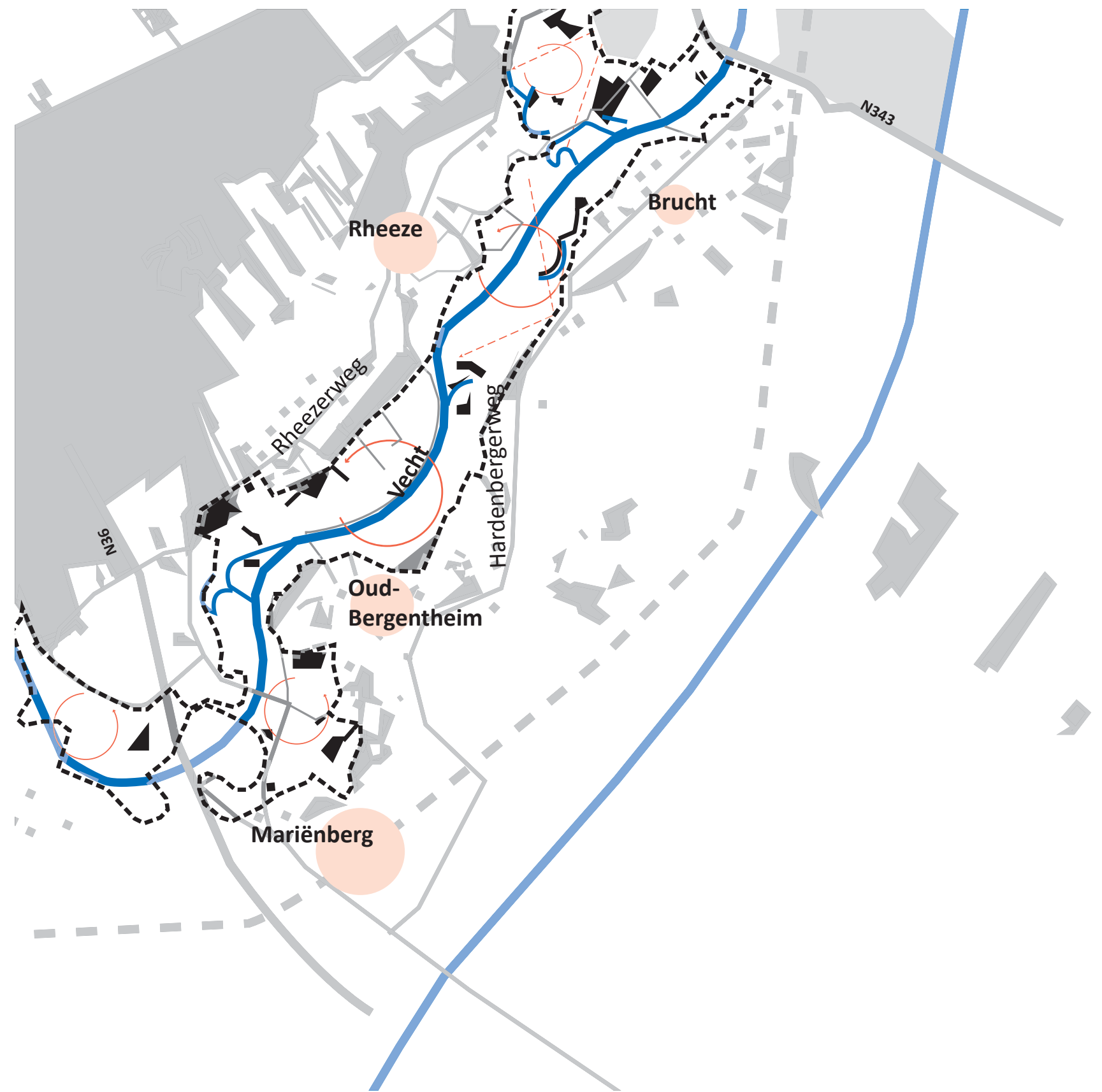
Open erf met weinig erfbeplanting

■ In het Vechtdal zijn alleen erven te vinden in de ruilverkavelinggebieden. De erven liggen aan de weg of op afstand van de weg. Het zijn voornamelijk erven met een los woonhuis en een aantal schuren. Het woonhuis ligt overwegend met de kopgevel naar de weg toe en de schuren liggen met voorkant naar de weg toe of parallel aan de weg. Het zijn open erven, waarvan soms enkele zijden zijn beplant. Op de erven ontbreekt vaak een nutstuin. Er is alleen een siertuin aanwezig en in sommige gevallen een kleine weide.

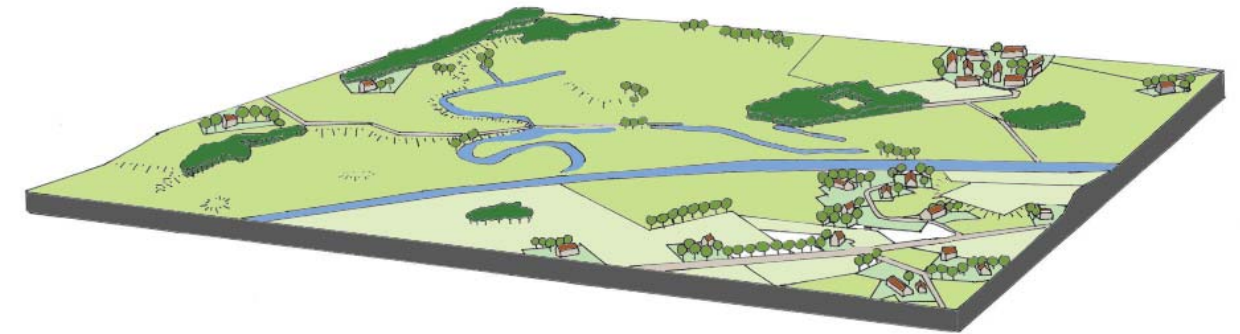
Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Brucht Kern
- Wegen
- Onverharde wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Oude meander
- Grotere kern
- Locatie bebouwing en erven
- Open gebied
- Zichtlijn
- Massa

Het Vechtdal kenmerkt zich door zijn openheid en het voorkomen van grote open ruimtes. Op een aantal plekken is sprake van kleine open 'kamers' door opgaande beplanting langs de meanders en de aanwezigheid van singels. Het beekdal is een brede zone, die lager gelegen en opener is dan het omringende landschap. Hierdoor is het contrast tussen het beekdalgebied en het meer besloten en hoger gelegen essen- en hoevenlandschap groot. De randen van het essen- en hoevenlandschap zijn vaak duidelijk herkenbaar in het landschap in de vorm van steilranden van de essen.

Het beekdalgebied kent veel microreliëf, dat is gevormd door de rivier. De hoger gelegen plekken liggen in de bochten van de huidige loop en oude meanders van de Vecht en zijn een resultaat van sedimentatieprocessen van de Vecht. Dit reliëf is minder aanwezig ten westen van Hardenberg en Gramsbergen. Hier heeft egalisatie plaatsgevonden. Op een enkele plek in het gebied bevindt zich een rivierduin, zoals het Englandsche Bosch, die als landvorm herkenbaar is door zijn hoge ligging en de aanwezige bosopstand. Het rivierduin kent veel microreliëf doordat hier verstuiving van het zand heeft plaatsgevonden.

Vogelvluchtperspectief beekdallandschap omgeving Rheeze

Grondgebruik en landgebruik

Het grondgebruik van Vecht is deels agrarisch en deels natuur. De gronden worden gebruikt als weide- en hooilanden, voornamelijk extensieve landbouw. Er is ook een aantal natuurgebieden te vinden in het Vechtdal waaronder Lange Kampen, de hooilanden bij Brucht, Rheezermaten en Heemser hooilanden en Engelsche Bosch.

Functie en activiteit

In het Vechtdal bevindt zich een mix van verschillende functies zoals landbouw, natuur, water en recreatie. In de gebieden van Anergie, de Meene en ten zuiden van Holthema ligt een aantal agrarische bedrijven en dan voornamelijk melkveehouderijen. De Vecht heeft een waterafvoerende functie in het gebied. Langs de Vecht, in het winterbed, is er sprake van periodieke waterberging. In het gebied ligt een aantal natuurreservaten, beschermde natuurgebieden. Het gebied wordt ook gebruikt voor recreatieve doeleinden en dan vooral voor wat meer passieve vormen van recreatie als wandelen, fietsen en kanoën op de rivier.

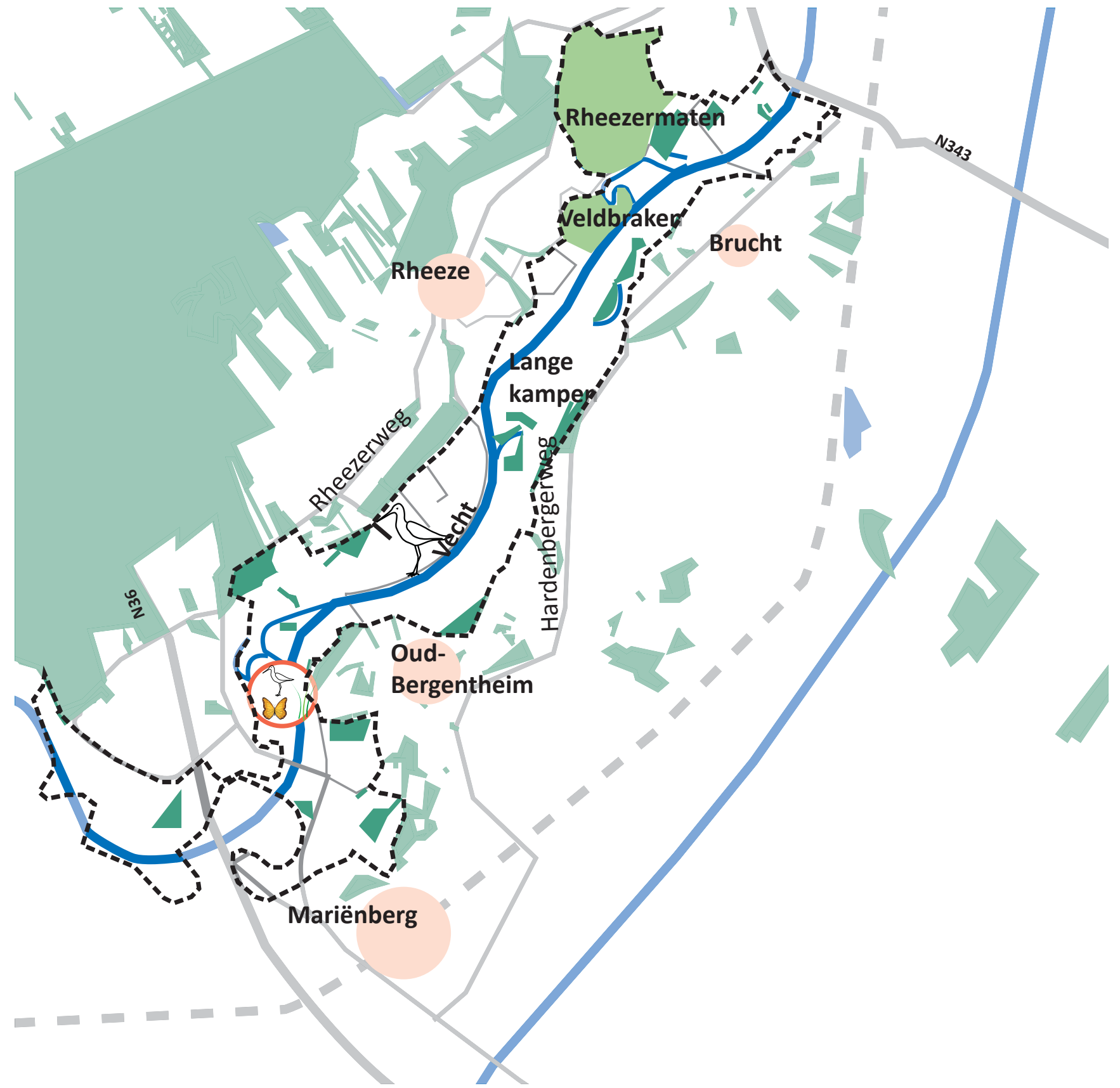
Hooilanden

Weidegronden

Fietsen

Het beekdallandschap van de Vecht heeft overwegend een hoge biodiversiteit en herbergt veel plant- en diersoorten waaronder ook een hoog aantal rode lijst soorten. Er ligt een aantal beschermde natuureservaten in het Vechtdal als de Rheezermaten, Lange kampen en Veldbraken.

De Lange Kampen bestaat uit een aantal verschillende landschapselementen zoals een oude rivierarm, stroomdalgrasland, dotterbloemgrasland en houtwallen.

De Rheezermaten is een trilveen waar orchideeën, moeraskartelblad en waterdrieblad te vinden zijn.

Daarnaast wordt een groot deel van het Vechtdal door weidevogels gebruikt.

In de meanders is een rijke schakering van vegetatietypen aanwezig en komen diverse soorten water- en moerasvogels broeden, ook minder algemene soorten zoals de wintertaling of de zomertaling. Voor de broedvogels is rust van groot belang. Bij de Vecht is een variëteit aan graslanden te vinden, afhankelijk van de vochtigheid en de intensiteit van het beheer. De oude vechtafzettingen zijn ijzerrijke zand- en kleigronden. Deze gronden vormen het oorspronkelijk groeimilieu van een aantal zeldzame planten als Zwolse anjer (droge, matig voedselrijke gronden) en langbladig ereprijs (natte, matig voedselrijke gronden).

Hooilanden langs de Vecht

Oude meander met kwel omgeving Marienberg

Oude meander omgeving Holtheme

Natuureservaat Lange Kampen

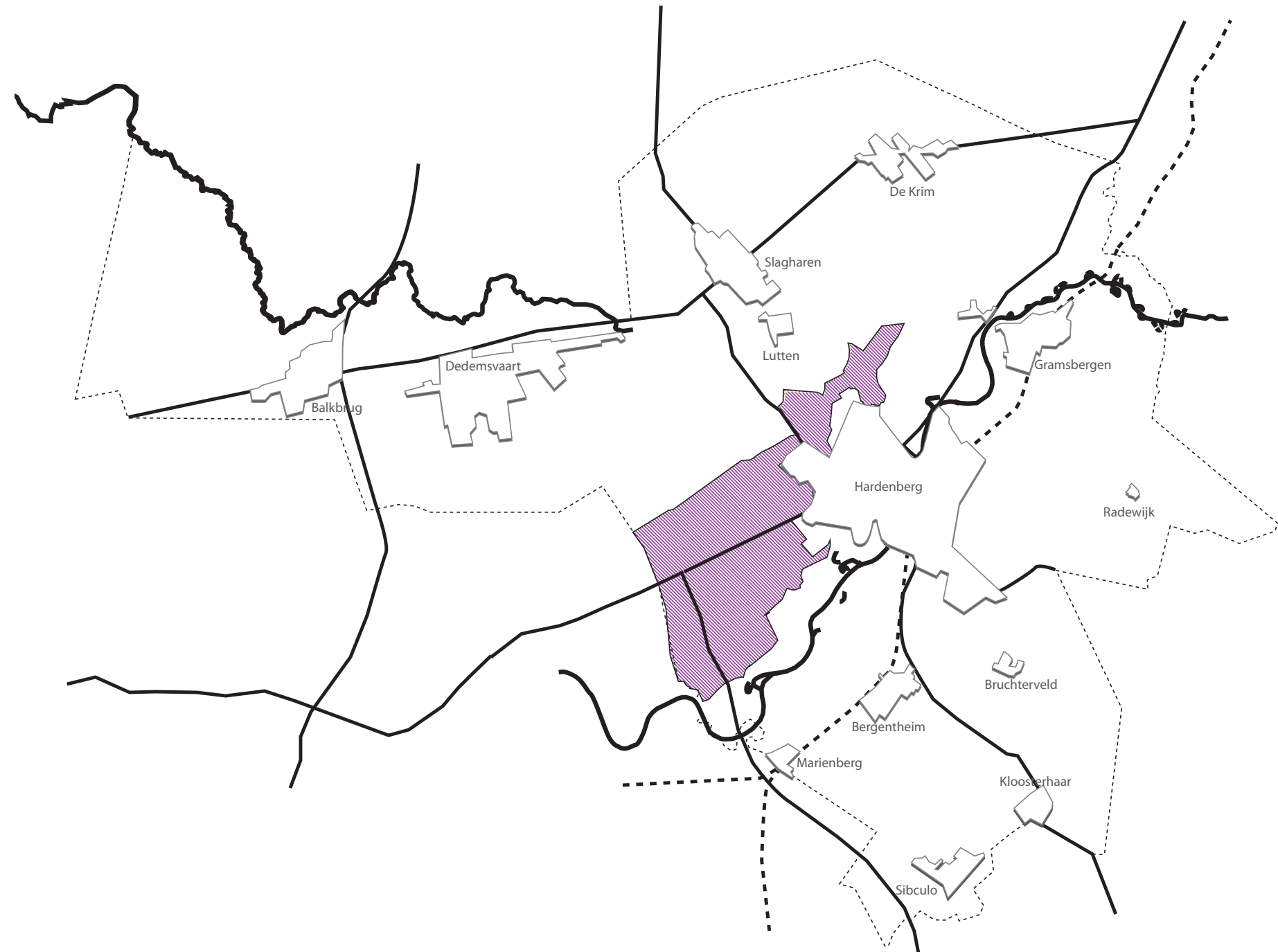

Natuureservaat Rheezermaten

De Vecht

2.5 Heideontginningen aan westzijde van de Vecht

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Brucht Kern
- Wegen
- Onverharde wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Grotere kern
- Locatie bebouwing en erven

In de heideontginningen komen zowel verspreide bebouwing als lintbebouwingen langs de ontginningsassen voor. Rheezerveen en Heemserveen zijn voorbeelden van lintbebouwingen. Een lintbebouwing is een lint van bebouwing die langs een weg is ontstaan. In deze linten zijn zowel agrarische als burgererven te vinden, die aan of op afstand van de weg liggen. De bebouwing op de oude erven in de heideontginningen (rond 1900) bestaat overwegend uit boerderijen met woning en bedrijf ineen. De boerderijen hebben vaak een zadelpak van dakpannen met soms wolfseind(en). Daarnaast zijn er een aantal 'jonge' erven uit de jaren '80, '90 te vinden. Dit zijn zowel agrarische erven als burgererven die divers van stijl zijn. In de besloten bosgebieden komt geen bebouwing voor.

Rheezerveen

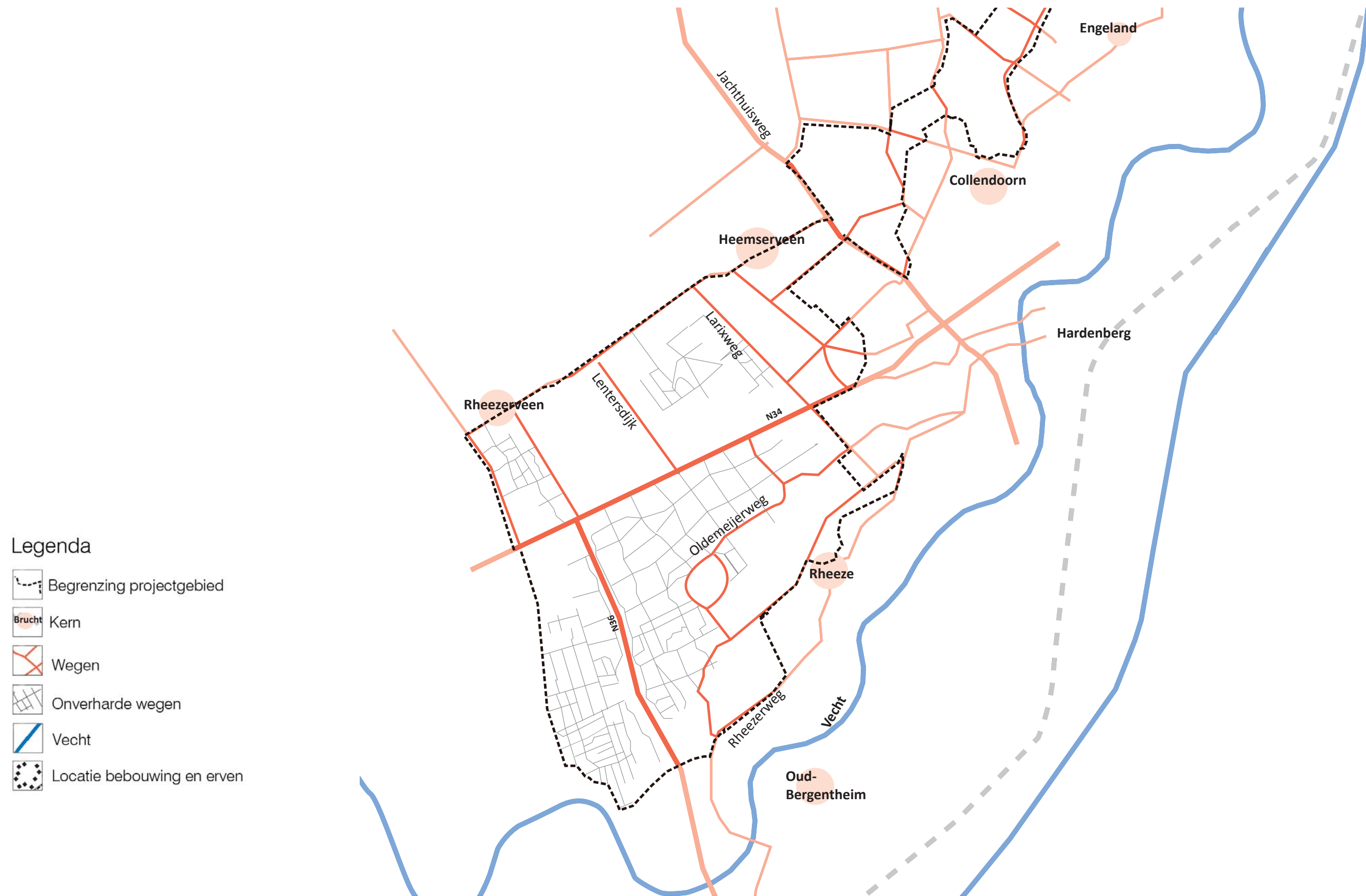

Agrarisch erf

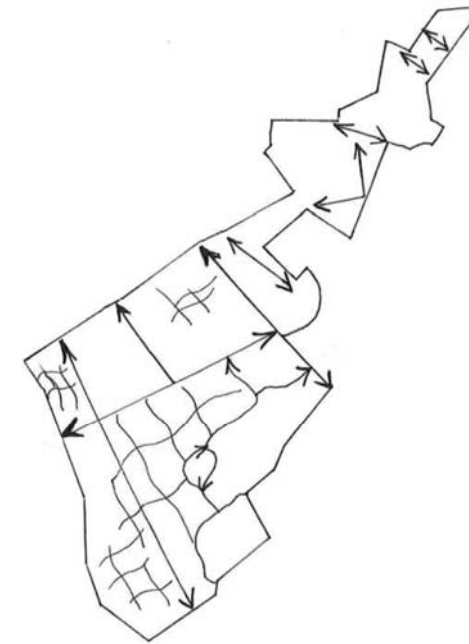

Burgererf

ROUTING

In de heideontginningen zijn twee wegenpatronen te herkennen; het fijnmazige netwerk van kronkelende paden in de bosgebieden en het strakke en rechtlijnige wegenpatroon in de halfbesloten agrarische gebieden. De bosgebieden hebben een hoge dichtheid aan wandel-, fiets- en ruitersporen. Het strakke rechtlijnige wegenpatroon is geënt op de ontginningsassen van Heemserveen en Rheezeveen.

Wegenpatroon

Rechte wegen

Bospaden

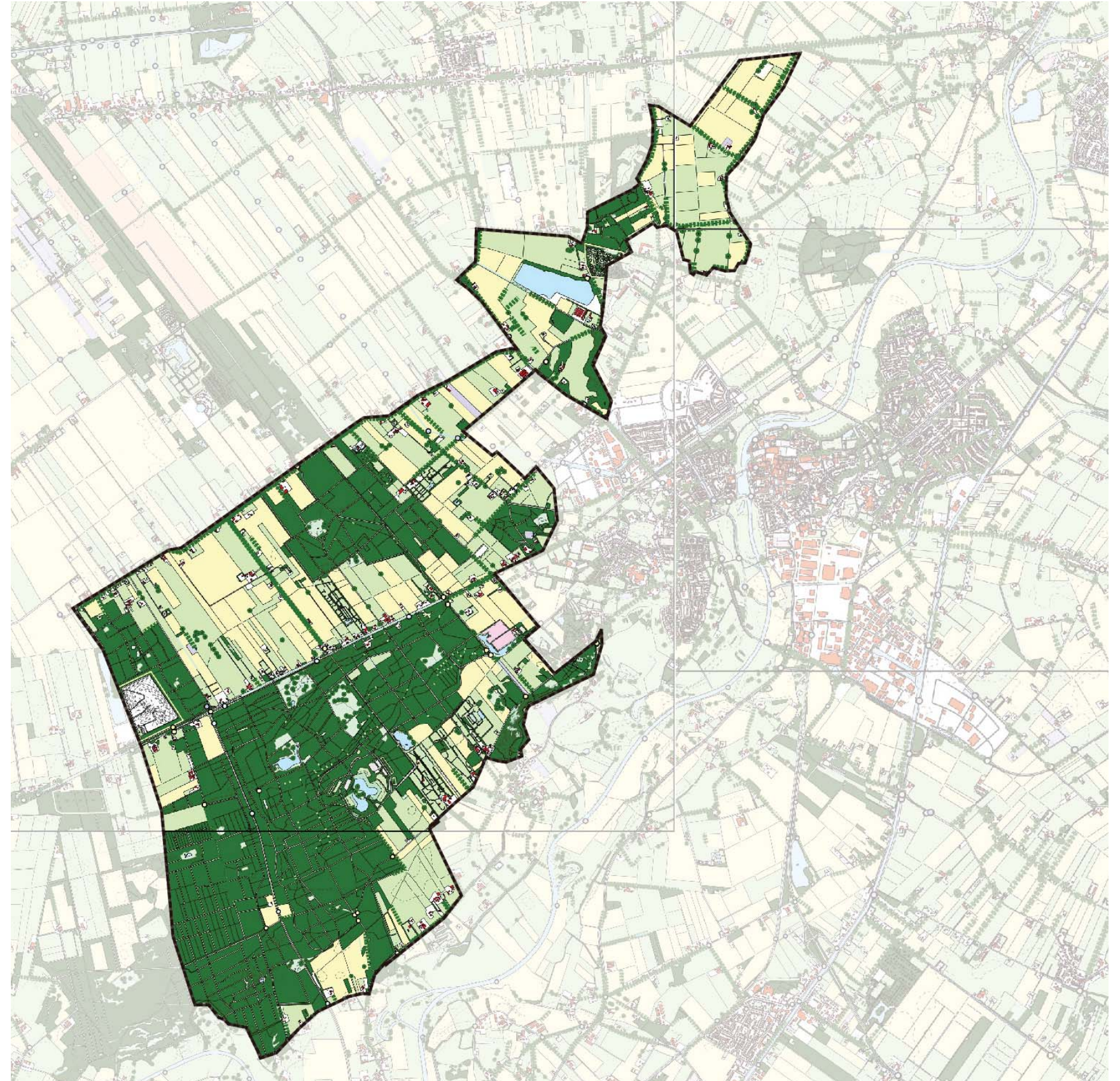
Zandwegen

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Onverharde wegen
- Vecht
- Locatie bebouwing en erven
- Kavel grenzen

Er zijn twee verkavelingspatronen te vinden in de heideontginningen: de rechthoekige verkaveling in de omgeving van Heemserveen en de rechthoekige en langgerekte verkaveling ten westen van de Oldemeijer en in de omgeving van Rheezerveen. De langgerekte verkaveling is geënt op de ontginningsas Rheezerveen. De kavelrichting ten noorden van Rheezerveen heeft zich verder doorgezet tot aan de Ommerweg en komt terug bij de Oldemeijer. Dit verkavelingspatroon is wat onregelmatig van vorm en grootte. Er komen naast lange, smalle kavels ook lange, brede kavels en zelfs grote vierkante kavels voor. De verkaveling ten zuiden van Heemserveen is regelmatiger van vorm en grootte. Er komen veelal rechthoekige kavels voor. De verkaveling van de heideontginningen is kleinschaliger dan van de veenontginningsgebieden.

Legenda

- = Bos
- = Heide
- = Wegbeplanting
- = Solitaire boom
- = Bomenrij

De heideontginningen kenmerken zich door het voorkomen van grote, aaneengesloten bosgebieden en een aantal kleine, verspreid liggende bosjes. Historisch gezien bestonden de grote bossen voornamelijk uit naaldhout. Het zijn oorspronkelijk productiebossen. In het begin werden vooral exoten als de douglasspar en Amerikaanse eik aangeplant. Exoten zijn soorten die door mensen terecht zijn gekomen buiten hun natuurlijke verspreidingsgebied. Naast de bovengenoemde soorten zijn er inheemse boomsoorten te vinden als grove den, zomereik en beuk en exoten als thuja, fijnspar en Japanse lariks. Ten zuiden van Heemerveen komt een aantal kleine en verspreid liggende bosjes voor. Deze bosjes bestaan voornamelijk uit eik, berk en grove den. De berk is een typerende boomsoort voor de heideontginningen. Ten zuiden van Rheezerveen en Heemerveen komen berkenrijen voor langs de wegen. Langs slechts enkele wegen zijn eikenlanen te vinden, onder andere langs de Lentersdijk. Langs de Rheezerveenseweg staat een gemengde laan van eik en berk. Van de meeste erven in de heideontginningen is de rand beplant met singels en bomenrijen. Daardoor vormen de erven 'groene eilandjes' in het halfopen gebied.

Gemengde laan van eik en berk

Boscomplexen

"Groene mantels" van erven

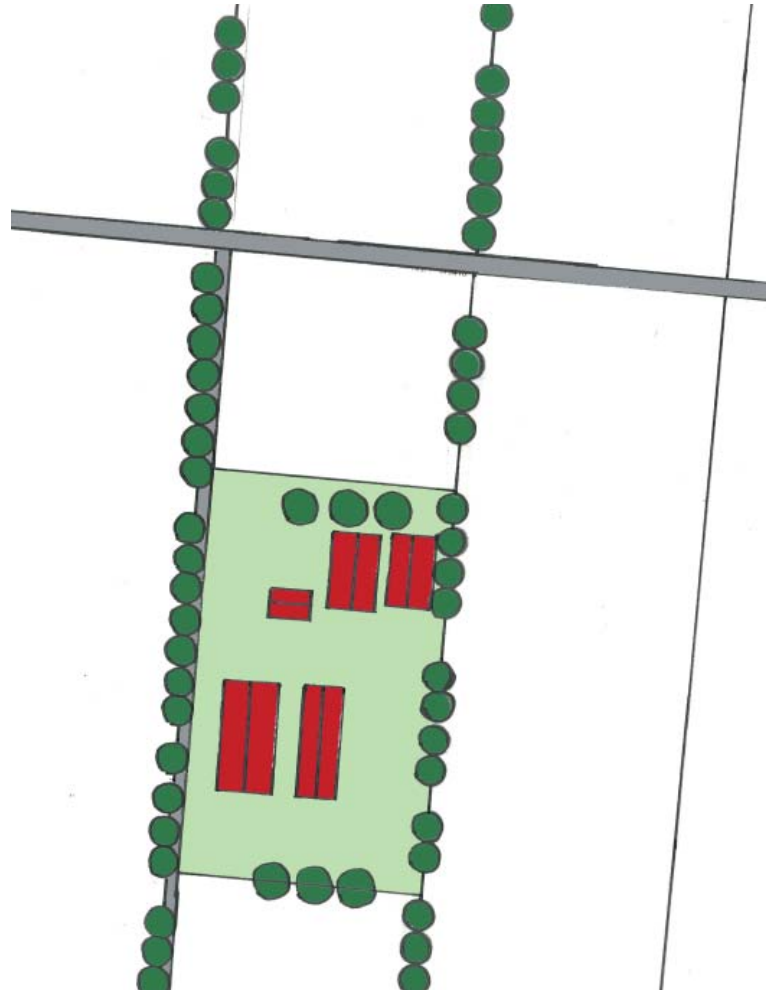
Kleine bosopstanden

Heiderestanten

Bosopstand de Rheezerbelten

Erf met haag en aantal solitaire bomen

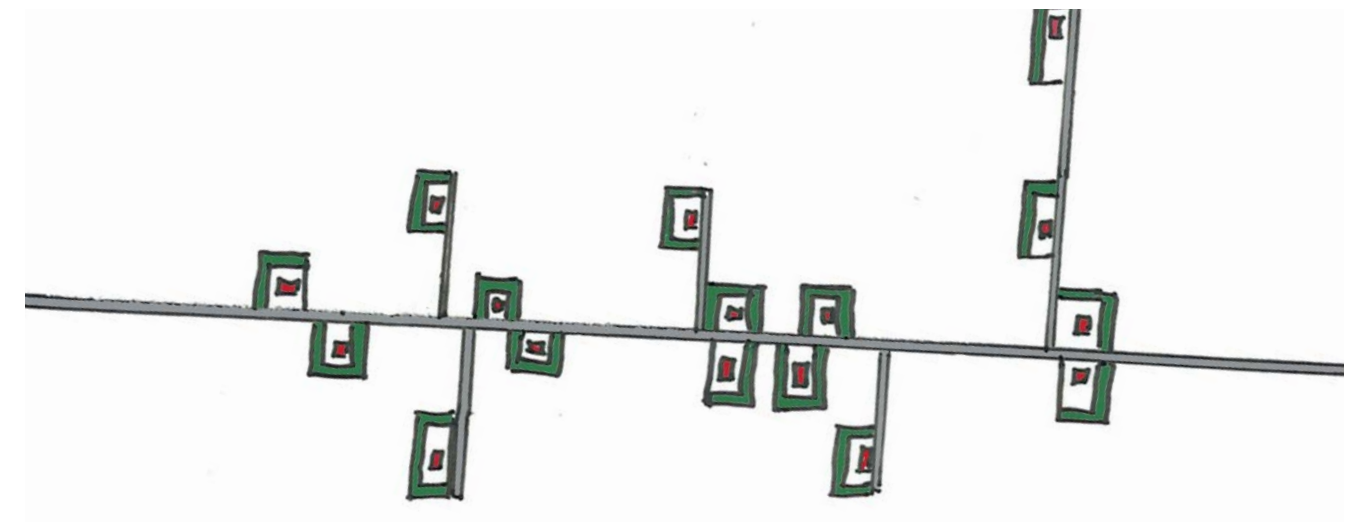
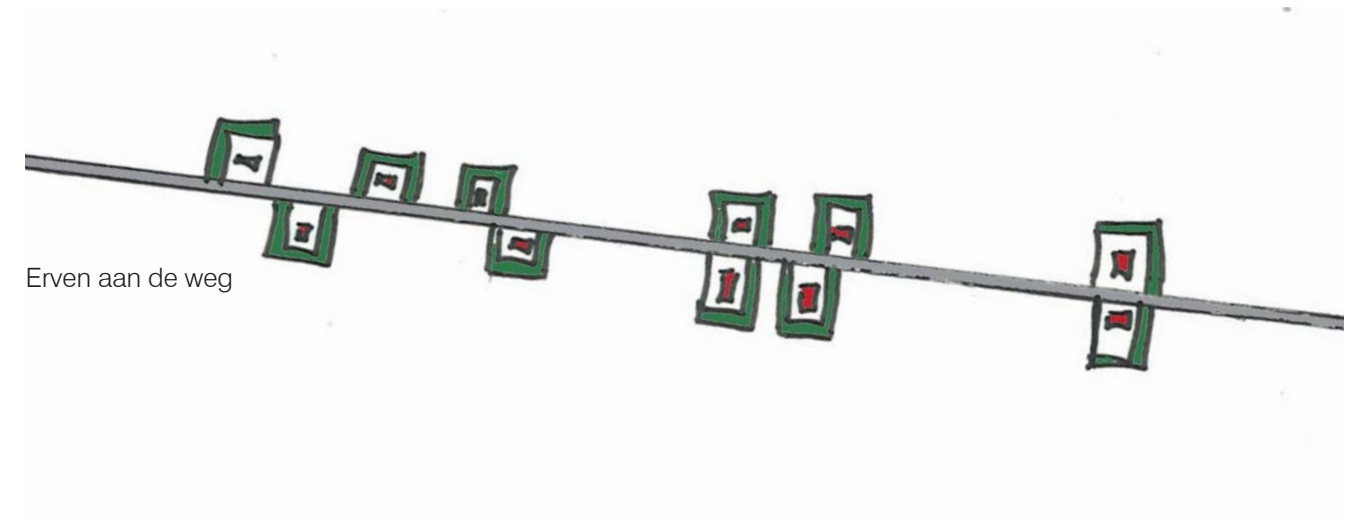

Erf op afstand van de weg

Erf ingebed in raamwerk van eik- en berkrijen

De meeste erven zijn rechthoekig van vorm en de bebouwing staat met de kopgevel naar de weg toe. De erven zijn gelegen aan de weg, of op afstand van de weg. De erven in het gebied verschillen sterk van elkaar. De jonge erven zijn vooral burgererven met maar een bouwmassa; het woonhuis. Daarnaast zijn er oudere erven waarop zich meerdere bouwmassa's bevinden, zoals een boerderij met woning en bedrijf ineen en daarbij nog een losse schuur. Over het algemeen kenmerken de erven zich door een groene beplantingsrand. Vooral op de oude erven is er sprake van beplanting langs de erfgrenzen in de vorm van eikenrijken en houtsingels. De jonge erven hebben vaak een open en transparante rand, met een aantal solitaires en hebben vaak een haag aan de voorzijde en op de erfgrenzen.

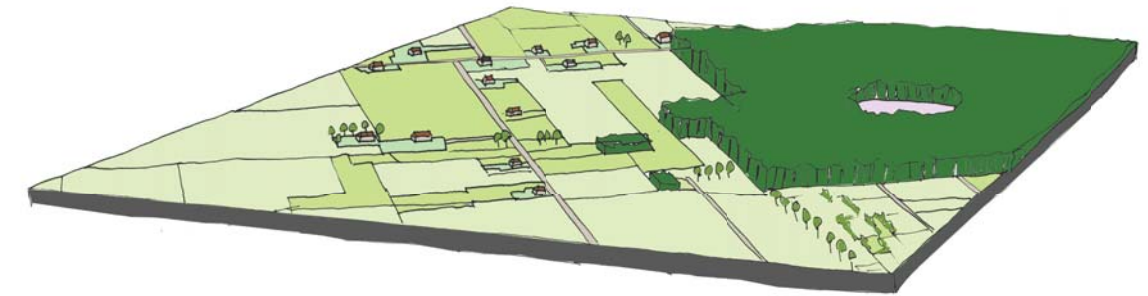

De heideontginningen kenmerken zich als halfopen tot besloten landschappen. Aan de randen van grote aaneengesloten bosgebieden is er sprake van een kleinschalig landschap met verspreid liggende bosjes en op een aantal plekken nog houtsingels. Bij de Oldemeijer is er sprake van langgerekte, smalle open gebiedjes, “kamers”. Deze “kamers” zijn ingebed tussen bosgebieden die deels onderdeel zijn van de boswachterij Hardenberg.

Bij de Oldemeijer vormen de campings ook dichte aaneengesloten massa's van bebouwing. Langs de Grote Beltenweg zijn er op een aantal plekken nog doorzichten naar het bosgebied.

In de heideontginningen komt veel microreliëf voor. Over het hele gebied liggen kleine dekzandruggen en dekzandkopjes die hoger liggen ten opzichte van hun omgeving. Op een aantal plekken zijn deze dekzandruggen en -kopjes verstoven tot stuifduinen. In het gebied de Rheezerbelten is dit microreliëf goed te zien.

Vogelvluchtperspectief besloten heideontginningslandschap omgeving Rheezerveen

Grondgebruik en landgebruik

Het grondgebruik in dit gebied is deels agrarisch en deels bos/natuur. Het agrarisch gebruik kenmerkt zich door het voorkomen van weidegronden en akkers. Daarnaast komen ook agrarisch gerelateerde vormen van gebruik zoals kwekerijen voor in het gebied.

Functie en activiteit

In de heideontginningen komen naast elkaar verschillende functies voor zoals natuur, recreatie, wonen en landbouw. In de bosgebieden komen functies samen als natuur, recreatie en productie. Er zitten veel recreatieve ondernemingen. Aan rand van de Boswachterij Hardenberg en de Klimberg bevindt zich een aantal campings en ligt de recreatieplas de Oldemeijer. In het lint van Rheezerveen, Heemserveen en Ommerweg bevinden zich een aantal agrarische bedrijven als gemengde bedrijven, melkrundveehouderijen en akkerbouwbedrijven. Daarnaast komen langs de Ommerweg ook andere bedrijfstypen zoals een handelsonderneming voor. Een andere activiteit in dit gebied is de zandwinning bij Collendoorn.

Agrarisch bedrijf

Boomkwekerij

Recreatieplas de Oldemeijer

De heideontginningen aan de westzijde van de Vecht hebben overwegend een hoge biodiversiteit en herbergen veel planten diersoorten waaronder ook een hoog aantal aan rode lijst soorten.

Een groot deel van dit gebied bestaat uit bos met daartussen meer open agrarische gebieden.

De bosgebieden verschillen van karakter en grootte, van middelgrote bosgebieden als Collendoorner Bos en Rheezerbelten naar het grote bosgebied van de Boswachterij Hardenberg. In deze bosgebieden bevinden zich voornamelijk droge heiderestanten. In Boswachterij Hardenberg komen ook natte heiderestanten voor en zijn bijzondere soorten te vinden als kraai- en lavendelheide, veenpluis, zonnedauw en klokjesgentiaan. De Rheezerbelten is een opgestoven dekzandrug met veel microreliëf waarop eikenhakhout en de jeneverbes voorkomt.

Boswachterij Hardenberg

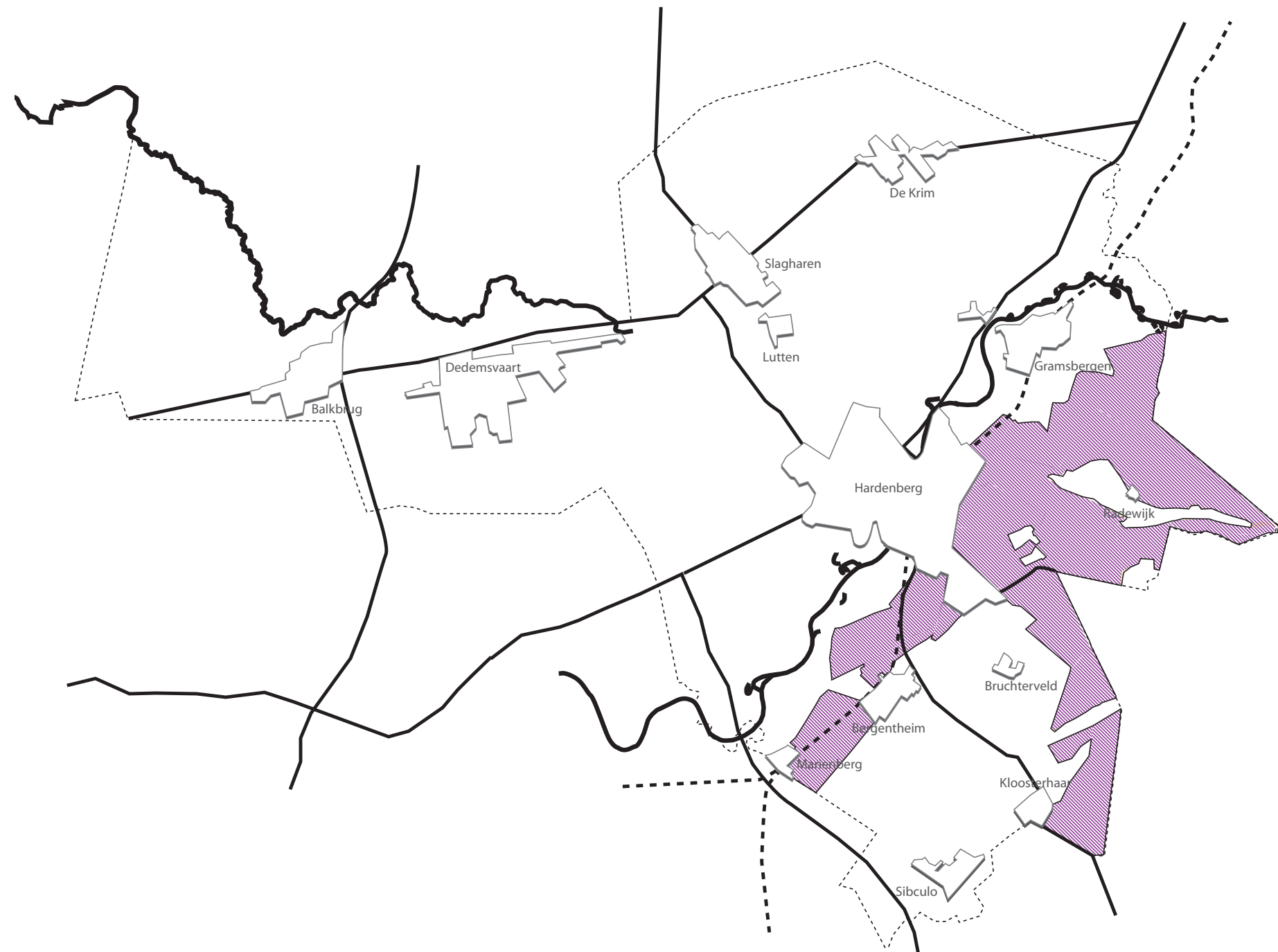
Zandverstuivingen

Bosopstand de Rheezerbelten

2.6 Heideontginningen aan oostzijde van de Vecht

Oriëntatie

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Brucht Kern
- Wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Radewijkerbeek
- Grotere kern
- Locatie bebouwing en erven
- Open gebied
- Zichtlijn
- Massa

In dit gebied is vooral sprake van verspreide bebouwing langs wegen. De bebouwing ligt aan of op afstand van de weg. Daarnaast komt er lintbebouwing voor: Hoogenweg. Typisch voor de lintbebouwing van Hoogenweg is dat de bebouwing en de erven schuin op de weg georiënteerd zijn. Dit is een gevolg van de verkavelingrichting die schuin op de weg is georiënteerd. De jongere erven en nieuwe bebouwing aan de Hoogenweg vallen direct op, omdat deze met hun kopgevel naar de weg toe staan. Het kanaallint langs kanaal Almelo - De Haandrik is ook typisch aangezien hier aan beide zijden bebouwing is ontstaan en deze meer weg heeft van de kanaallinten van het veenontginningsgebied. Het kanaal Almelo - De Haandrik is gegraven halverwege de 19e eeuw. Langs een aantal wegen is vooral sprake van relatief jonge bebouwing wat past bij het karakter van de jonge heideontginningen. Voorbeelden hiervan zijn de Haarweg, Veldingerweg en Grote Kattendijk. De bebouwing op de oude erven in de heideontginningen van rond 1900 bestaat overwegend uit relatief kleine boerderijen met woning en bedrijf ineen. De boerderijen hebben overwegend een zadeldak van dakpannen met soms wolfseind(en). Door de jaren heen zijn er op een aantal erven meer bouwmassa's bijgekomen in de vorm van schuren. Daarnaast komen er jonge erven uit de jaren '80, '90 voor. Dit zijn zowel agrarische erven als burgererven in diverse stijlen.

Lintbebouwing Hoogenweg

Bebouwing aan de Hoogenweg

Agrarisch erf in de Volle Uren

Bebouwing aan het kanaal Almelo - De Haandrik

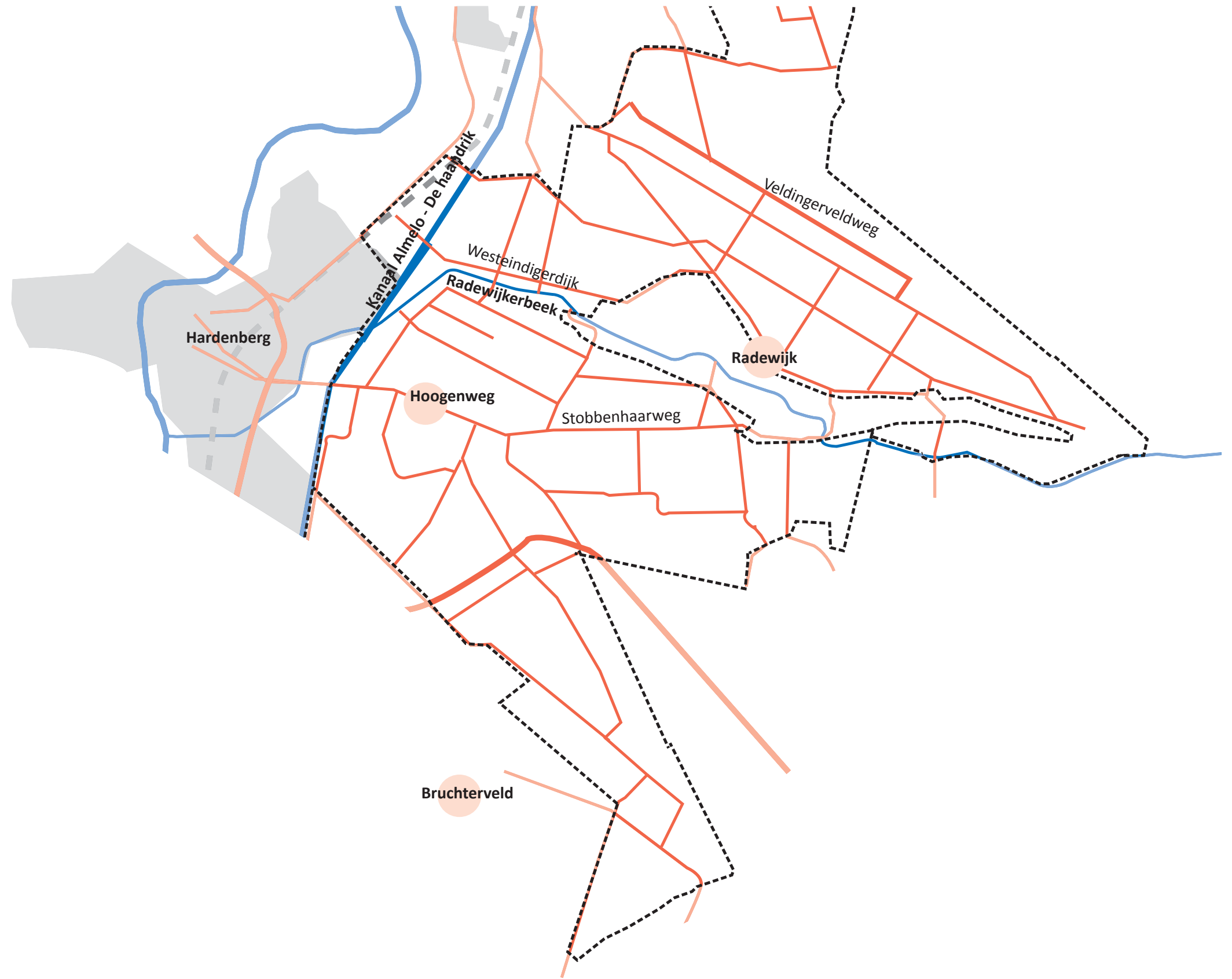

Boerderij met zadeldak van rode dakpannen

Verschijning nieuwe burgererven

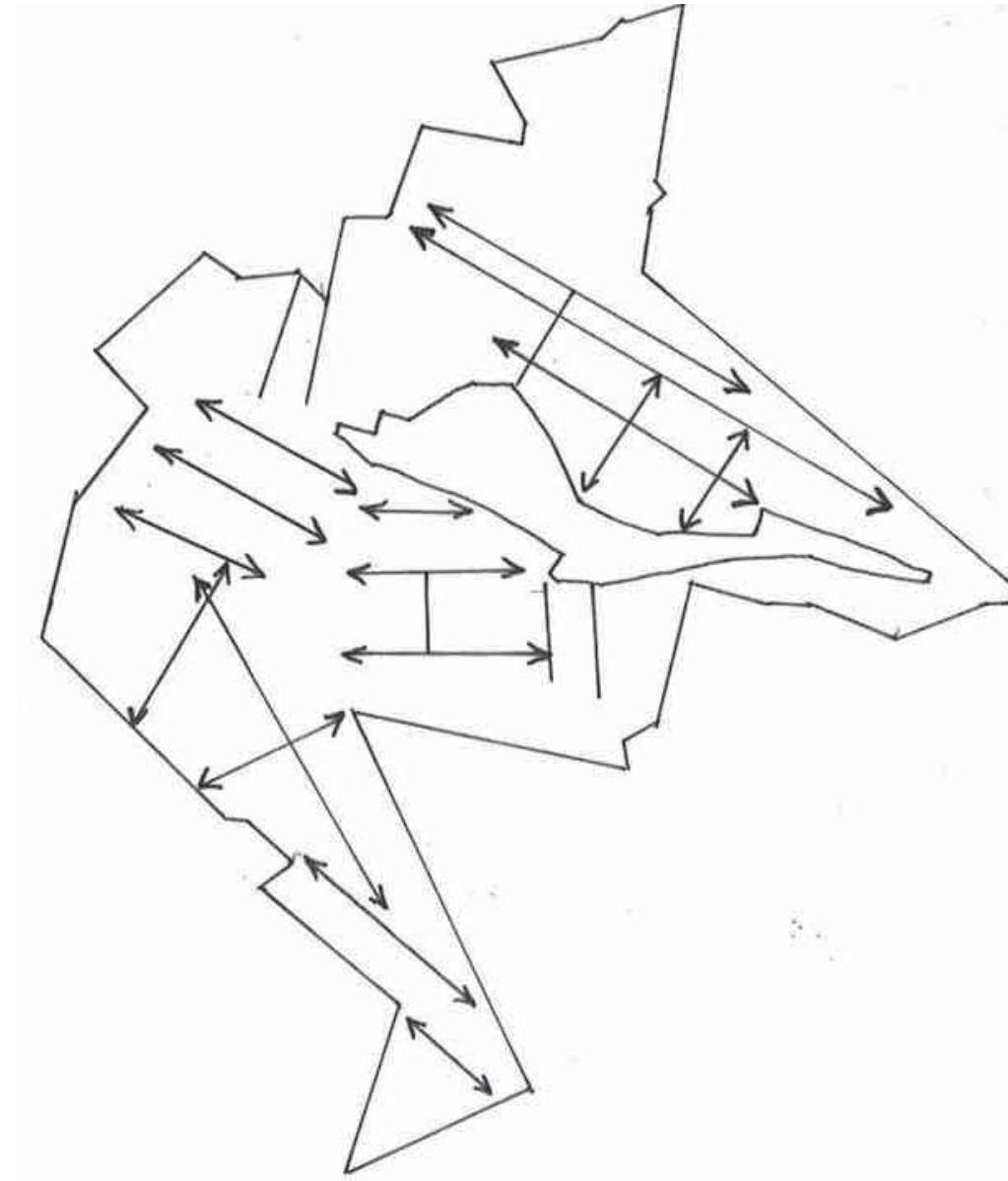
ROUTING

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Radewijkerbeek
- Grotere kern
- Kavelstructuur

De routing in het gebied kenmerkt zich als een strak en rechtlijnig wegenpatroon die geënt is op de regelmatige en rechthoekige verkavelingstructuur van het gebied. Op een aantal plekken wordt afgeweken van dit patroon. Dit is onder andere te zien bij de Grote Kattendijk, de Lageweg, Hoogenweg en de Stobbenhaarweg. Dit zijn meer kronkelende wegen. Dit zijn wegen die er al waren voordat het gebied systematisch werd ontgonnen. Langs deze wegen bevonden zich al concentraties van bebouwing. Oorspronkelijk lagen er meer van deze kronkelende wegen in het gebied. Typisch van de heideontginningen is ook het voorkomen van onverharde wegen. In dit gebied zijn slechts enkele zandpaden te vinden en deze liggen vrijwel allemaal tegen de grens met Duitsland. Voorbeelden hiervan zijn de Beltweg en gedeeltelijk de Wielenweg. Een hoofdontsluitingsweg die deels door het gebied loopt is de N343. Het kanaal Almelo - de Haandrik is een druk bevaaren scheepvaartroute. Het gebied wordt ook doorkruist door de spoorweg die Hardenberg verbindt met Almelo. Op meerdere plekken zijn er wegen die de spoorweg kruisen.

Wegenpatroon

Rechte wegen

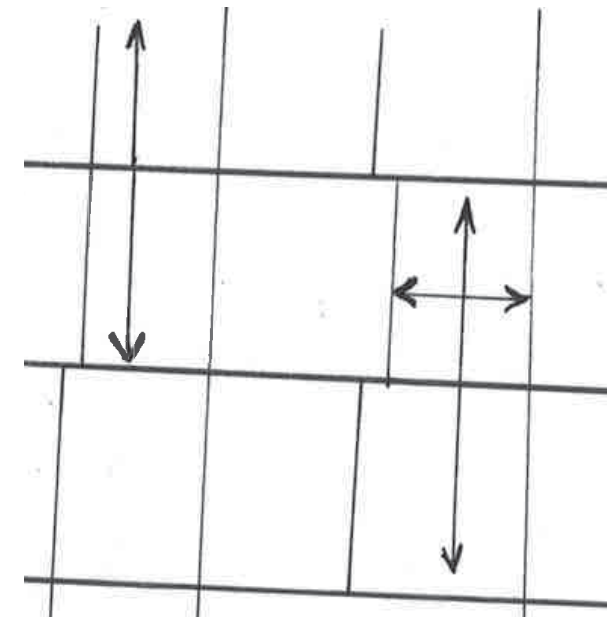
Onverharde wegen

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Kern
- Wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Radewijkerbeek
- Grotere kern
- Kavelstructuur

Het gebied kenmerkt zich met name door een rechthoekige, grootschalige verkaveling. Op een aantal plekken is de verkaveling kleinschaliger. In slechts een aantal gebieden verandert de verkavelingsrichting nauwelijks of niet. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in Veldingerveld en in de Oude Veen. Tussen de andere gebieden is wel verschil van kavelrichting waar te nemen. In Ebbenbroek is er bijvoorbeeld een verschil te zien tussen de kavels aan weerszijden van de Emtenbroekerdijk. In het gebied van Veldingerveld is ook sprake van kleinere kavels dan de andere gebieden.

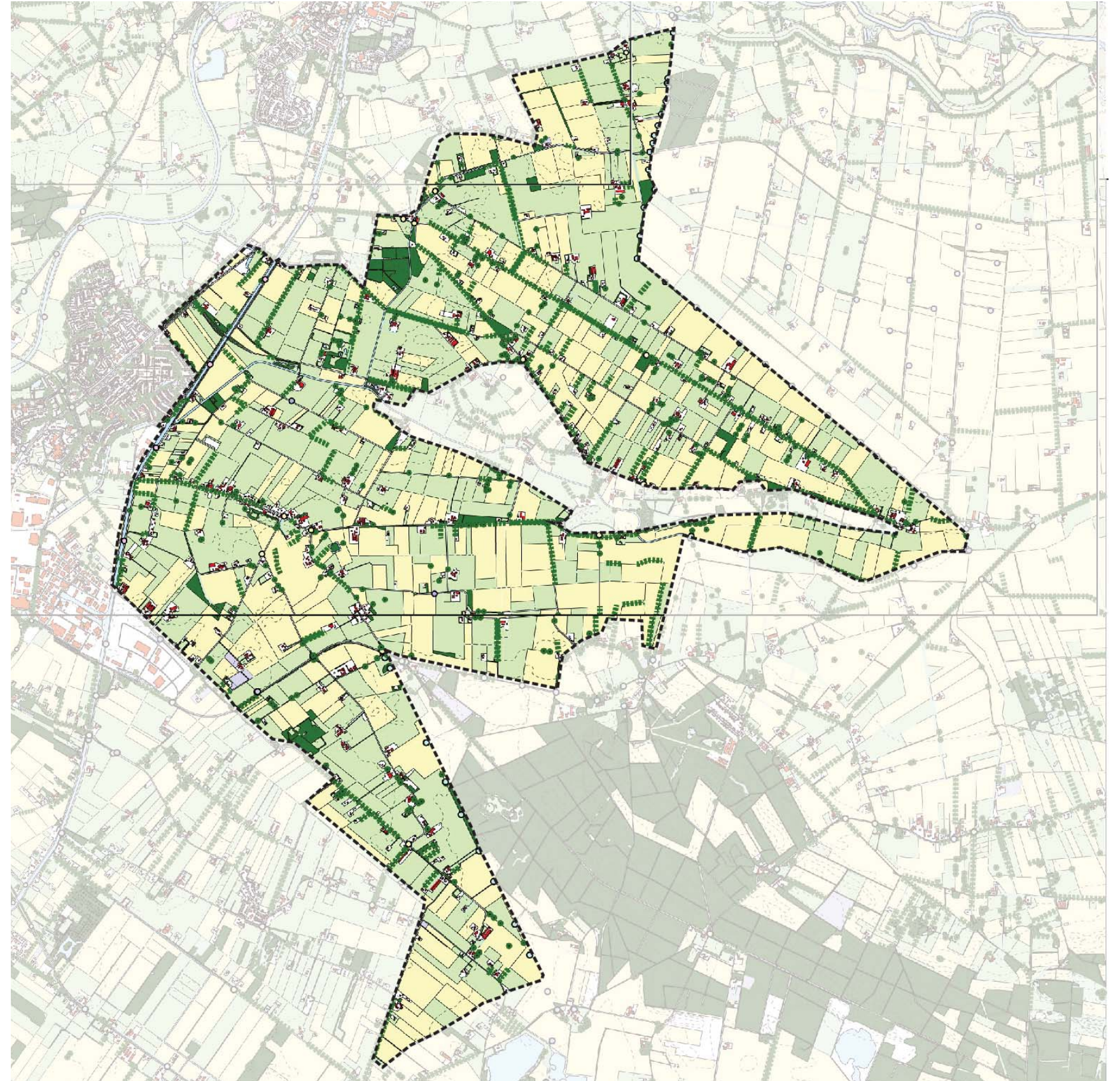

Verkavelingspatroon

Sloten onderdeel van kavelstructuur (Kloosterhaar)

BEPLANTING

Legenda

- = Bos
- = Wegbeplanting
- = Bomenrij
- = Solitaire boom

Er komen verschillende vormen van beplantingstypen voor: wegbeplanting, erfbeplanting, singels en verspreid liggende bosjes. Langs een aantal wegen komen eikenlanen voor, voornamelijk enkelzijdig.

Daarnaast speelt erfbeplanting een grote rol. De erven zijn "dichtgeplant" met eikenrijen en singels. Verspreid over het gebied ligt een aantal kleine en grote bosgebieden. Dit zijn vooral gemengde loofbossen waarvan een aantal zijn aangeplant in de ruilverkavelingperiode. In deze bossen komt een menging voor van berk, eik, acacia. De berk is een typerende boomsoort voor de heideontginningen. Her en der komt deze soort terug in de menging van de bosjes, langs de weg en in de houtsingels in het gebied. Een andere soort die veel voorkomt in het gebied is de zwarte els en dan vooral in de houtsingels. Op een aantal plekken in het gebied, zowel langs de weg als midden in het veld komen ook solitaire bomen voor, veelal eiken en berken.

Enkele eikenrijen langs wegen

Berkenrijen

Ruilverkavelingsbosjes

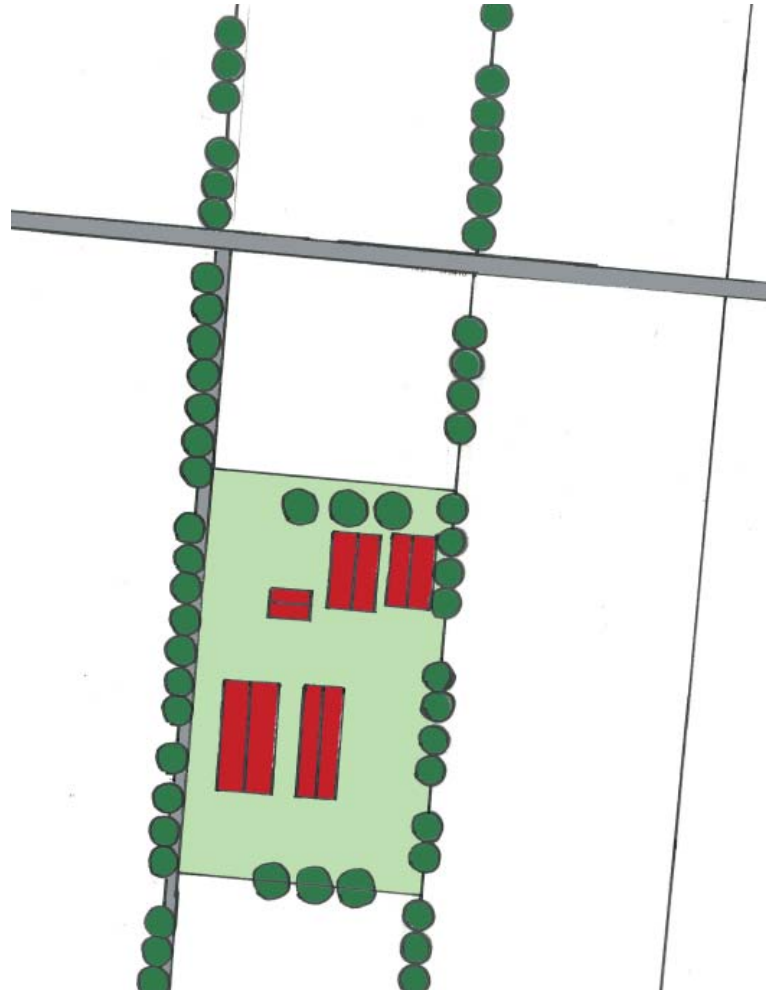
Bosopstanden langs de Randwaterleiding

Erfbeplanting

Kleine bosopstanden

Open agrarisch erf met aantal solitaire

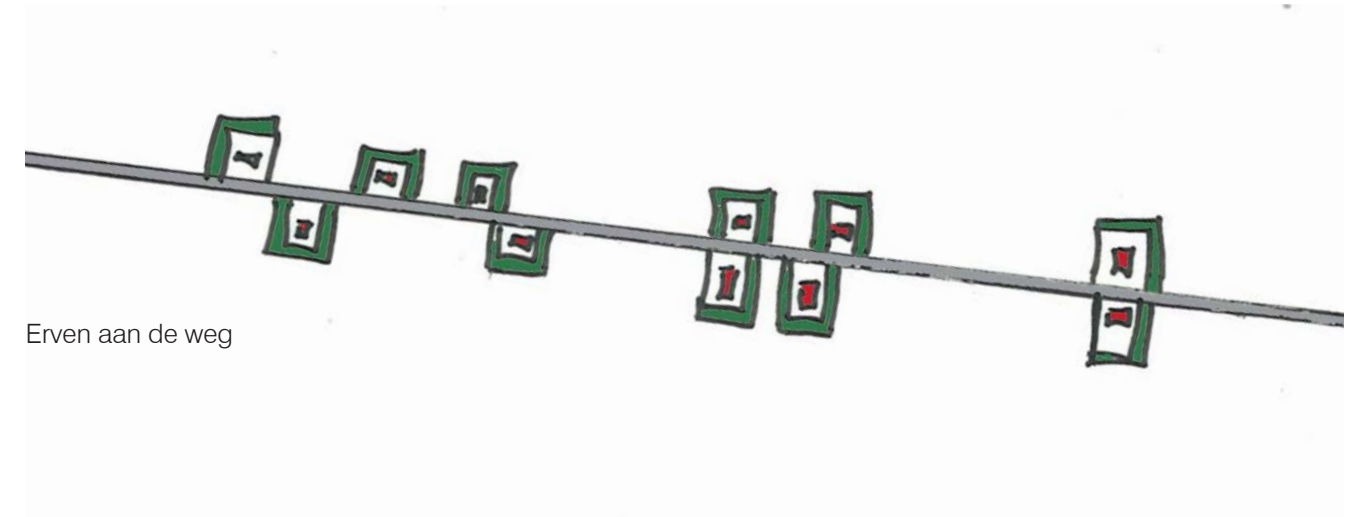
Ingepakte erven met groen

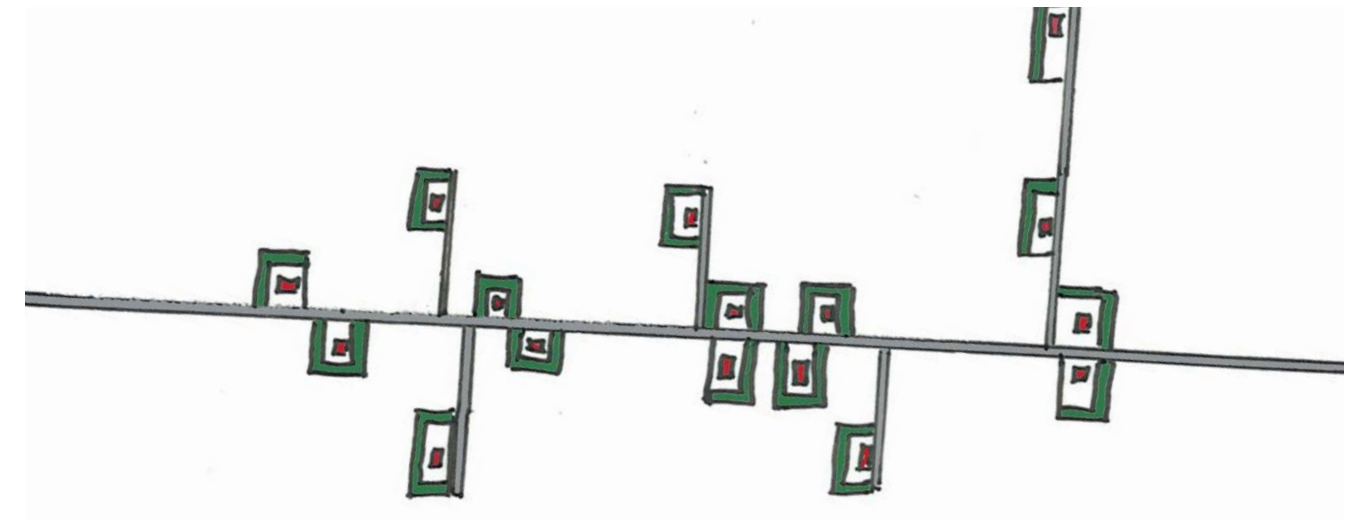
Burgererf

De erven in de heideontginningen hebben een rechthoekige of vierkante opbouw. Gebouwen zijn met de kopgevel naar de weg gericht. Erven zijn gelegen aan of soms op afstand van de weg. De erven die op afstand van de weg liggen zijn vooral relatief oude erven. Vroeger lagen deze erven aan de weg, maar deze oude weg is vaak komen te vervallen en in de plaats daarvoor is een weg gekomen met een rechtlijniger verloop.

De erven zijn vaak omsloten door een rand van beplanting, meestal houtsingels of bomenrijen. De jonge erven hebben meer een open en transparante rand, met een aantal solitaire bomen op het erf.

Erven aan de weg

Erven aan en op afstand van de weg

Legenda

- Begrenzing projectgebied
- Brucht Kern
- Wegen
- Spoorweg
- De Vecht
- Vaart/ kanaal
- Radewijkerbeek
- Grotere kern
- Locatie bebouwing en erven
- Open gebied
- Zichtlijn
- Massa

Het gebied kenmerkt zich door zijn kleinschaligheid. Het Veldingerveld, de Volle uren, Holthemer broek, langs de Oude Veenweg en de punt bij de Kloosterhaar zijn halfopen gebieden. In deze gebieden doorbreken de groene randen van de erven en de eventueel aanwezige wegbeplanting de openheid. Een aantal gebieden is beslotener. Hier is sprake van kleine en middelgrote ruimtes die begrensd worden door wegen met beplanting en verspreid liggende bosjes. Vanuit het Oude en Nieuwe veen is de Duitse grens met stuwwal zichtbaar. De grens van Duitsland typeert zich door het besloten bosgebied Forst Bentheim op de stuwwal. Op andere plekken, onder andere Veldingerveld, wordt de grens geaccentueerd door het voorkomen van windmolens. In de punt van Ebbenbroek en Kloosterhaar is de aanzet van de stuwwal die doorloopt tot in Duitsland duidelijk zichtbaar. Hier is ook een aantal welvingen in het landschap aanwezig. Dit is onder andere te zien bij Balderhaar en de Verlengde Broekdijk.

Vogelvluchtperspectief besloten heideontginningslandschap omgeving Veldingerveldweg

Grondgebruik en landgebruik

Het grondgebruik in dit gebied is voornamelijk agrarisch. Een klein deel van het gebied is bos. Het agrarisch gebruik kenmerkt zich door het voorkomen van zowel weidegronden als akkers.

Functie en activiteit

Het is hoofdzakelijk een agrarisch gebied waarin ook functies voorkomen als wonen en grondstofwinning. Er komen gemengde bedrijven, melkrundveehouderijen en akkerbouwbedrijven voor. Een andere activiteit in dit gebied is de zandwinning bij Kloosterhaar en Sibculo. Hier vindt op grote schaal zandwinning plaats en liggen meerdere zandwinningsplassen. Verder zijn er agrarische bedrijven te vinden met nevenfuncties zoals recreatie.

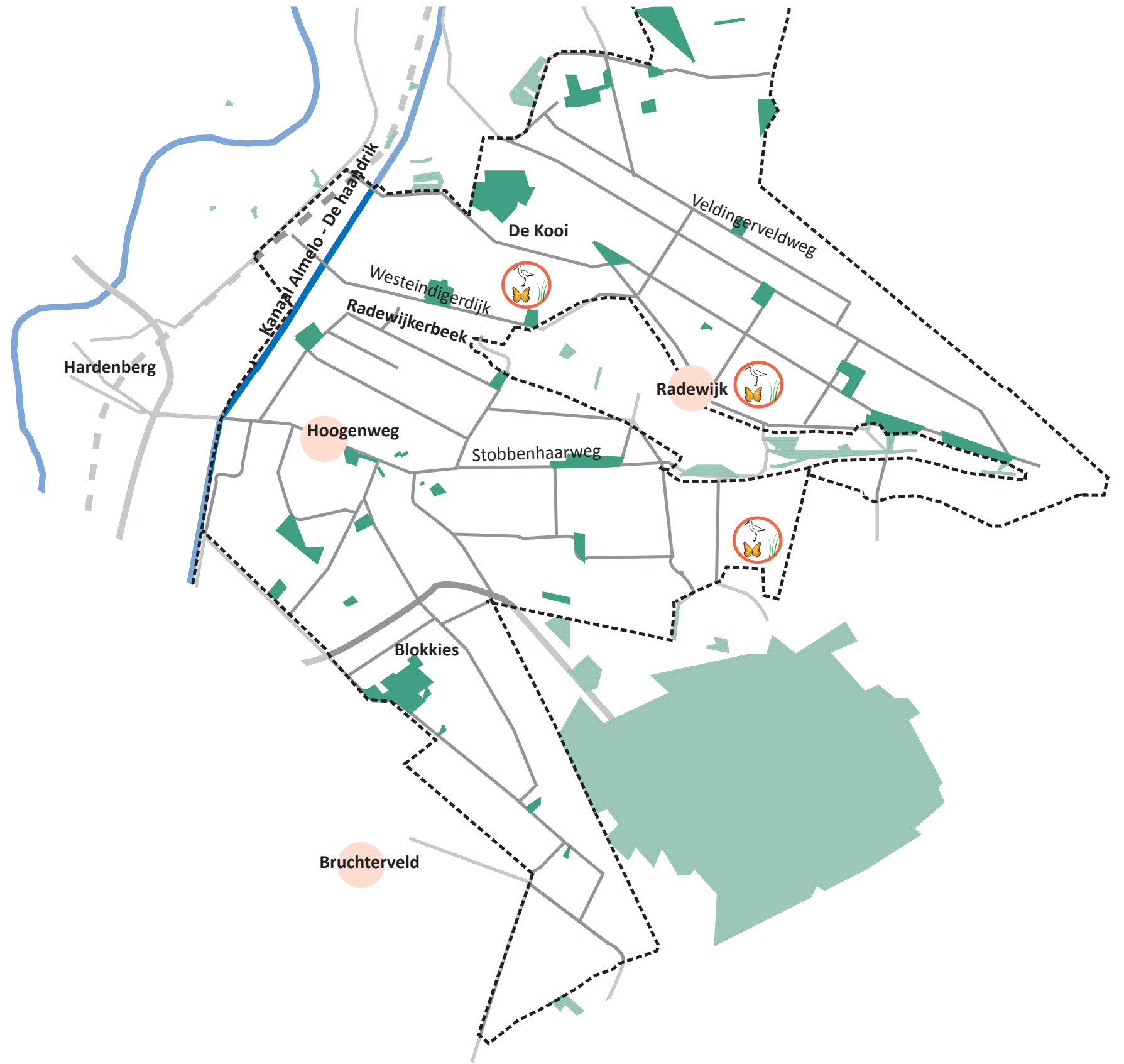
Weidegronden

Akkergronden omgeving de Dooze

Zandwinning

De cultuurgronden van de heideontginningen zijn over het algemeen soortenarm. In dit gebied daarentegen zijn er veel gebieden te vinden met een hoge biodiversiteit; onder andere omgeving Bergentheim, Radewijk, Voorin, Wellehoek en de stuwwal bij Kloosterhaar. Er zijn een aantal grote bosgebieden aanwezig als de Kooi en de Blokkies. Plaatselijk in het gebied zijn restanten van oorspronkelijke vegetatie (heidesituatie) te vinden; onder andere in de bermen, slootranden en op perceelsscheidingen. De heide- en bosgebiedjes bij de zandwinningsplassen en Landgoed Oldhorst (in particulier bezit) in het meest zuidoostelijke puntje van de gemeente hebben ecologische potenties, evenals de restanten veen en heide. In de zandwingaten bij Sibculo en Kloosterhaar bevinden zich enkele locaties met oeverzwaluwen.

Voet van de stuwwal omgeving Balderhaar

De Dooze

Zandwinningsplas

NIET- VISUELE DRAGERS

geur

licht- donkerte

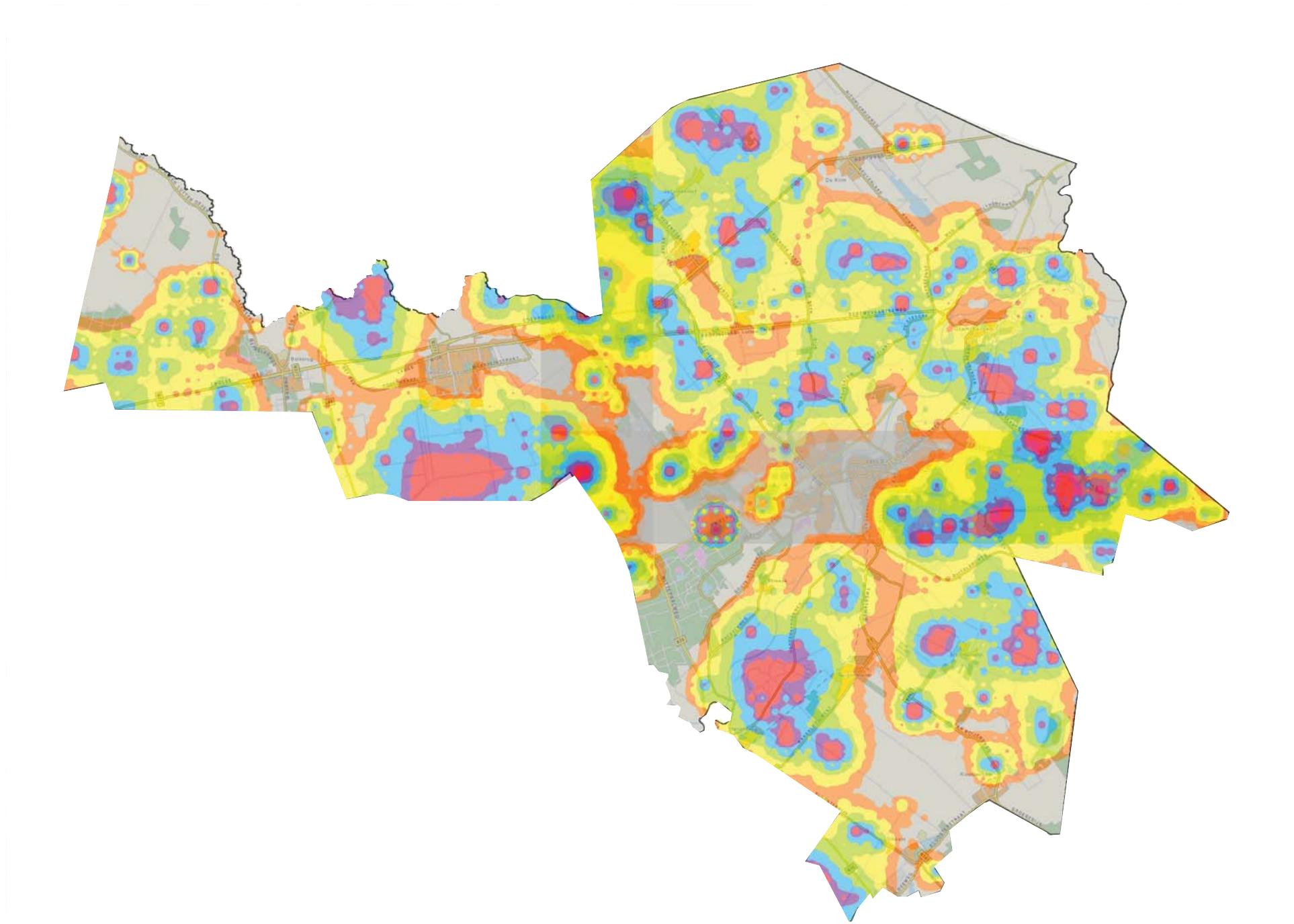

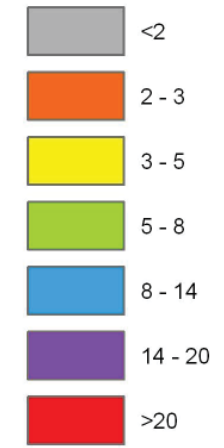
Legenda

<i>mcd/m²</i>	<i>ongeveer zichtbaar</i>
5 - 20	25 sterren
2,5 - 5	75 sterren
1,3 - 2	250 sterren
0,65 - 1,2	500 sterren
0,45 - 0,6	1000 sterren
0,25 - 0,4	2000 sterren

De gemeente Hardenberg heeft overwegend veel gebieden waar donkerte nog aanwezig is. Hier gaat het voornamelijk om de landelijke gebieden van de gemeente: Westerhuizingerveld, de Krim en Slagharen, de Boswachterij Hardenberg, Bergentheim en Kloosterhaar. Binnen deze buitengebieden zijn ook kleine concentraties te vinden waar wel verlichting aanwezig is: stallen van agrarische erven die 's nachts verlicht zijn en lichtmasten bij paardenbakken en andere recreatieve activiteiten. De gebieden waar donkerte vrijwel afwezig is zijn vooral de meer stedelijke gebieden binnen de gemeente: Hardenberg, Gramsbergen en de Krim. Bronnen van licht betreffen hier de straatverlichting, verlichting van erven, bedrijventerreinen en sportvelden.

Legenda geurbelasting

Op de afbeelding hiernaast is de geurintensiteit van het projectgebied Hardenberg weergegeven. Te zien is dat er verspreid over het projectgebied meerdere geurconcentraties aanwezig zijn. Deze locaties maken deel uit van zowel het veenontginningslandschap, essen- en hoevenlandschap als de heideontginningen. In een aantal gebieden zijn geen geurconcentraties aanwezig. Hier gaat het voornamelijk om het beekdallandschap en het gebied rondom de Boswachterij Hardenberg. De geurconcentraties hangen samen met de aanwezigheid van intensieve veehouderijbedrijven.

Hieronder wordt per deelgebied aangegeven waar de geurconcentraties liggen.

Deelgebied Westerhuizingerveld en omgeving:

- Enkele locaties met hoge geurbelasting: kruising Oud Avereest/ Westerhuizingerweg, Hoofdweg/ Nieuwe dijk, Sterkensweg/ de Maat;
- Derde schansweg.

Deelgebied Dedemsvaart zuid, Heemserveen en Rheezerveen:

- Gebied ten zuiden van Dedemsvaart (verlengde zestiende wijk);
- enkele locaties bij Heemserveen en Rheezerveen.

Deelgebied Slagharen, de Krim en (Oud)Lutten:

- Omgeving Gedempte Schuinesloot, Elimmerweg en Schuineslootweg;
- Hoogeveenseweg;
- enkele locaties Oud-Lutten en ten noorden van Ane.

Deelgebied Gramsbergen en omgeving:

- Gebied ten zuidoosten van Gramsbergen;
- omgeving De Meene.

Deelgebied Radewijk, Hoogenweg, Sibculo en Bruchterveld:

- Ebbenbroek;
- omgeving Radewijk;
- omgeving Venebrugge (Stobbenhaar);

- gebied ten westen van Bruchterveld.

Deelgebied Rheeze, Diffelen en omgeving:

- Bosgebied ten noordwesten van Rheeze;
- ten oosten van Mariënberg hoge geurbelasting;
- Oud Bergentheim, Brucht.

-

Noordelijke Stadsrandzone Hardenberg:

- Collendoorn en omgeving;
- Doozemansteeg.

COLOFON

Nieuwland

Achtergronddocument LIK's

Projectcode: 0452 HOL

Datum: 11 oktober 2011

Opdrachtgever:

Gemeente Hardenberg

Postbus 500

7770 BA Hardenberg

Tel: 0523 - 289 111

Contactpersoon: dhr. J. Wuite

Opdrachtnemer:

Nieuwland Advies

Postbus 522

6700 AM Wageningen

Tel: 0317 - 467246

Contactpersoon: dhr. M. Scherrenburg

ACHTERGRONDDOCUMENT

LANDSCHAP
L
IDENTITEIT
I
K A A R T
K